

Svajan.

**Katholska protyka
za Hornju Łužicu**

na lěto

1893.

Schěsz a dwachty lětnik.

F. R.

W Budyšinje.

Z nakładom towarstwa ss. Cyrilla a Methodija.

W kommissiji M. Smolerja.

Czischsz Smolerjec knichczischczetnje w macziczym domje w Budyšinje.

I. Lěto 1893 je wšchědne lěto a ma 365 dnow.

II. Róčne protyčene znamjenja.

- 1) Njedźelſki piſmit: A.
- 2) Žłota liczba: 13.
- 3) Epakty: XII.
- 4) Wobwod ſkónca: 26.

III. Začmićo

ſkónččka budže lěta pola naſ jeno jene widžecž tola jeno hubjenje:

16. apryla 12 h. 33 m. pſchipołdnju hačž do 5 h. 51 m. popodnju.

IV. Štyri lětne počasy.

- 1) Kalěčžo zaſtupi 20. měrcu rano w 9 h. 43 m. Džeń a nóc ſo runataj.
- 2) Lěčžo zaſtupi 21. junija w nocy w 5 h. 43 m. Najdłějši džeń a najkróćša nóc.
- 3) Razyma započnje ſo 22. septembra popołdnju w 8 h. 21 m. Džeń a nóc ſo runataj.
- 4) Zyma ſo započina 21. decembra popołdnju w 2 h. 43 m. Najkróćši džeń a najdłějša nóc.

V. Kwatembry abo suche dny.

- 1) We počje: 22., 24. a 25. februara.
- 2) Po ſwjatkach: 24., 26. a 27. meje.
- 3) Razymu: 20., 22. a 23. septembra.
- 4) W adwencje: 20., 22. a 23. decembra.

VI. Njebjeske znamjenja zwěrjatnika.

 boran,	 law,	 tšelnik,
 był,	 knježna	 kozoróžk,
 dwójnikaj,	 waħa,	 wódny muž,
 rał,	 ſħorpcion,	 ryħje.

VII. Póſtne dny.

1) Połny póſt (†*): za džeń jedynkróćne doſpołne naſycenje z woſtajenjom mjaſnych jědžow.

Połny póſt je: popielnu ſrjedu, wſħitke pjatki 40 dnowſkoho poſta, ſrjedu a pjatk ſuchich dnow, poſlednje 3 dny martrowneho tydženja a patoržicu.

2) Wſħědny póſt (†): ſame woſtajenje mjaſnych jědžow.

Wſħědny póſt je na wſħitkich wſħědnych pjatkach cyłoho lěta.

3) Woloženy póſt (*): za džeń jedynkróćne doſpołne naſycenje z dowolnoſcju mjaſnych jědžow.

Woloženy póſt je: wſħě džěławe dny 40 dnowſkoho poſta, hdyž połny póſt (hl. pod 1) njeje, soboty ſuchich dnow, wigilije pſched ſwjatkami, ſ. Pětrom a Pawołom, Wſħitkimi Šwjatymi a 13. augusta.

3 cyła ma ſo katołſki kſħeſcjan w naſtupanju poſta po tym měcz, ſħtož kóžde lěto biſkop w paſtyrſkim liſcže (njedzelu Quinquagesima) poſtaja.

VIII. Wukład někotrych přikróćšenjow.

1) Pola „ſħhadženja a ſħowanja“ měſacžka namataſch: ſħow. dop., to rěka: ſħowanjo dopołdnja, ſħhadž. pop., to je: ſħhadženjo popołdnju, ſħhadž. dop., to je: ſħhadženjo dopołdnja, ſħow. pop. to rěka: ſħowanjo popołdnju, h. je hodžina, m. minuta.

2) W protycy ſwjatych rěka: bž. bamž, b. biſkop, wčž. cyrkwinſki wuczeł, m. martrač abo martračka, kr. kral abo kralowna, w. wuznawač, k. knježna, wu. wudowa, mč. měſchnik, ſħuž. ſħužomna, pu. puſtnik.

Šinaſche přikróćšenja ſo loħcy zrozemja.

IX. Wukład ſwjedžeńskeje protyki.

Swjedženje z tołſtym łaczońſkim piſmom czíſħcžane ſu pſħikažane ſwjate dny.

Šwjedženje z tołſtym němſkim piſmom czíſħcžane ſu małe ſwjate dny.

Šwjedženje ze wſħědny m ale ſħěrſchim piſmom czíſħcžane ſu cyrkwinſke ſwjate dny.

X. Jutrowna tabela.

Lěto.	Pojielna ſrjeda.	Jutry.	Šwjatki.	1. njedžela abventa.
1893	15. febr.	2. ħapr.	21. meje	3. dec.
1894	7. febr.	25. měrcu	13. meje	2. dec.
1895	27. febr.	14. ħapr.	2. junija	1. dec.
1896	19. febr.	5. ħapr.	24. meje	29. nov.
1897	3. měrcu	18. ħapr.	6. junija	28. nov.
1898	23. febr.	10. ħapr.	29. meje	27. nov.
1899	15. febr.	2. ħapr.	21. meje	3. dec.
1900	28. febr.	15. ħapr.	3. junija	2. dec.

1893. Januar,

wulki różk,
ma 31 dnow.

Dny.	Porjedžena protyka.	☉		☽	☾	
		šhadž. h. m.	šhadž. h. m.		šhadž. h. m.	šhadž. h. m.
Njedžela po hodžoch. Scž.: Simeon a Ğana. Luf. 2, 33—40.						
1 Njedžela	Wobrez. Jěz.	8	5 4	3	2 27	7 20
2 Póndžela	Matarius, a. ☺	8	5 4	4	3 31	8 30
3 Wutora	Genovefa, f.	8	5 4	5	4 49	9 21
4 Srjeda	Rigobert, b.	8	5 4	6	6 14	9 57
5 Schtwórtk	Telesfor, bž., m.	8	5 4	7	7 38	10 21
6 Pjatk	† 3 Krale	8	4 4	8	8 57	10 39
7 Sobota	Lucian, m.	8	4 4	10	10 12	10 53

1. njedžela po f. 3 Kralach. Scž.: Dwanaczeletny Jězús w templu. Luf. 2, 42—52.

8 Njedžela	Severin, a.	8	3 4	11	11 25	11 5
9 Póndžela	Julian, m. ☾	8	3 4	12	dop.	11 16
10 Wutora	Agatho, m.	8	2 4	14	12 35	11 28
11 Srjeda	Hugin, bž.	8	2 4	15	1 45	11 40
12 Schtwórtk	Ernst, a.	8	1 4	17	2 57	11 56
13 Pjatk	† Veronika, f.	8	1 4	18	4 9	pop.
14 Sobota	Hilarius, wež.	8	0 4	19	5 20	12 43

2. njedžela po f. 3 Kralach. Scž.: Jězús na kwasu w Ğana. Jan. 2, 1—11.

15 Njedžela	Pawoł, 1. pušt.	7	5 9	4 21	6 28	1 20
16 Póndžela	Marcellus, bž.	7	5 8	4 23	7 28	2 11
17 Wutora	Antonius, a.	7	5 7	4 24	8 15	3 16
18 Srjeda	St. f. Pět. w R. ☉	7	5 7	4 25	8 50	4 31
19 Schtwórtk	Kanut, kral, m.	7	5 6	4 27	9 16	5 51
20 Pjatk	† Fab. a Boscz.	7	5 5	4 29	9 36	7 12
21 Sobota	Ğanž, f.	7	5 4	4 31	9 52	8 33

3. njedžela po f. 3 Kralach. Jězús wustrowi hejtma.:owoho šyna. Scž.: Mat. 8, 1—13.

22 Njedžela	Mjeno Jězús.	7	5 3	4 32	10 6	9 55
23 Póndžela	Slub. f. Mar.	7	5 1	4 34	10 18	11 17
24 Wutora	Timothej, b.	7	5 0	4 36	10 32	dop.
25 Srjeda	Wobr. f. P. ☽	7	4 9	4 38	10 48	12 40
26 Schtwórtk	Polykarp, b.	7	4 8	4 40	11 9	2 5
27 Pjatk	† Jan Rhr., b.	7	4 7	4 41	11 36	3 34
28 Sobota	Raymund P., m.	7	4 6	4 42	pop.	4 59

Njedžela Septuagesima. Scž.: Winicar najtmuje dželaczerjow. Mat. 20, 1—16.

29 Njedžela	Otilija, f.	7	4 4	4 44	1 11	6 14
30 Póndžela	Martina, f.	7	4 3	4 45	2 22	7 13
31 Wutora	Pětř z Mol., w.	7	4 1	4 47	3 44	7 53

Hermanki a skótné wiki pytaj zady na stronomaj 17. a 18.

I. Cyrkwinska protyka.

1. Pšchitazany swjaty džen z něšporom.
5. Do Božeje mišče polwjeczenjo wodny, sefe a krydy. Zapoczatk swjeczenja domow.
6. Pšchitazany swjaty džen Wozjewjenja Jězúsowoho. Do Božeje mišče so woruch a mara swjeczi.
19. W Khróscžanskej wošadže a tež druždže tam a sem lubjeny póstny džen k czelejci swj. martarja Boščana za zwarnowanjo pšched morom a strachnej khorosžu.
20. Lubjeny swjaty džen z něšporom w Khróscžanskej, Njebjelczanskej, Radwošskej a Kulowškej wošadže, w kłóštrje Marijnej Šwězdže a w Kóžencze. — W Khróscžicach a Njebjelczicach wotpušt bratstwa swj. Boščana. — W Kulowje titularny swjedžen bratstwa „špělnikow“ z dospołnym wotpuštom za sobuštawy bratstwa „špělnikow“ a „štapulira“; tež swjaty džen towarštw „Jězúsowoho džecžatstwa“ z dospołnym wotpuštom a Božej mišcy za wotemrjete sobuštawy.
21. Cyrkwinski swjaty džen. W Khróscžicach we 8 h. Boža mišca za bratstwo swj. Boščana.
22. Cyrkwinski swjaty džen.
25. Cyrkwinski swjaty džen.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☺ Pótny měsacžk 2. jan. pšchp. 2 h. 17 m.
- ☾ Posledni bértik 9. jan. wječor 11 h. 4 m.
- ☉ Měsacžk 18. jan. rano 2 h. 4 m.
- ☽ Přeni bértik 25. jan. rano 7 h. 3 m.

III. Wjedro po měsaczkowym přem.

2. jan. nowe leto počžina ze sněhom a wětrom.
9. jan. so wuwjebri. 18. jan. pšchycžeri ze sněh-wječom. 25. Wětski duja dale, sněh pak wuwostanje.

IV. Spomnjenja hódne dny.

1. Nowe leto. — 2. Lantag = Sobntag, wuplacenjo mzdy. — Wot 2. hačž do 10. zapišowanjo pšow. — 7. Dowolenjo kwasnych wjeselow. — Wot 10. hačž do 31. pšchži dawč. — 25. Pstaczi kwas.

V. Domjace přispomnjenja.

1893. Febr.,

malý rožk,

ma 28 dnov.

Dny.	Porjedená protyka.	☉		Měsíce znamjen.	☾	
		šhadž. h. m.	šhov. h. m.		šhadž. h. m.	šhov. h. m.
1 Erjeda	Ignac, b. ☺	7 40	4 48	☾	5 10	8 21
2 Šchwórtk	Čiřt. j. M.	7 38	4 50	☾	6 32	8 41
3 Pjatk	† Blažij, b.	7 36	4 52	☾	7 50	8 57
4 Sobota	Šandrij R., b.	7 35	4 54	☾	9 5	9 10

Njedžela Sexagesima. Scž.: Šymjo na wšchelaforej roli. Luk. 8, 4—15.

5 Njedžela	Agatha, f.	7 33	4 56	☾	10 18	9 22
6 Póndžela	Dorotheja, f.	7 32	4 57	☾	11 29	9 33
7 Wutora	Romuald, a.	7 30	4 59	☾	dop.	9 46
8 Erjeda	Jan z Math., ☾	7 28	5 1	☾	12 40	9 59
9 Šchwórtk	Šaplona, f.	7 27	5 3	☾	1 52	10 17
10 Pjatk	† Šcholastika, f.	7 25	5 4	☾	3 4	10 41
11 Sobota	Titus, biskop	7 23	5 6	☾	4 15	11 14

Njedžela Quinquagesima. Scž.: Ježus wuhoji šlepošo. Luk. 18, 31—43.

12 Njedžela	Erhard, b.	7 21	5 8	☾	5 17	11 59
13 Póndžela	Franc ze S., wcz.	7 19	5 10	☾	6 10	pop.
14 Wutora	Martr. Japan.	7 17	5 12	☾	6 49	2 10
15 Erjeda	†* Popjel. rjed.	7 15	5 14	☾	7 19	3 30
16 Šchwórtk	* Juliana, f. ☺	7 14	5 16	☾	7 41	4 53
17 Pjatk	†* Anastasius, m.	7 12	5 17	☾	7 58	6 16
18 Sobota	* Simeon, b.	7 10	5 19	☾	8 12	7 39

1. njedžela pošta (Invocavit). Scž.: Djabol Ježusa špytuje. Mat. 4, 1—11.

19 Njedžela	* Gabin, mě. m.	7 8	5 21	☾	8 26	9 2
20 Póndžela	* Eucher., b.	7 6	5 23	☾	8 40	10 27
21 Wutora	* Maximian, b.	7 4	5 24	☾	8 55	11 54
22 Erjeda	†* Stoł j. P. w M.	7 2	5 26	☾	9 13	dop.
23 Šchwórtk	Šetr D., w. ☾	7 0	5 28	☾	9 38	1 22
24 Pjatk	†* Matij, j.	6 58	5 30	☾	10 12	2 48
25 Sobota	* Viktorin, mart.	6 56	5 31	☾	11 1	4 5

2. njedžela pošta (Reminiscere). Scž.: Piščekrařnjenjo na Taborje. Mat. 17, 1—9.

26 Njedžela	* Nestor, bisk., m.	6 54	5 33	☾	pop.	5 7
27 Póndžela	* Leander, bisk.	6 52	5 34	☾	1 23	5 53
28 Wutora	* Roman, abt.	6 50	5 36	☾	2 46	6 24

I. Cyrkwinska protyka.

- Swjaty džen. — Do Božeje mšče šweczenjo šweczkow a wobřhad.
- Čyřwinski swjaty džen. Po Božej mšči šweczenjo šweczkow t čžeřcij swj. Blažija a žohnomanjo šhijow.
- We Radworju měřacžna njedžela bratřwa Ježusoweje šmjerneje štyřknošče za wu-prořchenjo žbóžneje šmjerceje.

Přij. p.: Radworřke bratřwo „Ježusoweje šmjerneje štyřknošče“ džeři žlawnu žhromadnu cyřwinski pobožnošče:

- kóždy pjatk rano,
- kóždu přenju njedželu měřaca popořbnju,
- kóždu njedželu po řuchich dnach popořbnju,
- njedželu po wřchěch duřchach a pjatu njedželu pořta, na kotrymajž dnomaj je dořpolny wotpuřt.

- Popořbnju ždali řo wřchitka pęcha z woltařiw. Žatažano řwainřch wřšelom.

- Popjelna řjeda. Čyřwinski swjaty džen; do Božeje mšče šweczenjo popjela a potruřchenjo z nim. Polny pōřt, t. r. za džen jednyřróčžne dořpolne najezenjo z wōřtajenjom mřainřch jebžow. Tajř pōřt je tudy z * woznamjenjeny.

Žapocžatk řchty režeři dnow řřkoho pořta a jutrowneje řpowjedže.

- Woloženy pōřt, t. r. za džen jednyřróčžne dořpolne najezenjo z dowolnořežu mřainřch jebžow. Tajř pōřt maja z wuwzadžom njedžel wřchě dny 40dnow řřkoho pořta, na kotrychž polny pōřt njeje, dale řoboty we řuchich dnach a digilije pišched řwajtkami, pišched řwjedženjami: wřwateju Pětra a Pawola, řw. Marije donjeběřwadža a wřchěch Swjatyř.

Tōne pōřt je tudy z * woznamjenjeny.

- W Drežďžanach z dwōřřkej cyřwini dopořbnja w 1/29 hodž. řerbřte řemřche z předowanjom.

22. a 24. Pōřt řuchich dnow (řwatember). Polny pōřt.

- Swjaty džen z předowanjom.

22. a 24. Pōřt řuchich dnow (řwatember). Polny pōřt.

24. Swjaty džen z předowanjom.

II. Měřacžne přeměnenja.

☺ Polny měřacž 1. febr. w nočy 2 h. 47 m.

☾ Pořledni běřřk 8. febr. wječor 8 h. 48 m.

☺ Włody měřacž 16. febr. pop. 4 h. 53 m.

☾ Přeni běřřk 23. febr. pop. 2 h. 50 m.

III. Wjedro po měřacžowym přem.

1. febr. žastupi z dořpolnje žymřřim wjedrom: řněhwecžom. Je-li 7. febr. pořdnijři wětr, wōř-tawa, hewaf traje žyma dale hačž do 16. febr., řbžejž žawěřče taje. Tak řjenje wōřtanje hačž do řōnc řebřuara.

IV. Špomnjenja hōdne dny.

1. Přeni termin kralowřřch dawřkow.

20. Wuzwolny džen řoho Swjatořeže bamžka Leona XIII. (1878).

V. Domžace přisřomnjenja.

1893. Měrc,

načtuit,

ma 31 dnov.

Dny.	Porjedsena protyka.	☉		Měsíce znamjen.	☾	
		řhadž. h. m.	řhov. h. m.		řhadž. h. m.	řhov. h. m.
1 Erjeda	* Albin, b.	6 48	5 38		4 9	6 46
2 Schtwórtf	* Simplic., b. ☺	6 46	5 40		5 28	7 2
3 Pjatt	†* Kunigunda, kn.	6 44	5 42		6 44	7 16
4 Sobota	* Kazimir, tr.	6 41	5 44		7 58	7 28
3. njeđzela pošta (Oculi). Scž.: Ježus wuhna řloho ducha. Luf. 11, 24—29.						
5 Njeđzela	* Gerazim, p.	6 39	5 46		9 11	7 39
6 Póndzela	* Fridolin, a.	6 37	5 47		10 23	7 51
7 Wutora	* Domasch A.	6 35	5 48		11 36	8 4
8 Erjeda	* Jan w. Boh., w.	6 33	5 50		dop.	8 20
9 Schtwórtf	* Francisk., w.	6 31	5 52		12 49	8 40
10 Pjatt	†* 40 m. w S. ☾	6 29	5 54		2 0	9 9
11 Sobota	* Rozina, m.	6 26	5 55		3 6	9 48
4. njeđzela pošta (Laetare). Scž.: Nafřeženjo 5000 mužj. Jan. 6, 1—15.						
12 Njeđzela	Grjehoř W., b.	6 24	5 57		4 2	10 41
13 Póndzela	* Eufrafija, f.	6 22	5 59		4 46	11 47
14 Wutora	* Mathilda	6 19	6 1		5 19	pop.
15 Erjeda	* Longin, stotn.	6 17	6 3		5 43	2 25
16 Schtwórtf	* Horibert, b.	6 15	6 4		6 2	3 49
17 Pjatt	†* Patriciřs, b.	6 13	6 5		6 18	5 14
18 Sobota	* Cyrill Jer., b. ☺	6 11	6 7		6 32	6 39
5. njeđzela pošta (Judica). Scž.: Řibřa řheedřa Ježusa kamjenjomadž. Jan. 8, 46—59.						
19 Njeđzela	Řózeř, zařt. ř.	6 9	6 9		6 45	8 5
20 Póndzela	* Ruthorbert, biřf.	6 6	6 10		7 0	9 34
21 Wutora	* Benedikt, abt	6 4	6 12		7 17	11 4
22 Erjeda	* Oktavian, d. m.	6 2	6 14		7 40	dop.
23 Schtwórtf	* Viktorin a t.	5 59	6 15		8 11	12 35
24 Pjatt	†* 7 bol. ř. M. ☾	5 57	6 17		8 56	1 57
25 Sobota	* Přizj. s. M.	5 55	6 18		9 56	3 5
6. njeđzela pošta (Palmarum). Scž.: Ježus cřehnje řwjatocřnje do Jeruzalema. Mat. 21, 1—9.						
26 Njeđzela	Bořmoncřka	5 53	6 20		11 11	3 55
27 Póndzela	* Rupert, biřf.	5 51	6 21		pop.	4 29
28 Wutora	* Guntram, f.	5 49	6 23		1 53	4 53
29 Erjeda	* Viktorin, mart.	5 46	6 25		3 12	5 10
30 Schtwórtf	†* Zelen. řchtw.	5 44	6 27		4 29	5 24
31 Pjatt	†* Wulki pjatt	5 42	6 28		5 42	5 36

I. Cyrkwinska protyka.

18. Popořdnju so Bože martry a řwjeczata na woltarjadř z řijaktovej plachtu zawěřeřa.
19. Njeđzela cřerpjenja. W Radworju titularny řwjedřen bratřiva „Řežusoweje řmjertneje řtyřnosće“ a dospolny wotpuřf. — Cyrkwinski řwjaty dřen.
24. Cyrkwinski řwjaty dřen.
25. Přřitazany řwjaty dřen z něřřporom.
26. Do Božeje miřče řwjecřenjo bořminy a wobřhad. Pařřion řwj. Mateja.
28. Pařřion řwj. Marka.
29. Pařřion řwj. Lufasřa.
30. Cyrkwinski řwjaty dřen. Boža martra na wulřim woltarju z běřej pladřeřeřku zawěřeřena. Tam a řem přenje řwj. woprawjenjo dřeřeři. Po „Gloria“ zwařzanej zwonow. Po Bořich řuřřbař woltřwanjo woltarjom.
31. Boža martra na wulřim woltarju z cřornej pladřeřeřku zawěřeřena. Ceremonije. Wotřryeřo a cřeřeřenjo Ježusowoho řwj. řřřiřa. Přeřdowanjo. Boža miřša z přředpřeřeřobnowanym woporom. Pařřion řwj. Jana. Wobřhad z Bořim Cřelom ř Bořomu rowej. Něřřpor.

II. Měsačkowe přeměnenja.

- ☺ Polny měřacřf 2. měřca pop. 4 ř. 39 m.
- ☾ Pořledni běřřf 10. měřca pop. 5 ř. 49 m.
- ☺ Mřodny měřacřf 18. měřca dop. 5 ř. 9 m.
- ☾ Přeni běřřf 24. měřca wjecřor 10 ř. 9 m.

III. Wjedro po měřacřkowym přem.

Cřla přeřnja polořca měřca ľubi najřeřřřři řuřři cřas, řakře 18. měřca poeřřina řo řyma z nowa řběřacř a ře řněřom mjetacř. Wot 24. m. pař je řařř řenje.

IV. Spomnjenja hódne dny.

2. Narodny dřen ř. řwj. řamřa Leona XIII. (1810).
20. Dopořdnja 9 ř. 43 m. zapoeřřatř nalěeřa. Dřen a nóc řo řunataj.
31. Přeni řermin řrajneje renty.

V. Domjace přřpomnjenja.

1893. Apryl,

jutrownik,

ma 30 dnów.

Dny.	Porjędzona protyka.	☉		☽ Miesiące zwanje.	☾	
		śhadż. h. m.	řhow. h. m.		śhadż. h. m.	řhow. h. m.
1 Sobota	†* Jutr. sob. ☺	5 39	6 30	☽	6 54	5 47
Jutry. Scz.: Jezus wot mornych stanje. Mar. 16, 1—7.						
2 Njedzela	Jutrownicka	5 37	6 32	☽	8 7	5 58
3 Póndzela	Jutr. póndz.	5 35	6 33	☽	9 20	6 10
4 Wutora	Jutr. wutora	5 33	6 34	☽	10 34	6 25
5 Srjeda	Vincenc F., w.	5 31	6 36	☽	11 46	6 44
6 Schtwórtf	Sirtus, bž.	5 28	6 38	☽	dop.	7 9
7 Pjatt	† Herm. Józ., w.	5 26	6 40	☽	12 54	7 42
8 Sobota	Amancius, b.	5 24	6 41	☽	1 54	8 29
1. njedzela po jutrach, béa njedzela abo mlode jutry (Quasimodogeniti). Scz.: Jezus so Domashej zjewi. Jan. 20, 19—31.						
9 Njedzela	Marija Kl. ☾	5 22	6 43	☽	2 43	9 28
10 Póndzela	Mechthildis, f.	5 19	6 45	☽	3 19	10 39
11 Wutora	Leo w., bž.	5 17	6 47	☽	3 46	11 58
12 Srjeda	Julius I., bž.	5 15	6 48	☽	4 6	pop.
13 Schtwórtf	Hermenegild, f.	5 13	6 49	☽	4 23	2 43
14 Pjatt	† Tiburcius, m.	5 11	6 51	☽	4 37	4 7
15 Sobota	Anastafija, m.	5 9	6 53	☽	4 50	5 33
2. njedzela po jutrach (Misericordias). Scz.: Dobry pastyr. Jan. 10, 11—16.						
16 Njedzela	Afacius, b. ☉	5 7	6 54	☽	5 4	7 3
17 Póndzela	Amicet, b.	5 5	6 56	☽	5 20	8 36
18 Wutora	Baldin, b.	5 2	6 58	☽	5 41	10 10
19 Srjeda	Leo IX., bž.	5 0	6 59	☽	6 9	11 40
20 Schtwórtf	Theotim, m.	4 58	7 1	☽	6 49	dop.
21 Pjatt	† Anselm, wcz.	4 57	7 2	☽	7 45	12 56
22 Sobota	Soter a R., m.	4 55	7 4	☽	8 57	1 53
3. njedzela po jutrach (Jubilate). Scz.: Jezus ryczi wo swojim wotendzenju. Jan. 16, 16—22.						
23 Njedzela	Zak. i. Józefa ☽	4 53	7 6	☽	10 18	2 32
24 Póndzela	Fidelis S.	4 50	7 7	☽	11 41	2 59
25 Wutora	Mark, scz.	4 48	7 9	☽	pop.	3 18
26 Srjeda	Klet a Mar., m.	4 46	7 10	☽	2 17	3 33
27 Schtwórtf	Anastafius, bž.	4 44	7 12	☽	3 31	3 45
28 Pjatt	† Pawoł w řsch., w.	4 42	7 14	☽	4 43	3 56
29 Sobota	Pětr, martr.	4 41	7 15	☽	5 54	4 7
4. njedzela po jutrach (Cantate). Scz.: Jezus lubi Ducha swjatoho. Jan. 16, 5—14.						
30 Njedzela	Katyrna S., f. ☺	4 39	7 16	☽	7 6	4 19

I. Cyrkwinska protyka.

1. Do Božeje msče zohnowanjo wohenja, jutrowneje swěcy a řhčženiskeje wody. Přchi „Gloria“ wotwjazanjo zwonow. — Wjeczor Bože horjeřtačo.
2. Vidi aquam. Dopólny wotpuř. Procesiony „řhčžerjom“ w řhrořčicach, Kulowje, Malbicach, Řhebjelečicach, Wotrowje a Radworju.
3. Přhitazany swjaty džen.
4. Swjaty džen. Procesiony do Róžanta du.
23. Cyrkwinski swjaty džen. — Tež ř. řurja, m.
25. Cyrkwinski swjaty džen. Přořny wobřhad.

II. Měsačkowe přeměnenja.

- ☺ Poľny měřacž 1. apr. rano 7 h. 54 m.
- ☾ Poľsedni běřtk 9. apr. w noč 12 h. 11 m.
- ☉ Mlady měřacž 16. apr. pop. 3 h. 10 m.
- ☽ Přeni běřtk 23. apryla rano 6 h. 2 m.
- ☺ Poľny měřacž 30. apr. w noč 11 h. 59 m.

III. Wjedro po měřaczkowym přem.

1. apr. wětry duja. 9. apr. je rjenje. 16. apr. aprylřte wjedro řo započnje. 23. apr. wětr mjeta ř deřčžitom. 30. apr. řo řezopli a apryl řlónčzi řo ř rjanym wjedrom.

IV. Spomnjenja hódne dny.

1. Přeni termin dawka řa wopalenřtu poľladnicu. — 10. Dowolenjo řwajnych wjeřelow. — 16. Řačmniczo řlónčza. — 23. Narodny džen ř. W. řrala Alberta. (1828.) — 30. Přeni termin dořhodnoho dawta.

V. Domjace přispomnjenja.

1893. Meja,

róžownik,

ma 31 dnów.

Dny	Porjedžena protyka.	☉		Njeješte znamjen.	☾	
		sthadž. h. m.	thow. h. m.		sthadž. h. m.	thow. h. m.
1 Póndžela	Šil. a Jakub, j.	4 37	7 18		8 20	4 32
2 Wutora	Athanasij, w.	4 35	7 20		9 33	4 49
3 Erjeda	Nam. j. kšh.	4 33	7 21		10 43	5 11
4 Šhtwórtk	Monika, w.	4 31	7 23		11 46	5 42
5 Pjatk	† Pius V., bž.	4 29	7 25		dop.	6 23
6 Sobota	Jan psch. k. wr.	4 27	7 26		12 39	7 18

5. njeđzela po jutrach (Rogate). Scž.: Jezus napomina k modlenju. Jan. 16, 23—30.

7 Njeđzela	Stanisl., bisk., m.	4 26	7 28		1 19	8 24
8 Póndžela	Zjew. j. Mar.	4 24	7 30		1 48	9 39
9 Wutora	Hrjeh. z M., b. ☾	4 23	7 31		2 10	10 57
10 Erjeda	Antonius, b.	4 21	7 32		2 27	pop.
11 Šhtwórtk	Bože stpěčo	4 20	7 34		2 42	1 38
12 Pjatk	† Pantrac, m.	4 18	7 36		2 55	3 1
13 Sobota	Servac, m.	4 16	7 37		3 8	4 27

6. njeđ. po jutrach (Exaudi). Scž.: Duch Šwjaty, pofojćež. Jan. 15, 26—16, 4.

14 Njeđzela	Bonifac, m.	4 14	7 39		3 23	5 58
15 Póndžela	Išidor, ról. ☉	4 13	7 40		3 41	7 32
16 Wutora	Jan Nep., m.	4 11	7 42		4 4	9 8
17 Erjeda	Baschal Bayl, w.	4 10	7 43		4 40	10 34
18 Šhtwórtk	Benancij, mart.	4 9	7 45		5 30	11 45
19 Pjatk	† Petr Celest, w.	4 8	7 46		6 39	dop.
20 Sobota	Bernhard, S.	4 7	7 47		7 59	12 30

Šwjatki. Scž.: Šhtóž Boža lubuje, joho kaznje dopjelnuja. Jan. 14, 23—31.

21 Njeđzela	Šwjatkown.	4 5	7 48		9 25	1 2
22 Póndžela	Šwjatk. p. ☾	4 4	7 50		10 48	1 25
23 Wutora	Šwjatk. wut.	4 2	7 51		pop.	1 40
24 Erjeda	†* S. M. pom. k.	4 1	7 53		1 21	1 53
25 Šhtwórtk	Hrjehot VII., bž.	4 0	7 54		2 33	2 5
26 Pjatk	†* Šilip M., wuz.	3 59	7 55		3 45	2 15
27 Sobota	* Wadlena z Baž.	3 57	7 57		4 56	2 27

1. njeđzela po šwjatkach. Scž.: Jezus wupóšćzela japoschtotow. Mat. 28, 18—20.

28 Njeđzela	Najswj. Troj.	3 56	7 58		6 8	2 40
29 Póndžela	Theodosija, m.	3 55	7 59		7 21	2 56
30 Wutora	Ferdin. III., k. ☺	3 54	8 0		8 32	3 15
31 Erjeda	Angela M., k.	3 53	8 1		9 39	3 43

I. Cyrkwinska protyka.

- Šwjaty džen z přédowanjom. Rano w 6 h. wotkhab procesiona z Khróšćic do Šilipsdorfa; w 5 hodž. Boža mšcha.
- Šwjaty džen.
- W serbskej cyrkwi w Budyščinje titularny šwjedžen Pobožnjeje Jednoty k čzešćej šwjateje Marije, Maczerje dobreje rady a wotpušt.
- 8., 9. a 10. Wobšhady kšhizownoho tydženja.
- Šchifazany šwjaty džen. Po šćenju ždalenjo horjestacza, jutrowneje swěcy a zawěšćenoho kšhiza.
- W Drježdžanach we dwórsej cyrkwi dopoldnja 1/29 hodž. serbske kemsche z přédowanjom.
- Rano 1/26 h. wotkhab procesiona z Wotrowa do Krupki, w 5 hodž. Boža mšcha.
- Sobota pschod šwjatkami. Wigilny (woloženy) póst. Wobnowjenjo duph.
- Šchifazany šwjaty džen.
- Šwjaty džen. Procesiony do Kóžanta du. 24., 26. a 27. Póst suchich dnów (kwatember).
24. a 26. Pošny póst (jedynkróčne nasyczenjo a zdžerzenjo mjasnych jědžow).
- Woloženy póst.
- Asperges me. — Kónc jutrowneho j. wo-prawjenja.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☾ Posledni bértk 9. meje w noč 3 h. — m.
- ☉ Měsacž 15. meje w noč 11 h. 23 m.
- ☽ Přěni bértk 22. meje pschp. 3 h. 28 m.
- ☺ Pošny měsačž 30. meje pschp. 3 h. 58 m.

III. Wjedro po měsačkowym přem.

9. meje ma žymne deščžiki. 15. meje paž mje wjedro. Tak rjane mje nalěto traje pschž cyhu meju.

IV. Spomnjenja hódne dny.

- Wašpora.

V. Domjace přispomnjenja.

1893. Junij,

smajnit,

ma 30 dnov.

Dny.	Porjedžena protyka.	☉		Njebješte znamjen.	☾	
		šhadž. h. m.	řhov. h. m.		šhadž. h. m.	řhov. h. m.
1 Sčtwórtk	Bože Čelo	3 53	8 2	☉	10 35	4 22
2 Pjatk	† Marcellin, m.	3 52	8 3	☉	11 19	5 13
3 Sobota	Paula, m.	3 51	8 4	☉	11 51	6 16

2. njeđžela po swjatkach. Seč.: Wulka wječer. Luf. 14, 16—24.

4 Njeđžela	Fr. Karrace, w.	3 50	8 5	☉	dop.	7 27
5 Póndžela	Bonifacij, b. m.	3 50	8 6	☉	12 15	8 44
6 Wutora	Norbert, b.	3 49	8 7	☉	12 34	10 1
7 Srijeda	Robert, abt ☉	3 49	8 8	☉	12 49	11 20
8 Sčtwórtk	Dokh. Bož. Čž.	3 48	8 9	☉	1 1	pop.
9 Pjatk	† Najš. wut. Žž.	3 48	8 10	☉	1 14	2 0
10 Sobota	Marhata, fr.	3 47	8 11	☉	1 27	3 26

3. njeđžela po swjatkach. Seč.: Žhubjena wowca. Luf. 15, 1—10.

11 Njeđžela	Barnabas, j.	3 47	8 11	☉	1 43	4 57
12 Póndžela	Jan J., f.	3 47	8 12	☉	2 3	6 30
13 Wutora	Anton P., w.	3 46	8 13	☉	2 32	8 2
14 Srijeda	Basilij, w., b. ☉	3 46	8 13	☉	3 14	9 21
15 Sčtwórtk	Witus, m.	3 46	8 14	☉	4 14	10 21
16 Pjatk	† Benno, b.	3 46	8 14	☉	5 33	11 0
17 Sobota	Montan, m.	3 46	8 15	☉	7 0	11 27

4. njeđžela po swjatkach. Seč.: Bohaty popad rybow. Luf. 5, 1—11.

18 Njeđžela	Mark a M., m.	3 46	8 15	☉	8 27	11 46
19 Póndžela	Juliana J., f.	3 46	8 16	☉	9 50	12 0
20 Wutora	Silverius, bž.	3 46	8 16	☉	11 8	dop.
21 Srijeda	Moisius G., w. ☉	3 46	8 16	☉	pop.	12 11
22 Sčtwórtk	10,000 woj.	3 46	8 17	☉	1 34	12 23
23 Pjatk	Ediltruda, f.	3 46	8 17	☉	2 45	12 35
24 Sobota	N. j. Jana f.	3 46	8 17	☉	3 57	12 47

5. njeđžela po swjatkach. Seč.: Sprawnosč farizejom. Mat. 5, 20—24.

25 Njeđžela	Wilhelm, a.	3 47	8 17	☉	5 10	1 2
26 Póndžela	Jan a Paw., m.	3 47	8 17	☉	6 23	1 21
27 Wutora	Ladislaw, f.	3 47	8 17	☉	7 31	1 46
28 Srijeda	* Leo II., bž.	3 48	8 17	☉	8 30	2 20
29 Sčtwórtk	Petra P., j. ☉	3 48	8 17	☉	9 18	3 7
30 Pjatk	† Wop. j. Pawoła	3 49	8 16	☉	9 54	4 7

I. Cyrkwinska protyka.

1. Wščitazany swjaty džen ze swjećenjom pschez 8 dnov. Swjedženiski wobřhad z Božim Čžetom i ščtyjom wotřafkam.
8. Cyrkwinski swjaty džen. Popořdnju wobřhad z Božim Čžetom.
9. Cyrkwinski swjaty džen.
16. Cyrkwinski swjaty džen j. Wenna, patrona dićešy a serbskeho kraja.
24. Swjaty džen.
28. Wigilny póst.
29. Wščitazany swjaty džen. Dospolny wotpuff dla řchesczanskeje wučžby.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☾ Posledni břitk 7. junija psčty. 2 h. 19 m.
- ☉ Młody měřacžk 14. jun. rano 6 h. 27 m.
- ☾ Přeni břitk 21. jun. rano 3 h. 13 m.
- ☉ Połny měřacžk 29. jun. rano 7 h. 1 m.

III. Wjedro po měsačkowym přem.

7. junija je pschjemjenjate. 14. jun. je wěřřkojte a deřčžoite. 21. jun. je mokra řyma. 29. jun. wěř z deřčžom.

IV. Spomnjenja hódne dny.

21. Rano 5 hodž. 43 m. započatk lěčža. Naj-bleřřchi džen z najkrótřkej noci.
27. Sřdom špancow.
30. Druři termin řrajneje renty.

V. Domjace přispomnjenja.

1893. Julij,

praznik,
na 31 dnov.

Dny.	Porjedbena protyka.	☉		Mjesice inamjen.	☾	
		škadž. h. m.	thow. h. m.		škadž. h. m.	thow. h. m.
1 Sobota	Theobald, pušt.	3 50	8 16	A	10 20	5 17
6. njeđzela po swjatkach. Scž.: Rajuczenjo 4000 muži. Matf. 8, 1—9.						
2 Njeđzela	Dom. s. Mar.	3 51	8 16	A	10 39	6 33
3 Póndzela	Droha krej Žez.	3 51	8 15	A	10 55	7 50
4 Wutora	Prokop, abt	3 52	8 15	A	11 9	9 8
5 Erjeda	Cyrill a Method.	3 53	8 14	A	11 22	10 25
6 Schwórtk	Dominiĳa, m. ☾	3 54	8 14	A	11 33	11 44
7 Pjatk	† Pulcheria, f.	3 55	8 13	A	11 47	pop.
8 Sobota	Kilian, m.	3 56	8 13	A	dop.	2 31

7. njeđzela po swjatkach. Scž.: Prošetowje we wowozich draštach. Mat. 7, 15—21.

9 Njeđzela	Beronika, f.	3 57	8 12	A	12 4	4 1
10 Póndzela	Rufina, 7br.,	3 58	8 11	A	12 28	5 32
11 Wutora	Brikcius, m.	3 59	8 10	A	1 3	6 56
12 Erjeda	Jan Gualb., a.	4 0	8 10	A	1 53	8 4
13 Schwórtk	Anaklet, b, m. ☉	4 1	8 9	A	3 3	8 53
14 Pjatk	† Bonavent., w.	4 2	8 8	A	4 27	9 26
15 Sobota	Hendrich II., f.	4 3	8 7	A	5 57	9 48

8. njeđzela po swjatkach. Scž.: Njesprawny muĳnicar. Lut. 16, 1—9.

16 Njeđzela	S. Mar. Rarm.	4 4	8 6	A	7 24	10 5
17 Póndzela	Alexij, w.	4 5	8 5	A	8 46	10 18
18 Wutora	Kamill L., w.	4 6	8 4	A	10 5	10 29
19 Erjeda	Vincenc B., w.	4 8	8 3	A	11 19	10 41
20 Schwórtk	Marhata, m. ☾	4 9	8 2	A	pop.	10 54
21 Pjatk	† Praxedes, f.	4 10	8 1	A	1 45	11 7
22 Sobota	Mar. Madl.	4 12	8 0	A	2 58	11 24

9. njeđzela po swjatkach. Scž.: Jezus plaka na Jeruzalem. Lut. 19, 41—47.

23 Njeđzela	Apollinar, b.	4 13	7 58	A	4 10	11 47
24 Póndzela	Khrystina, f.	4 15	7 57	A	5 21	dop.
25 Wutora	Jakub, jap.	4 16	7 56	A	6 23	12 18
26 Erjeda	Hana, m. s. M.	4 17	7 55	A	7 15	1 1
27 Schwórtk	Pantaleon, m.	4 18	7 54	A	7 55	1 57
28 Pjatk	† Nazar, m. ☺	4 19	7 52	A	8 24	3 5
29 Sobota	Martha, f.	4 21	7 50	A	8 46	4 21

10. njeđzela po swjatkach. Scž.: Farizej a cionik w templu. Lut. 18, 9—14.

30 Njeđzela	Abdon a Sen., m.	4 22	7 49	A	9 3	5 39
31 Póndzela	† Ignac Loj.	7 24	7 47	A	9 16	6 58

I. Cyrkwinska protyka.

- Swjaty džen. Procession do Róžanta dn. — Tež cyrkwinſki swjaty džen drohotneje krewoje Jezuloweje.
- Bo starej Wiſchnjaniskej protyky Marhaty.
- Swjedeni ſkapulira.
- Cyrkwinski swjaty džen.
- Swjaty džen. Kermuſcha w Špitalu.
- Swjaty džen.
- Cyrkwinski swjaty džen.
- Kano $\frac{1}{2}$ 6 hodž. wotſhad processiona z Budyſčina do Kumburka.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☾ Poſledni bértilk 6. julija w noč 10 h. 41 m.
- Młody měsaček 13. jul. pſchp. 1 h. 23 m.
- ☾ Přeni bértilk 20. jul. pop. 5 h. 38 m.
- ☺ Połny měsaček 28. jul. wječor 8 h. 46 m.

III. Wjedro po měsačkowym přem.

6. julija lubi rjany lětny čas. 13. julija je mokro. 20. julija ſo zaſy wuwjedri 27. julija hladaj wječor na wěſit: Šdnyž z polnočy abo z wječora duje, budže 8 dnov rjenje; jeli pať z poľdnja abo z krótkoho wječora, runje tať doľho deſchčizkowe.

IV. Spomnjenja hódne dny.

23. Započatſk pſhčizich dnov.

V. Domjace přispomnjenja.

1893. August,

žnjenc,

ma 31 dnov.

Dny.	Porjedžena protyka.	☉		Njebješte znamenj.	☾	
		šhadž. h. m.	šhov. h. m.		šhadž. h. m.	šhov. h. m.
1 Wutora	Pêtr w rječ.	4 26	7 46	☿	9 28	8 16
2 Erjeda	Alfonz z L., wcz.	4 27	7 44	♄	9 41	9 31
3 Sčtwórtk	N. j. Sčezep.	4 29	7 42	♃	9 54	10 54
4 Pjatk	† Dominiš, w.	4 30	7 41	♁	10 10	pop.
5 Sobota	S. M. n. šn. ☾	4 31	7 40	♂	10 30	1 43

11. njeđžela po swjatkach. Seč.: Žezus wuhoji hłuchoněmoho. Mart. 7, 31—37.

6 Njeđžela	Šchetr. Šhr.	4 32	7 38	♂♂	10 58	3 12
7 Póndžela	Natusch, b.	4 34	7 36	♂♂	11 41	4 37
8 Wutora	Larguš, m.	4 36	7 34	♂♂	dop.	5 50
9 Erjeda	Rhétan, w.	4 37	7 32	♂	12 40	6 46
10 Sčtwórtk	Kawrjenc, m.	4 39	7 30	♂	1 58	7 24
11 Pjatk	† Susanna k., ☉	4 41	7 28	♂	3 25	7 49
12 Sobota	Klara, k.	4 42	7 26	♂	4 54	8 8

12. njeđžela po swjatkach. Seč.: Mitofejowy Samaritan. Łuf. 10, 23—37.

13 Njeđžela	Hippolyt, m.	4 44	7 24	♂	6 20	8 23
14 Póndžela	* Euseb., měšč.	4 46	7 22	♂	7 41	8 36
15 Wutora	D. n. w. s. M.	4 47	7 21	♂♂	8 58	8 47
16 Erjeda	Gnacynth, mšč.	4 48	7 19	♂♂	10 14	8 58
17 Sčtwórtk	Joach., n. j. M.	4 50	7 17	♂♂	11 28	9 11
18 Pjatk	Helena, k.	4 51	7 15	♂♂	pop.	9 27
19 Sobota	Ludwik, b. ☾	4 53	7 13	♂♂	1 56	9 48

13. njeđžela po swjatkach. Seč.: 10 wusadni. Łuf. 17, 11—19.

20 Njeđžela	Bernard, w.	4 55	7 11	♂	3 8	10 15
21 Póndžela	J. Franc. w Gh.	4 56	7 9	♂	4 14	10 53
22 Wutora	Timothej, m.	4 58	7 7	♂♂	5 10	11 44
23 Erjeda	Fil. Ben., w.	5 07	7 5	♂♂	5 54	dop.
24 Sčtwórtk	Bartram, jap.	5 17	7 3	♂♂	6 27	12 49
25 Pjatk	† Ludwik, k.	5 27	7 1	♂	6 51	2 3
26 Sobota	Sebald, w.	5 46	7 59	♂	7 9	3 20

14. njeđžela po swjatkach. Seč.: Ničto njemóže dwěmaj knjezomaj škućić. Mat. 6, 24—33.

27 Njeđžela	Jozef Kal., w. ☽	5 56	7 57	♂♂	7 24	4 40
28 Póndžela	August, b., wcz.	5 76	7 54	♂♂	7 37	6 0
29 Wutora	Jan křch. šezaty	5 96	7 52	♂	7 48	7 21
30 Erjeda	Koza Liman., kn.	5 106	7 50	♂	8 1	8 42
31 Sčtwórtk	Raimund N., w.	5 126	7 48	♂	8 15	10 5

I. Cyrkwinska protyka.

2. W kłóštrje Marijnej Šwězdže a w Rumburku došpolny wotpušć „Porciuntula“.
7. Cyrkwinski swjaty džen.
10. Swjaty džen.
14. Wigilny pošć.
15. Pšchifazany swjaty džen. Do Božeje mšče šwjećenje želow.
20. W Radworju došpolny wotpušć a fermušča. W Brunowje došpolnje wotpušć. — W kłóštrje Mar. Šwězdže došpolny wotpušć.
24. Swjaty džen. W Njeđželicach došpolny wotpušć bratstwa j. Bojczana.

II. Měsačkowe přeměnenja.

- ☾ Posledni bértk 5. aug. rano 4 h. 59 m.
- Měsny měšacžk 11. aug. pop. 9 h. 24 m.
- ☾ Přeni bértk 19. aug. dop. 10 h. 28 m.
- ☽ Pošny měšacžk 27. aug. dop. 9 h. 19 m.

III. Wjedro po měsáčkowym přem.

5. augusta počina z desčezemi. Za 10. aug. mam jasnju radu, kaž 27. julija. 19. aug. pšchimofoje. 27. aug. t. j. kónc augusta je pšchemjenaty čas.

IV. Spomnjenja hódne dny.

1. Druhi termin kralowšćich dawtow.
23. Kónc pšezich dnov.
25. Wjening J. Miš. biskopa Ludwika.
28. Wuzwolny džen Budyšćstoho tachanta Ludwika (1890).

V. Domjace přispmnjenja.

1893. Sept.,

póznjeńc,

ma 30 dnów.

Dny.	Porjędzona protyfa.	☉		Miejscje znamjen.	☾	
		řhadž. h. m.	řhow. h. m.		řhadž. h. m.	řhow. h. m.
1 Pjatk	† Egidij, a.	5 13	6 46	☿	8 34	11 31
2 Sobota	Szczępan, f.	5 14	6 44	☿	9 0	pop.

15. njeđzela po swjatkach. Scż.: Młodzenc w Kaimje. Łuf. 7, 11—16.

3 Njeđzela	Ś. jandż. pěst. ☾	5 16	6 42	☿	9 36	2 25
4 Póndzela	Rozalija P., f.	5 18	6 39	☿	10 29	3 42
5 Wutora	Lawrij Just.	5 19	6 37	☿	11 39	4 41
6 Erjeda	Albin, b.	5 21	6 35	☿	dop.	5 24
7 Sčtwórtk	Regina, f.	5 23	6 32	☿	1 2	5 53
8 Pjatk	Nar. s. Mar.	5 24	6 30	☿	2 28	6 13
9 Sobota	Gorgon, m.	5 26	6 28	☿	3 35	6 29

16. njeđzela po swjatkach. Scż.: Jězús wustroni wodukawoho. Łuf. 14, 1—11.

10 Njeđzela	Mjen. f. Mar. ☾	5 27	6 26	☿	5 17	6 42
11 Póndzela	Prot. Ğyac.	5 28	6 24	☿	6 36	6 52
12 Wutora	Guido, w.	5 30	6 22	☿	7 53	7 4
13 Erjeda	Matern, biskop.	5 32	6 20	☿	9 8	7 17
14 Sčtwórtk	Pow. f. řřch.	5 33	6 17	☿	10 24	7 31
15 Pjatk	† Nikomedes, m.	5 35	6 15	☿	11 39	7 49
16 Sobota	Korn., Cypr.	5 37	6 12	☿	pop.	8 13

17. njeđzela po swjatkach. Scż.: Najwiętsza kazuja w zakonju. Mat. 22, 34—46.

17 Njeđzela	7 bol. f. Marije. ☾	5 38	6 10	☿	2 2	8 47
18 Póndzela	Domasch B. ☾	5 40	6 7	☿	3 2	9 32
19 Wutora	Januar, m.	5 42	6 5	☿	3 50	10 30
20 Erjeda	†* Eustachij, m.	5 43	6 3	☿	4 27	11 41
21 Sčtwórtk	Watej, j.	5 44	6 1	☿	4 54	dop.
22 Pjatk	†* Mauric, m.	5 46	5 59	☿	5 14	12 58
23 Sobota	* Thekla, f.	5 47	5 57	☿	5 30	2 17

18. njeđzela po swjatkach. Scż.: Jězús wustroni wieczniwoho. Mat. 9, 1—8.

24 Njeđzela	Ś. M. wuf. jat.	5 49	5 54	☿	5 43	3 37
25 Póndzela	Wiktor, m. ☺	5 51	5 52	☿	5 55	4 58
26 Wutora	Justina, m.	5 53	5 50	☿	6 7	6 20
27 Erjeda	Roz., Dam., m.	5 54	5 47	☿	6 21	7 44
28 Sčtwórtk	Wjacław, m.	5 56	5 45	☿	6 38	9 12
29 Pjatk	† Michał, arcj.	5 57	5 43	☿	7 2	10 43
30 Sobota	Śieron., męsch.	5 58	5 41	☿	7 35	pop.

I. Cyrkwinska protyka.

5. Rano w 1/26 wotřhad procesjiona z kłóćtra Mar. Ğweźdy do Krupki. W 5 hodż. Woża mřcha.
8. Přichyżany swjaty dzeń. Procesjionny do Róžanta du. Z biskopřkej diřpensonu je dzeńš mjasajędzenjo dowolene.
10. Cyrkwinski swj. dzeń. — Titularny swjedzeń řerbřteje cyrkwoje w Budyřchinje. — Też swj. Martje mjena.
14. Cyrkwinski swjaty dzeń.
17. Cyrkwinski swj. dzeń.
20. a 22. Póřt řuchich dnów (quatember; pořny póřt).
21. Swjaty dzeń.
23. Wólóžený póřt.
24. W Dreźdźanach w dwóřřkej cyrkwi dopořdnja 1/29 hodż. řerbřte kęmiche z předowanjom.
28. Z Budyřchina dže procesjion do Filipsdorfa. Rano w 5 hodż. Woża mřcha.
29. Swjaty dzeń.

II. Měsačkowe přeměńjenja.

- ☾ Póředni bęřtk 3. sept. dop. 10 h. 17 m.
- ☉ Młody měřacżł 10. sept. dop. 7 h. 41 m.
- ☾ Přeni bęřtk 18. sept. dop. 4 h. 55 m.
- ☺ Pořny měřacżł 25. sept. w noćy 8 h. 59 m.

III. Wjedro po męsačkowym přem.

3. septembra mamy řo wjele mokroty nadźięčż. 10. sept. tohorunja, jeno zo řiřčeje nazymřte węřny přichyřupja. 18. sept. řiřčeje dale panca. 25. sept. řjany čas ľubi pořny měřacżł, bę-li dzeń přjedny pořnóćny abo wjeřżornišcy węř; hewal deřčejeje dale.

IV. Spomńjenja hódne dny.

7. Narodny dzeń Ś. Mł. biskopa Ludwika (1831).
22. Wjeřżor 8 h. 21 m. řapocżł nazymy. Dzeń a nóc řo runataj.
30. Druři termin dořhodnoho dawka. Teřeż termin křajneje renty.

V. Domjace přispomńjenja.

1893. Oktob.,

winowe, ma 31 dnów.

Dny.	Porządzena protyka.	☉		☽ kwamjen.	☾	
		skhadž. h. m.	řhow. h. m.		skhadž. h. m.	řhow. h. m.
19. njeđzela po swjatkach. Seč.: Kralowija kwapna hoćcina. Mat. 22, 1—14.						
1	Njeđzela	Rozar. ř. Mar.	6 05	39	8 22	1 34
2	Póndzela	Otho, b.	6 25	36	9 27	2 39
3	Wutora	Józef z R., w.	6 35	34	10 46	3 25
4	Srjeda	Franc z Alfifi, w.	6 55	32	dop.	3 57
5	Schtwórtk	Placid, w.	6 75	29	12 11	4 19
6	Pjatk	† Bruno, w.	6 95	27	1 37	4 36
7	Sobota	Mark, b.	6 105	25	2 59	4 49
20. njeđzela po swjatkach. Seč.: Ježus wštrwotw kralowisko hnu. Jan. 4, 46—53.						
8	Njeđzela	Brigitta, w.	6 125	23	4 17	5 1
9	Póndzela	Dionys, b., m.	6 135	21	5 33	5 12
10	Wutora	Franc B., w.	6 155	19	6 49	5 23
11	Srjeda	Sereon, m.	6 165	17	8 5	5 37
12	Schtwórtk	Magim., b.	6 185	14	9 20	5 54
13	Pjatk	† Eduard, fr.	6 205	12	10 36	6 15
14	Sobota	Kallist, bž.	6 225	10	11 47	6 44
21. njeđzela po swjatkach. Seč.: Njemilny wotročk. Mat. 18, 23—35.						
15	Njeđzela	Theresija, knj.	6 245	8	pop.	7 24
16	Póndzela	Samol, a.	6 255	6	1 45	8 17
17	Wutora	Jadwiga, w.	6 275	4	2 26	9 22
18	Srjeda	Lukasch, řč.	6 285	2	2 56	10 35
19	Schtwórtk	Pětr z A., w.	6 305	0	3 18	11 52
20	Pjatk	† Jan z R., w.	6 324	58	3 35	dop.
21	Sobota	Wórscha, m.	6 334	56	3 49	1 11
22. njeđzela po swjatkach. Seč.: Dařski pjeněz. Mat. 22, 15—21.						
22	Njeđzela	Kordula, ř., m.	6 354	53	4 2	2 31
23	Póndzela	Severin, b.	6 374	51	4 14	3 52
24	Wutora	Rafael, arcj.	6 394	49	4 26	5 15
25	Srjeda	Kriřpin, m.	6 414	47	4 43	6 43
26	Schtwórtk	Evarist, b.	6 424	46	5 4	8 15
27	Pjatk	† Florenc, ř.	6 434	44	5 33	9 48
28	Sobota	Šm., řud.	6 454	42	6 16	11 17
23. njeđzela po swjatkach. Seč.: Žaitowa bžowka. Mat. 9, 18—26.						
29	Njeđzela	Eusebija, ř.	6 474	40	7 18	pop.
30	Póndzela	Theodorit, m.	6 494	38	8 34	1 25
31	Wutora	* Wolfgang b.	6 514	36	9 59	2 1

I. Cyrkwinska protyka.

1. Prěni wotpuř w Kulowje. — W Hadworju swjedžen pořwjeczenja cyrkwie a fermuřcha.
4. Swjedžen Kulowjeje wosady.
8. W Kulowje swjedžen pořwjeczenja cyrkwie, fermuřcha a druhi wotpuř.
15. We Wotrowje a w kłóřchtrje Marijnej Swěždze fermuřcha.
21. Cyrkwinři swjaty džen.
22. W Khróřčicach swjedžen pořwjeczenja cyrkwie a fermuřcha.
28. Swjaty džen.
31. Wigilny poř.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☾ Pořledni bėrtk 2. okt. pop. 3 h. 55 m.
- ☀ Młody měřačř 9. okt. pop. 9 h. 3 m.
- ☾ Prěni bėrtk 17. okt. pop. 11 h. 56 m.
- ☺ Pořny měřačř 25. okt. dop. 8 h. 4 m.
- ☾ Pořledni bėrtk 31. okt. w noč 11 h. 18 m.

III. Wjedro po měsačkowym přem.

2. oktobra je njewobřtajne. 9. okt. mokro, jeli pšed młodym měřačřom wěřřř z pořdnja abo z křóřřtoho wječora řojelře; hewat řjenje. 17. okt. najřjenře řtarožnjace řečřo. 25. okt. řo ežastro wotmjenna. 31. okt. řřoneži měřač řjenje.

IV. Spomunjenja hódne dny.

1. Druhi termin dawka za wopaleńřku pořladnicu.
29. Džen nastupjenja na řrón řoho Majeřtoře krala Alberta (1873). — We Wotřecach a w Křanecach fermuřcha.

V. Domjace přispomunjenja.

1893. Novmb.,

nazhnut,

na 30 dnov.

Dny.	Porjedžena protyka.	☉		Njejeje kvamen.	☾	
		šhadž. h. m.	šhom. h. m.		šhadž. h. m.	šhom. h. m.
1 Erjeda	Wšitecy sw.	6 53	4 34	☿	11 25	2 27
2 Schwörtf	Wschè kh. dušche	6 55	4 32	☿	dop.	2 44
3 Pjatt	† Hubert, biff.	6 56	4 30	☿	12 47	2 58
4 Sobota	Karl B., m.	6 58	4 28	☿	2 5	3 9

24. njeđžela po swjatkach. Seč.: Wišor na morju. Mat. 8, 23—27.

5 Njeđžela	Zach. a Hilžbj.	7 0	4 27	☿	3 20	3 21
6 Póndžela	Leonhard, a.	7 1	4 26	☿	4 35	3 32
7 Wutora	Willibrord, b.	7 3	4 24	☿	5 49	3 44
8 Erjeda	4 krón. martr. ☉	7 5	4 22	☿	7 4	3 59
9 Schwörtf	Theodor, m.	7 7	4 21	☿	8 19	4 18
10 Pjatt	† Sandrij A., w.	7 8	4 19	☿	9 32	4 44
11 Sobota	Mérczin, b.	7 10	4 18	☿	10 41	5 21

25. njeđžela po swjatkach. Seč.: Pjanka mjež pščenicu. Mat. 13, 24—35.

12 Njeđžela	Mérczin, bž.	7 12	4 16	☿	11 38	6 9
13 Póndžela	Stan. Kost., w.	7 14	4 14	☿	pop.	7 9
14 Wutora	Livin, m.	7 15	4 13	☿	12 56	8 19
15 Erjeda	Herta, f.	7 16	4 12	☿	1 21	9 33
16 Schwörtf	Dthmar, a. ☾	7 18	4 11	☿	1 39	10 49
17 Pjatt	† Hrxehot, džiwecž.	7 20	4 10	☿	1 54	dop.
18 Sobota	Otto, a.	7 22	4 8	☿	2 7	12 6

26. njeđžela po swjatkach. Seč.: Žonopowe žorno. Mat. 15, 31—35.

19 Njeđžela	Hilžbjeta, w.	7 24	4 7	☿	2 19	1 24
20 Póndžela	Felix z B., w.	7 25	4 6	☿	2 30	2 44
21 Wutora	Wopr. f. Mar.	7 27	4 4	☿	2 45	4 8
22 Erjeda	Cecilija, f., m.	7 29	4 3	☿	3 4	5 38
23 Schwörtf	Alimant, bž. ☺	7 30	4 2	☿	3 28	7 12
24 Pjatt	† Jan w. fšch., w.	7 31	4 2	☿	4 5	8 46
25 Sobota	Katyrna, f., m.	7 33	4 1	☿	4 59	10 11

27. a poslednja njeđžela po swjatkach. Seč.: Zapuščenje Jerusalema. Mat. 24, 15—35.

26 Njeđžela	Konrad, b.	7 34	4 0	☿	6 13	11 15
27 Póndžela	Mikafius, b., m.	7 36	3 59	☿	7 40	pop.
28 Wutora	Krešcenc, m.	7 38	3 58	☿	9 8	12 30
29 Erjeda	Saturnin, b., m.	7 39	3 57	☿	10 33	12 50
30 Schwörtf	Sandrij, jap. ☾	7 41	3 56	☿	11 54	1 5

I. Cyrkwinska protyka.

1. Pščitazany swjaty džen.
2. Cyrkwinski swjaty džen.
3. W Radworju a Kulowje dospolny wotpušt „po morych”. — W Njebjelčicach a Baczonju wopomnjecžo poswjecženja cyrkwi a fermuša.
4. Swjedžen Njebjelčansteje wosady.
5. W Budyščinje w tachantkeji cyrkwi wopomnjecžo poswjecženja cyrkwi a fermuša.
6. W Kalbicach wopomnjecžo swjecženja cyrkwi a fermuša.
7. W Budyščinje lětne wopomnjecžo za Jana Leisentríta, přenjošo jamofatnoho tachanta.
8. Swjedžen Kalbiczansteje wosady.
9. Swjaty džen.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☉ Młody měsacžk 8. nov. pšcip. 1 h. 33 m.
- ☾ Přeni bértk 16. nov. wječor 6 h. 20 m.
- ☺ Polny měsacžk 23. nov. wječor 6 h. 44 m.
- ☾ Posledni bértk 30. nov. dop. 9 h. 44 m.

III. Wjedro po měsáčkowym přem.

8. novembra jo do deščyžita jněh měsčecž počnje. 16. nov. a dale budže hišče rjenje, ješ 15. nov. wětr z polnocy abo wječora wjeje; ješ paš to nic, hrozž deščyžit a jněh. Jež 22. nov. fedžbuj na wětr, a maš wjedro na tždžen. 30. nov. njewobštajne.

IV. Spomnjenja hódne dny.

5. W Bžeri a nětotrych wsach wofoto Budyščina fermuša.
19. W Zuricach fermuša.

V. Domjace přispomnjenja.

1893. Dec.,
hodovník,
 ma 31 dnů.

Dny.	Porjeddjena protyka.	☉		Viebjefe znamjen.	☾	
		škadg. h. m.	řhom. h. m.		škadg. h. m.	řhom. h. m.
1 Pjatk	† Eligius, b.	7 42	3 56	☿	dop.	1 18
2 Sobota	Bibiana, f., m.	7 44	3 55	♄	1 10	1 30
1. njednžela adventa. Scž.: Znamjenja přehed sudnym dnem. Luť 21, 25—33.						
3 Njednžela	Franc Kav., w.	7 45	3 54	♃	2 25	1 40
4 Póndžela	Borbor, m.	7 46	3 54	♄	3 39	1 52
5 Wutora	Pètr Řhr., b.	7 48	3 53	♄	4 53	2 6
6 Erjeda	Wikław řch, b.	7 49	3 53	♄	6 7	2 24
7 Sčtwórtk	Ambrosij, b.	7 50	3 52	♃	7 21	2 47
8 Pjatk	Nj. p. s. M. ☼	7 51	3 52	♃	8 30	3 20
9 Sobota	Valeria, f., m.	7 52	3 52	♄	9 31	4 4
2. njednžela adventa. Scž.: Jan řežele ř Žezufej. Mat. 11, 2—10.						
10 Njednžela	Přch. laur. dom.	7 53	3 52	♃	10 20	5 1
11 Póndžela	Damař, bž.	7 54	3 52	♃	10 58	6 8
12 Wutora	Epim., m.	7 55	3 52	♃	11 25	7 21
13 Erjeda	Lucija, f., m.	7 56	3 52	♃	11 45	8 36
14 Sčtwórtk	Spiridion, b.	7 57	3 52	♃	pop.	9 50
15 Pjatk	† Řhryřtiana, ř. ☽	7 58	3 52	♃	12 12	11 5
16 Sobota	Euřebij W., b.	7 59	3 52	♃	12 24	dop.
3. njednžela adventa. Scž.: Jan řwedeži wo Žezufu. Jan. 1, 19—28.						
17 Njednžela	Lazar, b.	8 03	3 52	♃	12 36	12 21
18 Póndžela	Čz. ř. M. n. p.	8 13	3 53	♃	12 48	1 40
19 Wutora	Řemesij, m.	8 13	3 53	♃	1 4	3 4
20 Erjeda	* Řhryřtian, m.	8 23	3 53	♃	1 25	4 33
21 Sčtwórtk	Domař řch, řap.	8 33	3 54	♃	1 54	6 7
22 Pjatk	†* Flavian, m. ☺	8 33	3 54	♃	2 39	7 37
23 Sobota	†* Wiktorija, f. m.	8 43	3 54	♄	3 44	8 54
4. njednžela adventa. Scž.: Jan předuje pokutu. Luť 3, 1—6.						
24 Njednžela	řad. a Ževa	8 43	3 54	♄	5 8	9 50
25 Póndžela	Boži dč. n. J.	8 43	3 55	♄	6 39	10 27
26 Wutora	řčepan, m.	8 53	3 55	♄	8 10	10 52
27 Erjeda	řan, řap.	8 53	3 56	♄	9 37	11 10
28 Sčtwórtk	Řjew. dčecz. ☾	8 53	3 57	♄	10 57	11 24
29 Pjatk	† Domař řch, b.	8 53	3 58	♄	dop.	11 36
30 Sobota	Řainer, b.	8 53	3 59	♄	12 13	11 48
Njednžela po řodžoch. Scž.: Simeon a řana. Luť 2, 33—40.						
31 Njednžela	řylveřter, bž.	8 54	0	♄	1 28	11 59

I. Cyrkwinska protyka.

2. Stónczenjo řwajnyř wjeřelow. — W Drežđžanach w dwóřteř cřřtwi dopořdnja 1/2 9 h. řerře řemře ř předowanjom.
4. Cyrkwinski řwjaty džen.
6. Cyrkwinski řwjaty džen.
8. Přchřazany řwjaty džen. — W Kulowje titularny řwjedžen řwj. Marijnoho towarřtwa řnježnow ř dořpolnym wotpuffom řa řobuřtawy. — W Budyřchřnje w řerřeřteř cřřtwi dořpolny wotpuff. Ž biřkoppkej diřpenju je džens mjařajedženjo dowolene.
- 16.—24. W Řadworju wřčednje po řutnyř „novena“ ř čzeři Maczerje Božeje.
20. a 22. Poř řučich dnůw (quatember, pořny poř). — Ž wurjadnej biřkopowej diřpenřu je džens mjařajedženjo dowolene.
21. řwjaty džen.
23. Přchřazany řwigilny poř (patoržica).
- 24.—25. Boža nóc, w pořnočy Boža mřřa.
25. Přchřazany řwjaty džen.
26. Přchřazany řwjaty džen. Pořořnowanjo řitow.
27. řwjaty džen. Po předowanju pořořnowanjo a wudželenjo wina řwjatoho řana.
28. Cyrkwinski řwjaty džen.
31. Džafna wjeřčorna pořořnoweři řa dořonyane řeto.

II. Měřačkowe přeměnyjenja.

- ☉ Měřodny měřačk 8. dec. dop. 8 h. 16 m.
- ☾ Přeni řerřk 16. dec. dop. 10 h. 57 m.
- ☺ Pořny měřačk 23. dec. dop. 5 h. 12 m.
- ☾ Pořleđni řerřk 29. dec. w nočy 11 h. 54 m.

III. Wjedro po měřačkowym přem.

8. decembra je řaza řneweřte ř wjedrom. 16. dec. řma řařřupř ze řymnyh wěřtram. 23. dec. a daře řnehowa a wěřřřowa řma. 29. dec. řřončři řeto ř řjanej řnjeřřiveři řymieřiřřu.

IV. řponnyjenja řodně dny.

21. Přchřpořdnju 2 h. 42 m. řapočatř řymy. Řajřřóřřchři džen ř najdřeřřeři nočy.
24. Patoržica.
31. Sčtwóřty řermin řrajneje řenty.

V. Domjace přřiřponnyjenja.

Čas Božich službow w serbskej Łužicy a susodnych wosadach.

	Čas přichetupa Božich službow		Njedźele; f. dny			Džěławe dny			
	za njedźele a swj. dny.	za džěławe dny.	w žymje.	w lěće.	popoł. dnju.	nałeto.	w lěće.	na žymje.	w žymje.
Budyščin	tachantska	1. apryla, 1. oktobra.	5 a 9		2	5 a 9		6 a 9	
	serbska		1/2 8 a 9		1/2 1				
Khrósczich	1. njedž. po jutrach, 24. augusta.	1. njedž. po jutrach, po Michale, prózdniach.	1/4 7 a 9	1/4 6 a 8	2	3/4 6		3/4 7	7
Njebjelczich	po 1. meje, po 29. septembru.		9	8	1/2 2	1/2 7, 7	6	1/2 7, 7	7
Kadwoć	jutry, njedž. po 29. septbr.	njedž. po Michale, po jutrach.	9	8	2	6		7	
Kalbicy	jutry, 21. septembra.	jutry, 21. septembra.	6 a 9	5 a 8	2	7, 1/2 7	6	1/2 7, 7	1/4 8, 8
Wotrow		1. meje, 1. oktobra.	9		2	7	1/2 7	7	1/2 8
Kamjenc pod Špitalom			9		2	1/4 7		1/4 8	
Marijna Hwězda .			1/2 7 a 1/4 10		1/2 2, 1/2 3, 3	6 a 7 a 3/4 9			
Róžant	jutry, 14. septembra.	po 1. oktobru, po jutrach.	6 a 9	5 a 9	2	1/4 7		7	
Baczoń	1. njedž. po jutrach, 24. augusta.		9		8	2			
Šajnicy	po jutrach, po Michale.		9		8				
Ždžer	1. meje, po 29. septembru.		9		8	1/2 2			
Lubij			9						
Wortlecy			1/2 8		7, 1/2 8		1/2 8		
Kulow		24. febr., jutry, njedž. po 4. sept., 1. njedž. nov.	5 a 8		2	1/2 6 a 1/4 8	5 a 1/4 7	1/2 6 a	6 a 1/4 8
Štanfnow			8 a 1/4 10 a	1/2 8 a 9 a	1/2 3	1/2 8	7	1/2 8	8
			10						
Na swj. Haninej Horje pola Lobendau-a			kóždu wotornu 7						
Krupca			1/2 7 a 1/2 10	6 a 9	1/2 3, rěčne cžajb a vigilije 3	6 a 9		1/2 7 a 1/2 10	
Georgswalde			7, 1/2 9 a 10		1/2 3	6 a 7		7 a 8	
Šilipsdorf		1. apryla, 1. novembra.	6, 7 a 9		1/2 2 a 4	1/2 6, 6 a 8		1/2 6, 6 a 1/2 8	
Rumburč	klóštyrska		6 a 1/2 9		1/2 5	6 a 1/2 9			
	farjska		7, 1/2 9 a 1/2 10		1/2 3	1/4 8			

Přichyp.: Jutnje su w Budyschinje a w Khróšćicach rano w 5 hodžinach; w Radworju w $\frac{1}{2}$ 6 hodž.; w Kalbicach, w Kóžeńče a w Krupcy w 6 hodž.; w Georgswaldže w $\frac{1}{2}$ 7 a w Slanknowje w 7 hodž., ale jeno wschědne dny. — W serbskej cyrkwi w Budyschinje tež na srjedach a pjatkach w posćje we 8 rano. — W Radworju su na njeschizazanych swjatyh dnach w lěće w 7 a w zymje w 8 hodž. kemsche. — W Kalbicach na pjatkach w posćje w 8 rano. — We Wotrowje na małych swjatyh dnach dopoždja we 8. — W Marijnej Hwězdze na sobotach rano 6, 7 a 8. — W Kóžeńče sobotu (přesć cyke lěto z wuwzacjom adventa) we 8. — W Baczonju su kóždu druhu a šchtwórtu njedželu a kóždu 2. swjaty džen rócžnych časow, w Zdžeri su kóždu přenju njedželu měsaca, w Lubiju kóždu přenju a tšecžu, w Hajnicach kóždu druhu a šchtwórtu njedželu měsaca Bože služby. — W Georgswaldže je kóždu 1. pjatk w měsacu, w lěće $\frac{1}{2}$ 8 a w zymje w 6 wječor pobožnosť najš. Wutroby Sěžujomeje a w tydženju wschěch tšudnych duchow kóždu wječor w 6 hodž. pobožnosť.

Mejski něšpor

maja	na njedželach a přichizazanych swj. dnach w	na wschědnych dnach
Budyschin (serbski a němski po rjadu)	7	$\frac{1}{2}$ 8
Khróšćicy	$\frac{1}{2}$ 4	6
Njebjelčicy (jeno na so- botach, njedželach a pschi- kazanych swj. dnach)	$\frac{1}{2}$ 8	8
Radwor	$\frac{1}{2}$ 8	$\frac{1}{2}$ 8
Wotrow	7	$\frac{1}{2}$ 8
Kamjenc pod Ščpitalom	$\frac{1}{2}$ 3	8
Marijna Hwězda	7	7
Kóžant	5	7
Baczoń (jeno wutoru, šchtwórtk a sobotu)		7
Worflecy	$\frac{1}{2}$ 8	$\frac{1}{2}$ 8
Zdžer (jeno srjedu a pjatk)	8	8
Kulow	8	8
Delnje Sulšchecy	8	8
Slanknow (póndželu, srjedu a pjatk)	$\frac{1}{2}$ 8	$\frac{1}{2}$ 8
Krupka	7	7
Georgswalde (póndželu, srjedu a pjatk)	$\frac{1}{2}$ 8	$\frac{1}{2}$ 8
Filipsdorf	7	7

Bože služby w sakskich herbskich krajach.

1) Stajne Bože služby maja: Drieždžany (dwórka cyrkej, w pryncowym hrodže, Nowe Drieždžany, Friedrichstadt, Šóžefininy wustaw, 2 škulskej kapali), Annaberg, Gwifawa, Freiberg, Hubertusburg, Rhennica, Lipst, Měščno, Běno, Plawno, Radeberg, Rothschönberg, Reichenbach a Greiz (kóždu 2. a 4. njedželu), Altenburg, Wechselburg a Sebnica.

2) Missioniske Bože služby maja: Auerbach (4 krócž), Bisfopicy (4 kr.), Bräunsdorf (8—9 kr.), Deuben kóždu poslednju njedželu měsaca z wuwzacjom julija a decembra a přeni džen jutrow, swjatkow a hód, Döbeln (6 kr.), kupjel Elster (w lěće), Frankenberg (2 kr.), Gera (z mjeticcha kóždu 4. njedželu měsaca), Grimma 1. a 3. njedž. (24 kr.), Großhain (6 kr.), Hajnich (4 kr.), Hartenstein (4 kr.), Hohenek (8 kr.), Hohnstein (8 kr.), Kolbica (2 kr.), Königstein (kóždu 1. měsacnemu njedželu a rócžne času), Leisnig (4 kr.), Löbtaua (12 kr.), Markranstädt (4 krócž), Mittweida (12 kr.), Marienberg (10 kr.), Neustadt (4 kr.), Oschatz (3 kr.), Pilnicy (cyke lěčo), Riesa (3 kr.), Rochsburg (někotry krócž), Roßwein (2 kr.), Sayda (2 kr.), Schneeberg (2 kr.), Schwarzenberg pola Annaberga (6 kr.), Schworzenberg pola Zwifawy (2 kr.), Sonnenstein (něšto krócž), Stollberg (4 kr.), Stolpin (2 kr.), Voigtsberg (12 kr.), Waldheim (16 kr.), Wurzyn (8 kr.).

Něotre dobre žela.

Koprca abo bjenčl. Nimaš-li tute želicžto we zahrodch, dha sebi kup pola zahrodnika Fenchel, podobne poprtej, a wotšćizipaj zornjatka. Hdyž so kolika abo widlišćezja na někoho dadža, njed macž žlicu kopricy we šalcy mlóka wotwari a so thoromu tak čzopke hacž znjeshy napicž da; tola zo sebi znutstach nicžo njespali! A tomu polož čzopku wobalku na delni žiwot, kotraž je we wodže a kšale (po položcy) macžana.

Holanške jahodki maja sylnu moc přechćizimo žym thoroščam. Wone pať štutkujja bóle znutstach dyžli zwonkownje. Džecž wšchal je husto tež zwonkownje z dobrym wuspěchom naložuja. To sym husto widžal, hdyž čzjědu z jahodow domoj čzahnucž žetkach: běchu cyke z nimi so pomazali, šštož bě jich ducha jara rozwjeliko. Napjelš něšto holanškich jahodow do ščkleněčki a liš dobry, čžisty palenc na nje; to wostaj stejo a ššhowaj sebi, traje něotre lěta. Tele krepti su najšpomožnišće přechćizimo „bėhanju“, pschi kotrymž krej jobu čzecže. Liš žlicžku tšchsamnych do $\frac{1}{4}$ litra čzopkeje wody a wupij. Za 8—10 hodž. špntaj hišćezje jónu. Zawěšće budže tebi pomhane, tak zo njetrjebajš k tšczomuz razej wšpjetowacž. Přchi čzěrjwnym bėženju nakladuj sebi k tomu čzopke wobalki we wodže a kšale macžane na žiwot.

Hermanki a škótné wiki.

(dop. = dopoldnja; pop. = popoldnju; f. = fonjace wiki; sw. = šwinjace wiki; w. = wolnowe wiki; l. = lenowe wiki
znamjeszko * reka škótné wiki, znamjeszko † pať hermanek a škótné wiki; hđžež nicžo pódla nješteji, tam je jenož
hermanek.)

NB. Dokelž so hermanki druhdny pschepoložuja, su zmyšlki možne.

Zulki róžk.

2. Pipst (hacž do 15.).
4. Njeswacžidlo* f.
5. Kamjenc*.
6. Kuland*.
11. Gródf sw.
16. Kinspórt*.
18. Dobrilug sw.
23. Bistopicy*.
26. Kamjenc*.
30. Driježdžany (nowe město) f.,
Lubai.
31. Lufow.

Waly róžk.

1. Njeswacžidlo* f.
3. Kuland*.
4. Kinspórt* Kulow*, Damna*,
Grabin* f., Jarow.
6. Jarow.
8. Radeberg*, Gashn f.
9. Stara Darbna.
10. Kalawa sw.
11. Kalawa* f.
13. Wostronc, Zhorjeleť, Kalawa,
Luboraz, Wojerechť, Parcom,
Brodnyť.
15. Wulki Hajn* f. a deť, Parcom*.
16. Kamjenc*, Wulki Hajn.
18. Drjowt*.
20. Bistopicy*, Grabin* f.,
Gubin* f., Gródf*.
21. Barščezť f.
22. Driježdžany (st. m.) sym. w.,
Nowe Město p. St.*
24. Wětošchow sw.
25. Drtrand*, Wětošchow* f.
27. Nowosalc, Stolpin, Dobrilug*,
Rózbortť, Wětošchow.
28. Dobrilug, Łazť.

Měrc.

1. Njeswacžidlo* f., Radeburg*.
2. Radeburg.
3. Lubin sw., Kuland*.
4. Žitawa, Miščno* f., Lubin* f.,
Lufow.
6. Hallschtrow f., Žitawa* f.,
Lubin, Rychwaldť, Zahan, Stanknow* f.
7. Bart p. Wóšportka*, Eisenberg.
8. Wóšport*, Stolpin*, Kuland.
10. Žly Komorow sw.
11. Žly Komorow* f., Jarow*.

Měrc.

13. Bistopicy*, Driježdžany (st. město),
Grabin f., Rychbachť, Žly Komorow, Trěbuleť f.,
Dubet.
14. Bjarnacžicy*, Grabin.
15. Gródf sw., Rózbortť.
16. Kamjenc*.
17. Lubnjow sw., Čzerwjena Wodať,
Stara Darbna.
18. Lubnjow*.
19. Miščno.
20. Bjarnacžicy, Driježdžany (n. město)* f.,
Lubij* f., Polcznica*,
Wojerechť, Lubnjow, Mužafowť f.,
Luboraz.
21. Gashnť f.
22. Bjerwaldť, Rumburg.
23. Kamjenc*, Zhorjeleť*.
24. Nowe Město p. St.*, Kalawa sw.
25. Budyšchin, Drtrand* f.,
Kalawa* f.
27. Kulowť, Kalawa, Gubin* f.,
Drtrand.
28. Barščezť*.
29. Dobrilug sw.

Apryl.

4. Ščěrachowť, Džězet.
5. Njeswacžidlo*, Parcom
6. Beškow*.
7. Beškow, Kuland*.
10. Wóšport*, Kinspórt*, Pipst
hacž do 16., Rhočzebuž.
11. Rhočzebužť f.
12. Radeberg*, Stolpin*,
Gródf sw.
13. Kamjenc*, Radeberg.
15. Drjowt*, Stara Darbna.
17. Hallschtrow*, Brodyť,
Drjowt, Mikorazť.
18. Kinspórt.
19. Damna*.
21. Žly Komorow sw., Wětošchow sw.
22. Žly Komorow* f., Wětošchow* f.
24. Bistopicy*, Rakech, Lubnjowť f.,
Žly Komorow, Wětošchow.
25. Jarow* f. a walm.
27. Dobrilug*.

Měja.

1. Bart p. Wóšportkať, Bistopicy,
Wojerechť, Kulow*, Luboraz,
Radmėrichť.

Měja.

3. Njeswacžidlo*, Polcznica*,
Kuland, Nowe Město p. St.
5. Kalawa sw., Kuland*.
6. Kalawa* f.
8. Kamjencť, Lubijť f., Kalawa,
Gubinť f., Zahanť.
10. Rhočzebuž wólf w.
12. Lubin sw., Nowe Město p. St.,
Eisenberg p. Morizburgať,
Pšchibuzť, Čzerwjena Wodať.
13. Lubin* f., Trěbuleť f.
15. Bistopicy*, Wóšport*,
Kinspórt*, Stanknowť f.,
Gródfť, Gashnť f., Lubin,
Parcom.
16. Kinspórt, Barščezť f.
17. Radeburg*, Bjerwaldť,
Dobrilug sw.
18. Beškow*, Rhočzebuž* f.
19. Beškow, Žly Komorow.
23. Wobramechť, Kulowť, Chwalin.
25. Kamjenc, Lufow.
27. Wojerech walm.
28. Miščno.
29. Rychwaldť, Picnť.
31. Górow*.

Junij.

1. Kalawa w., Rhočzebuž* f.
2. Lubnjow sw., Kuland*,
Stara Darbna h., potom*.
3. Lubnjow*, Bart*.
5. Zhorjeleť, Lubnjow, Wulki
Hajn* f., Bart.
7. Njeswacžidlo*, Lubin w.
8. Kamjenc*, Kalawa walm.,
Rhočzebuž* f., Drtrand* f.
9. Rhočzebuž w., Drtrand.
10. Lubin* f.
12. Gródf w., Grabin* f., Rychwaldť.
13. Grabin.
14. Dobrilug sw., Grabin w.,
Gródf w., Stolpin.
15. Kalawa w., Rhočzebuž* f.
19. Huczinať, Hallschtrow*,
Gubin* f., Mužafowť.
21. Radeberg*, Bjerwaldť,
Damna*, Parcomť f.
22. Rhočzebuž* f., Damna.
24. Wjelezjin, Wojerech*,
Brodnyť.
26. Driježdžany (stare a nowe město),
Drjowt*, Lubai, Rychbachť,
Luboraz, Rózbortť, Jarowť f.

Junij.

27. Bart p. Wóšportka*, Drjowt.
29. Rhočzebuž* f.
30. Kalawa sw., Žly Komorow sw.

Zulij.

1. Kalawa* f., Dubet f., Žly Komorow* f.
3. Driježdžany (nowe město) f.,
Gusta, Kalawa, Džězet f.,
Gródf, Trěbuleť* f., Bart h.,
Jobotu prjedy*.
4. Njeswacžidlo*.
6. Rhočzebuž* f.
7. Wulki Hajnť, Kuland*.
8. Lufow* f.
10. Bistopicy*, Gashnť f.,
Nowosalc.
11. Barščezť*.
12. Gródf sw.
13. Rhočzebuž* f.
15. Lubin* f.
17. Lubij* f., Polcznica*.
18. Polcznica.
19. Radeburg*, Dobrilug sw.
24. Wóšport*, Krafow*.
25. Jarow* f.
26. Pšchibuz*.
27. Kamjenc*.

August.

2. Njeswacžidlo*, Górowť.
4. Kuland*, Rhočzebužť.
5. Budyšchin, Bart*.
7. Kinspórt*, Kulowť, Damna*,
Zahanť.
8. Bart p. Wóšportka*, Łazť.
9. Žly Komorow sw.
10. Kamjenc*, Žly Komorow* f.
11. Čzerwjena Woda* f.
12. Lubin* f.
14. Dobrilug*, Gubin* f.
15. Dobrilug.
17. Beškow.
18. Beškow*, Wětošchow sw.
19. Wětošchow* f.
21. Polcznica*, Zhorjeleť, Grabin* f.,
Gashnť f., Kuland, Wětošchow.
22. Grabin.
23. Radeberg*, Bjerwaldť.
24. Hallschtrowť, Gródfť.
25. Lubnjow sw., Trěbuleť* f.,
Stara Darbna h., džen prj.*
26. Drtrand* f., Barščezť*, Lubnjow* f.
27. Miščno.

August.

- 28. Wósporf†, Wojerecy*, Ort-rand, Lubnjow, Brody†.
- 30. Nowe Město p. St., Lorenz-kirchen.
- 31. Lorenzkirchen.

September.

- 1. Kuland*.
- 2. Kinspórt*, Žitawa.
- 4. Žitawa* f., Wulki Hajn* f. a dest., Khoczebuz, Džézet, Luban†, Pischibuz†.
- 5. Wulki Hajn, Khoczebuz† f.
- 6. Njeswaczidlo*, Damna*.
- 7. Damna.
- 8. Wolbramecy†, Kalawa sw., Kuland*.
- 9. Kalawa* f.
- 11. Biskopich*, Altenberg, Kalawa, Bart h., sobotu pri.*
- 13. Stolpin*, Radeburg, Gródf sw., Barcom*.
- 14. Radeburg, Mužafow† f.
- 15. Lubin sw.
- 16. Miščno* f., Dobrilug sw., Drjow†*, Lubin* f., Ort-rand* f.
- 18. Kamjenc†, Wostronc, Mitoraz†, Šip† (hacž do 1. okt.), Drjow†, Gušin* f., Lubin, Rychbach†, Jarow† f.
- 20. Radeberg*.
- 21. Bart p. Wósporka.
- 23. Trébule† f. l., Łufow sw.

September.

- 25. Biskopich, Galschtrow*, Nowojalc, Wojerecy†, Stankow† f.
- 27. Polcznica, Khoczebuz* f., Rózbort (2 dn.)†.
- 29. Wjeleczin.
- 30. Wojerecy wolm.

Oktober.

- 2. Gucžina†, Kafech, Ščěra-čow†, Gajhu† f.
- 3. Eifenberg p. Morizb.†
- 4. Njeswaczidlo* l., Gródf*.
- 5. Kamjenc*, Krafow p. Kins-wórka†, Khoczebuz* f., Jarow w.
- 6. Kuland*.
- 7. Dubč†, Lubin* f.
- 9. Biskopich*, Lubij† f., Kulow†, Grabin* f., Luboraz, Žahant†.
- 10. Barščez* f., Grabin, Žly Komorow sw.
- 11. Nowe Město p. St., Gra-bin w., Žly Komorow* f.
- 12. Khoczebuz* f., Chbalin†.
- 13. Čžerwjena Wodat†.
- 14. Bart*.
- 15. Njeswaczidlo dest., Kucz. a imoh.
- 16. Wósporf*, Kinspórt*.
- 17. Kinspórt, Stara Darbna*.
- 19. Kamjenc*, Khoczebuz* f.

Oktober.

- 20. Wětošchow sw.
- 21. Wětošchow* f.
- 23. Hjanaczich†, Draždžany (stare a n.), Galschtrow*, Damna*, Brody†, Wětošchow.
- 24. Wulki Hajn* f. a dest.
- 25. Radeberg*, Dobrilug sw., Górow†.
- 26. Radeberg, Bestow*, Khoczebuz* f., Drtrand* f.
- 27. Bestow, Drtrand, Stara Darbna.
- 28. Drjow†.
- 30. Luban† f., Kuland.

November.

- 1. Njeswaczidlo* len., Nowe Město p. St., Gródf†.
- 2. Kamjenc*, Khoczebuz* f.
- 3. Lubujow sw., Kuland*.
- 4. Budyšin, Kulow*, Lub-njom*, Trébule† f. a len.
- 6. Drježdžany (n. m.) f., Gu-bin† f., Lubnjow, Rychwald.
- 7. Bart p. Wósporka*, Łaz†, Wojerecy†.
- 9. Khoczebuz* f.
- 10. Lubin sw.
- 11. Bolcznica*, Lubin* f.
- 13. Stolpin, Lubin, Rózbort†.
- 14. Rychbach†.
- 16. Kamjenc*.
- 17. Žly Komorow sw.

November.

- 18. Žitawa, Žly Komorow* f.
- 20. Žitawa* f., Grabin* f., Žly Komorow, Bart h., sobotu prjedy*.
- 22. Bjerwald†.
- 23. Kamjenc*, Kulow*.
- 24. Kalawa sw.
- 25. Kalawa* f.
- 27. Wósporf†, Dobrilug*, Mitoraz†.
- 28. Dobrilug.
- 29. Radeburg*.
- 30. Pischibuz†.

December.

- 1. Kuland*.
- 2. Łufow sw.
- 4. Damna*, Gajhu† f., Džéze-†
- 6. Njeswaczidlo* l.
- 7. Kamjenc*.
- 8. Kuland*.
- 11. Nowojalc, Brody†, Drjow†.
- 13. Eifenberg p. Morizburga†, Gródf sw.
- 14. Kamjenc*, Mužafow božodž.
- 15. Dobrilug sw., St. Darbna.
- 16. Wojerecy†, Trébule† l.
- 17. Lubij božodž. jenož za domj.
- 18. Kulow†, Kalawa, Lubo-raz†, Gródf božodž, Bisko-pichy*, Draždžany (stare a nowe) božodž. jenož za domj.
- 19. Barščez.
- 20. Kuland božodž.
- 24. Altenberg božodž.

Wuczah ze šatšeho zakonja, dofhodny dawf nastupacoho.

klafsa:	lětny dofhód:	dawf:	klafsa:	lětny dofhód:	dawf:
1.	pščež 300—400 mf.	50 np.	12.	pščež 1900—2200 mf.	30 mf.
2.	" 400—500 "	1 mf.	13.	" 2200—2500 "	38 "
3.	" 500—600 "	2 "	14.	" 2500—2800 "	48 "
4.	" 600—700 "	3 "	15.	" 2800—3300 "	59 "
5.	" 700—800 "	4 "	16.	" 3300—3800 "	76 "
6.	" 800—950 "	6 "	17.	" 3800—4300 "	94 "
7.	" 950—1100 "	8 "	18.	" 4300—4800 "	114 "
8.	" 1100—1250 "	11 "	19.	" 4800—5400 "	136 "
9.	" 1250—1400 "	14 "	20.	" 5400—6300 "	162 "
10.	" 1400—1600 "	17 "	21.	" 6300—7200 "	189 "
11.	" 1600—1900 "	22 "			

Zapis duchownych.

(W decembru 1891.)

A. 3 budyszkie diocesy.

Toho misiońc, najdosłojniŝi knjeź **Ludwik Wahl**, biskop Kufuski, japoŝtolski wikar w kralestwie saskim, administrator ecclesiasticus w saskiej Hornjej Łużicy, tachant kapitla św. Pětra w Budyszinje, dr. theol., bamżowski pralat atd. rodź. we Waldsee we Württembergskej 7. sept. 1831, wuswjeczeny 9. aug. 1856, wuzwolony na tachanta 28. aug. 1890, na biskopa swjeczony 20. jul. 1890.

1) W Budyszinje: a) w konŝistoriu: f. can. cap. senior monsignore **Jakub Kuczanf**; f. can. cap. cantor **Herm. Blumentritt**, f. can. cap. schol. **Mich. Hórnik**, b) w serbskej cyrkwi: f. **Jakub Skala**, farać; f. **Jakub Kjeńc**, kaplan (sobu za Hajnicy); c) w tachantskej cyrkwi: f. **Jurij Libsch**, dopołn. předař; f. **Wiklawŝ Jarjenk**, katechet (sobu za Lubij); d) direktor seminaru: f. **Franc Löbmann**; e) direktor tachantskeje wučerńje: f. **Jurij Kummer**.

2) W Brunowje: w tu khwilu nihto njeje.

3) W Brunawje: f. **Adolf Brendler**, farać.

4) W Huscy: f. **Engelke**, kaplan.

5) W Khróŝcicach: f. can. **Jakub Werner**, farać; f. **Jakub Schołta**, 1. kaplan; f. **Jakub Nowak**, 2. kaplan (sobu za Baczoń).

6) W Königshainje: f. **Pawoł Keime**, farać.

7) W Marijnej Hwězdze: f. **Vincenc Wielkind**, propŝt; f. **Alexander Hirschfel**, kaplan; f. **Benedikt Chejnowŝy**, kaplan; f. **P. Leo Lehmann**, kaplan.

8) W Marijnym Dole: f. **Wjacław Toischer**, propŝt; f. **P. Malachias Stingl**, 1. kaplan; f. **P. Gottwald**, 2. kaplan.

9) W Njebjelczicach: f. **August Kubasch**, farać.

10) W Now. Leutersdorjje: f. **August Rönŝch**, adm.

11) W Radworju: f. **Wiklawŝ Jur**, administr.; f. **Jakub Nowak**, kaplan.

12) W Kalbicach: f. **Wikl. Bjedrich**, farać.

13) W Reichenawje: f. **Jan Hornig**, farać.

14) W Róženecze: f. **Ladej Matusch**, administrator; f. **P. Leopold**, kaplan.

15) W Kamjencu pod Schpitalom: f. **Filip Rězat**, administrator.

16) W Seitendorjje: f. can. **Karl Junge**, farać; f. **Michał Wjesela**, kaplan.

17) W Scherachowje: f. **Józef Keil**, farać; f. **Julius Junge**, kaplan.

18) We Wotrowje: f. can. **Saf. Herrmann**, farać.

19) We Wostrowcu: f. can. **Anton Müller**, far.

20) W Žitawje: f. can. **Franc Kral**, farać; f. **Anton Zentner**, kaplan.

Pschiŝp.: W Prahy w serbskim seminaru: f. can. **Jurij Zuscžanski**, přašes.

B. 3 drježdžanske diocesy.

1) W Drježdžanach: a) kralowŝke dwórŝke duchownŝtwo: f. pralat can. **Jakub Buk**, 1. dwórŝki kaplan a přašes konŝistoria; f. can. **Pětr Will**, 2. dwórŝki kaplan, konŝistorialny radžiczeř; f. **Ferdinand Fischer**, dwórŝki předař, 2. wikariatski radžiczeř. b) We Starých Drježdžanach: f. **Karl Maaz**, farać a superior, 1. wikariatski radžiczeř; kapłanojo: f. **Józef Schönberner**, direktor progymnasia; f. **Jakub Bart**, katechet, f. **Paul Hensel**, katechet a ŝwedžeŝki raŝŝki předař; f. **Jurij Kral**, katechet; f. pomocy: f. **Jan Nowak**, farŝki adm. c) W Nowých Drježdžanach: f. **Anton Buk**, farać. d) We Friedrichstadtu: f. **Józef Plewka**, far. e) We Józefinim wustawje: f. **Hendrich Infalt**, kaplan. f) Pola prynca Jurija: f. **Eberhard Klein**, dwórŝki kapl. g) Wojeřŝki farać: f. **Richard Saln**.

2) W Altenburgu: w tu khwilu nihto.

3) W Annabergu: f. **Anselm Koberinger**, farać.

4) We Cwitawje: f. **Oskar Manfroni**, farać; f. **Wilhelm Bange**, kaplan.

5) W Freibergu: f. **Alex. Hartmann**, farać.

6) W Hubertusburgu: f. **Wikl. Womczek**, farać.

7) W Rhennich: f. **Józef Müller**, farać; f. **Alb. Keime**, 1. kaplan; f. **Eilers**, 2. kaplan.

8) W Lipsku: f. **Hubert Schmittmann**, farać a superior; f. **Handrij Duczman**, farać; f. **Ludwik de Lasalle**, 2. kaplan; f. **Niedel**, 3. kaplan.

9) W Miŝhnje: f. **Franc Čžornak**, farać.

10) W Pěrnje: f. **Heinrich Saln**, farać.

11) W Plawnje: f. **Paul Kaiser**, farać.

12) W Radebergu: f. **August Nowak**, farać.

13) W Reichenbachu: f. **Franc Hackethal**, kaplan.

14) W ROTHŝHÖNBERGU: f. **Blazek**, kaplan.

15) We Wechselburgu na wopycze: f. can. **Palm**.

16) W Zebnich: f. **Paul Richter**, farać.

Na mumjenku: ff. **Jur**, **Keipert**, **Kreczman**, **Mačaczek**.

C. 3 wróŝlawŝke diocesy.

W Kulowje: f. **Robert Krause**, farać; f. **Jakub Schołta**, kaplan.

Rozhladuj so!

Druhe lěta smy swój rozhlad z cuzbu započeli, lěta pať mamy wjac hač došahacu pschiczinu najprijedy w našej wužičej a najwužičej domiznje pozastacj.

Bě to pjatk, 21. oktobra, zo runje psched mojim woknom w jasnym nazymskim pomětrje tš chorhojwe zmahowachu: serbska, lužiska a saksa. Druhdy so tež wšchelate chorhoje zwutytaja bjez toho, zo by žana prawoho wosebitoho zmysła mēla, tón raz pať a na tym domje mēšesche kóžda z nich wjele znamjenjeć. Pschetož debjachu dom, w kotrymž mēšchnit pschěhwa, kiž je sebi wo serbski, lužiski a sakski kraj wulke nje-hinite zaslužby dobył w pjeczdzěsaczlětnej nje-wustawacej swěrnej džělawosći.

Koho z tym mēnju, kóždy cžitac hižo sam zhuda, dotelž komu mjez Serbami mohło nje-znate byč mjeno naj-dostojnišchoho knjeza senjora monsignora Jakuba Kucžanta, kotryž je lěta swój polstaletny mēšchniski jubilej z nje-wižanym wobdzělenjom cyteje krajiny, haj mohł rjec cykoho kraja swjećit. Swjedžen sam je „Katholfski Posol“ jara dospoknje wopisał a smy pschěswědeženi, zo budža sebi runje tutón lětnik wosebje křowacj. Tuž mohł „Krajan“ jeno z krotka na to pokazacj. Ale skutkowanjo našchoho jubilara je tať wjelestronšte, runje tež za našch wěc tať wažne byžo, zo by našch rozhlad cyte njedospokny byl, hdy bychmy na joho wulke zaslužby njespominali. Ze džě — a to směmy bjez stracha wuznacj — je džě serbski lud jeno mało mužj mēl, kiž mohli so jemu rumacj. Wězo jomu samomu by lubo byžo, hdy bychu joho zaslužby tajne wostale tomu, kotryž wšcho wě a wšcho dobre z wěcznym mytom mytuje, ale nježakownosć by byža, hdy bychmy my wo nich mjelčjeć hcyli. A nimo toho njemóže so došč husto na pschiklad tych spominacj, kotřiž su z njewšchědnej njesebicziwoščju za čješć Božu a za zbože katolfske cyrkwy a swojoho luda skutowali. „Čješć, komuž čješć stuscha.“

Jakub Kucžant narodži so 26. julija 1818 w Rutnicy, wustudowa gymnastium a bohofstowstwo

Jakub Kucžant.

w Prahy jako wučomc serbskoho seminara. 21. oktobra, na dnju swjateje knježny a matrački Wórsche, 1842 na mēšchnika wufwjecjeny bu do Budyščina powołany, hdžěž je cyty čas swojoho mēšchništwa skutkował, hač na krotki čas, kotryž je jako administrator w Wlšchnje pobyl. Započawšchi jako druhi kapitan serbskeje farskeje cyrkwy bu 1844 katechet pschi tačantsteje cyrkwi; 1846 za přenjoho kapitana postajeny bu 1855 farať pola Našcheje Lubeje knjenje. Tuto wažne zastojnstwo je najdostojnišchi knjez hač kónc lěta 1869 z wulkej wustojnosćju zastat. 1870 bu za kapitulara školastika postajeny a zastupi do tačantstoho konsistorstwa. W tym

je wón wot lěta 1871 jako fantor a wot lěta 1879 jako senior nětko hižo 22 lět starosćimje džělať za naležnosćje katolfskeje cyrkwy we Lužicy. Zoho zaslužby w tutych wšchelacych zastojnstwach je duchowna a swětna wyschnosć wjele krotć žawnje pschispoznala.

Alle tež nimo swojoho zastojnstwa je sebi našch jubilar wulke njezapomnite zaslužby dobył wo našch serbski lud a kraj a wo wótczinu. Hdžž z kónc štyrcytych lět tež našch lud k nowomu žiwjenju wotucj, bě Kucžant sobu přeni mjez tamnymi mužemi, kotřiž narodne žiwjenjo spěchowachu ze šlowom, z pšimom, ze skutkom. Najwažnišče serbske towarštwo „Maczicu Serbsku“ joho załožiwšchi bu jeje přeni

pšimawjedžet a mosta jomu jako sobustaw swěrny hač do džensnišchoho dnja.

Hdžž so psched 30 lětami towarštwo swjateju Cyrilla a Methodija založi, pschija wón joho pschěhystwo a je tuto zastojnstwo hač do něka wobšhował. — Wjacj razow wobdzěli so našch jubilar pschi serbskich deputacijach, kiž mējachu serbske naležnosćje pola krala a knježerstwa zastupowacj abo kralej a kralowstomu rodej swěrnu lubošć Serbow wuprajicj: tať psched kralom Friedrichom Augustom,* psched kralom

* Wěščje jedyn z najzajimawšich a najwažnišich wofomikow w joho žiwjenju bě tón, hdyž wón jako zastupnik serbskoho naroda w rozhorjenym a rozmucženym čjasu l. 1849 kralej w Bilnicy njehablacu swěru joho serbskich poddanow

Janom a Albertom a w najnowišchim času pšhed pryncom Fridrichom Augustom. Zašto wobrótny a horliwy rycznik je na wšhelakich serbskich a katolisko-serbskich zhromadźiznach husto a to z wulkim wuspěchom ryczał. — Tež na to dyrbi so spominacž, zo je knjez jubilar z pšchizwolenjom wjichnosćow serbske kemske za katoliskich Serbow w Drježdžanach založit a dołhe lěta sam wobstaral. Tohodla pšchindže tež k joho jubilejeje wosebita deputacija tamniških katoliskich Serbow, zo by so za to dźakowała.

W serbskim pišmowstwje je knjez jubilar hnydom we spoczatku nowoho časa našeje literatury pilnje dźelał a sebi trajacy pomnik stajil jako redaktor a wudawač časopisa „Zutroniczka“, jako pšchekožel tehdom jara rozšěrjenych modlitnych knihi „Dobre symjo“, kiž su tež dženja hišće rady trjebane, a jako wobdźelač lubožnoho Schmidowoho powjedańcška „Zutrowne ješka“, kiž je „Maczica Serbska“ nje-dawno z nowa wudata. Pšchi tym njeje wón zenje pšchestał serbskich studowacych ze šćędrinej ruku podpjerowacž a młódschich zdźelaných Serbow k pilnomu dźelu na polu serbskoho pišmowstwa namołwjecž.

Najwjetešce zašlužby pak je sebi najdosťojnišchi knjez jubilar dobył wo natwarjenje nowyich cyrkwjow we Łuzicy. Zeno z krótkim słowom njedž je dopomnjene na wutwarjenje a powjetščenje farsteje cyrkwy a na wulkotne ponowjenje tačantskeje cyrkwy w Budyščinje, na twar nadobnoho domu Božoho w Žitawje, pšchi čimž je knjez senior Kuczanč wšchudžom z nje-wustawacej swěru dźelał. Wosebje pak dyrbimy mjenowacž Baczoń, z kotrymž je mjeno Kuczankowe kaž tež Hórnikowe na wěcne časy zjednocžene. Tamne přenišće twary je knjez jubilar spěchowal jako nadawč swojoho zastojnstwa, tola cyrkej w Baczońju bje ideja, kotraž mócnje zahorješe Kuczanka a joho sobudźelačerjow ke krasnomu, runje tak nabožnomu kaž wótczińskomu skutkej. Baczoński dom Boži wostanje pomnik nabožneje a narodneje horliwosće; kaž je monumentalnje natwarjeny, tak tež na lěstotki wobkřowa w žiwym wopomnjecžu tamnych muži, kotřiž su z tajkej wutrajnosću wulki skut wuwjedli: mēnimy sobustawy šćęšchoho a wužšchoho wubjerka za tutón twar. Dušcha tuteju wubjertow pak bještaj knjez senior Kuczanč jako pšchedyda a knjez farar Hórnik jako pišmawjedžel. Baczońska cyrkej je jenički dospołnje a dosćežnje wumješki twar w Serbskej Łuzicy. — Bje to runje dwaj dnaj po jubileju knjeza seniora Kuczanka. Nastajich so na pucž, zo bych za dołhi čas zasy swojich lubych a znatych wopytał. Hijo z daloka je wěža Baczońskeje cyrkwy widjeć. Ale, kaž to pola gotiskich twarow hinał njeje, z nazdala zhubiwa so jeje schwižna postawa

wobkřuci. Šdyž bje deputacija hjo z audiency pušćžena, pšchindže wšeti kralowski zastojnik za nje a rjetny: „Mam wam prajicž, zo ju słowa, kiž seže wy ryczał, Soho Wajestoczi jara berje čimile.“

a njeczini žanoho mócnoho zaczišćeža. Tola bliže pšchindžesč a rjeišča bywa, mócniščo cze k sebi wabi a sy-li hacž k njei došćot, spoznajesč, zo ani twarc woporow ani mištr prócy lutował njeje. A zastupišć-li hacke do cyrkwy, sy wšchón pšchekapnjeny. Wězo, hdyž z druhich wjesnych cyrkwjow pšchindžesč, rozny so jamo, zo so czi tuta najnowšcha najbóle spodoba. Ale bjech runje lěta mnoho a to nimo měry rjaných cyrkwjow nawidžal a tola lubjesče so mi Baczońska tež nje hišće. Pornjo wšchēdnomu lubi so hjo trochu rjeišče, ale pornjo najrjeišchomu móže so czi jeno zasy najrjeišče spodobacž. — A dleje sebi ju wobhladowač a wjacy jenotliwych rjanosćow nadeńdžech. Tež to je dobre znamjo. Pola hubjeneje twarby je to nawopak: dleje sebi ju wobhladoweš a wjazy brachow namakaš. Z krótka: cyty zaczišćež, zwonkowny a znutškowny, je tak mócný, tak pozbēhowacy a z dobom wutrobu wofšćewjacy, zo smēny prajicž: Z Baczońskeje cyrkwy su sebi jeje twarcy nješinity pomnik stajili. Na wysokim jasnym městnje postajena, do módrych horow a do zeleneje hole zhladujo, pucž k wěcnej domiznje pokazujo a z lubožnym zynkom swojich zwonow wšchēch wutroby k lubosće k Bohu pšcheprosčujo, je a wostanje cyrkej najšwjeczišće wutroby Žezusoweje najrjeišchi skut, kiž je našč jubilar, wězo z pomocu druhich, dokončal. — Druhdy nadeńdžesč w cyrkwach do kamjenja wurubany wobraz tyč, kiž su ju twarili a tež jow móhlo to byč. Ale tež tak je njemóžno, zo móhli mjena Kuczank abo Hórnik zabycž czi, kiž budža w tutym domje Božim so modlicž za swojich dobročelow. Pšchetož wjetšchi žadny dobročel njeje dylil tón, kiž je so nic jeno wo smjertne čerel, ale tež wo njesmjertnu dušku swojoho bližšchoho starał. To pak płaczi pšchēdewšchēm wo tym, kiž je czi pucž do njejes tak wolóžil z natwarjenjom domu Božoho. Zo pak by našč wjelezastžubny jubilar a joho najšwērnišchi pomocnik tež młódschomu splehej našchoho ludu a tež pozdžišchim časam po woblicžu njeznaty njewostał, je našč „Krajan“ lěta z wobrazomaj knjeza seniora Kuczanka a knjeza scholastika Hórnika debjeny. Wězo křucišchi dylil pomnik z kamjenja a wobraz z worcela rny je wopomnjecž, kotrež ma swój zaklad w dźakownej wutrobje cyteho ludu. Hišće po lěstotkach budže so spominacž na tyč, kiž su z nje-sebicžnej wopornivej lubosću skutkowali za serbski lud, za našču Łuzicu a cyty kraj. To hčydu tamne thorhoje prajicž: serbska, lužiska a jaska, kiž so džen 21. oktobra 1892 pšhed mojimi wołkami zmahowachu. Z mnohich wopokazow pšchipožnacža njedž je tu jeno zapisane, zo je kral Albert najdosťojnišchomu knjezej seniorej hjo l. 1886 rycžeski křiz L. rjadownje zašlužbnoho rjada, bamž Leo XIII. pak 1889 křiz „za cyrkej a bamža“ a l. 1892 wysoku dostojnosć čestnoho komornika spožčil. — Wězo móhli wo skutkowanju knjeza jubilara hišće mnoho pišacž, ale tež

tutón krótki přehľad budže dosahacý, zo so čítat přehledčej, čžohodla smy so lětsa najpředy w domowinje rozhladowali.

Stowo jubilej dopomni nas na druhí jubilej, kotryž je lětsa cyty křesćanški swět swjećik. Wě mje-
nujcy 12. oktobra runje štyři sta lět, zo je Křystof
Kolumbus Ameriku namakał. Štótó by tuteho
mjena njeznał? Zo ho skutk njechodži so z niczim druhim
přichrumacý, štóž je hdy žadyn čžłowjeł dokonjał.
Wón je wulki a tak
stawnny, tak ščžhwkow
potny a daloko jahacy,
zo so w žiwjenju cyłoho
čžłowjełstwa pokazuje.
Nam pak je Kolumbus
wosebje tohodla wažny
a luby, dokelž je wón
z tym nadobnym wot-
myslenjom do ščžeroho
morja jěł, zo by swjatej
Křhrystusowej wěrje nowe
kraje a ludy dobył. Wón
hale je zemju mohł rjec
„wudospoňni“, a něł
hale je dospoňnje wérne
wěščžjenje profety Mala-
chiasa, zo budže so Bohu
čžisty wopor woprowacý
wot stóncašhadženja hacž
do joho křowanja. Toho-
dla je katolska cyrkej
joho wopomnječžo stajnje
čžescžila, dokelž je wón
jedyn z jeje najsčžwér-
niščžich a najwjetščžich
synow. Wězo nawopat
dyrbi wščžak so tež
přchidacý, zo wón bjez
kruteje wěry, bjez nje-
widžaneje dowěry na
Boha, potajkim bjez
pomocy, kiz jemu swjata
cyrkej na tuto wasčžnjo
poskicžesche, sebi ženje
zwěrik njebě, jěčž do
cyle njeznatoho kraja. Na nim so jasnje pokazuje,
ščžto žywa prawa sylna wěra zamóže.

Zjednocžene staty poňnočneje Ameriki su sebi
za nowoho přesidenta Clevelanda wuzwolili, kotryž
je hižo raz tuto najwysščže zastojnstwo zastawał.
Soho wólba je tež Němistej a wosebje Sakskej jara
witana. Za poslednjoho přesidenta Harrisona wuňdže
mjenujcy zakon wo tak wysokim cku přščžewo wukrajej,
zo so storo žane cuze fabrikaty do Ameriki wjac nje-
přščžedawachu a wjele ludži, tež w Sakskej, z tym džěło

žhubi. Tutón zakon budže, jelizo wščžě wěcy njemyla,
bórzy wotstronjeny.

W Zendželskej su nowe wólby do druheje
komory sejma tak wupadnyte, zo maja něł zas libe-
ralni wjetščinu a z tym tež knježerstwo. Gladstone,
kiz je hižo 83 lět stary, bu přščžedšyba miuisterstwa.
Tuto přščžemjenjenje změje wěscžje jara dobre ščžžhwki,
dokelž je Gladstone jara křesćanšcy a tohodla jara
sprawnje zmysleny tež napsčžecžo katolikam, wosebje

Michael Görnil.

napsčžecžo sta lět po-
czisčžčžowanym Frežža-
nam. Jelizo so joho
wotmyslenjo wuwjedže,
doštanje Friska wulku
samostatnočž a swój
samsny sejm. — Kar-
dinal Manning, London-
ski arcybiskop, je wu-
mrěł. Wón narodži so
jako anglikan (prote-
stant), přščžija katolsku
wěru a doby sebi jako
wucženc, spisowacžel,
rycznik a statnik swěto-
stawnne mjeno; wosebje
znate su joho zaslužby
wo křudnyh a džěla-
czerjom. Hdyž bu za
kardinala pomjenowany,
njepokaza so předy za
kralowstej taflu, doniz
jomu přenje městno po
přyncach přščžizwolene nje-
bu. To so stónčžnje
sta. Wězo njeje wón
to swojedla čžinik, ale
jeno, zo by so katolskej
cyrkwi jeje prawo nje-
přščžikrótschene wobkřo-
walo. — Za měscžža-
noštu w Londonje
bu na nowe lěto dobry
a swěrný katolik Knill
wuzwoleny. Z cyła
móžemy z postupom

katolskeje cyrkweje w Zendželskej a we wščžěh
sewjernyh krajach, Ščžwejskej, Norwegskej a
Danskkej, jara spokojom byčž. Hdyž přščžed něhdže
pjecždžesat lětami ani jenoho katolika njebě, haj ani
byčž njesmědžesche, tam su něł hižo tysacy, haj storo
stotyacy. Wóh daž, zo by so tak dale měło!

W Francóžskej mějach lětsa wjele ze džěkat-
skimi džělaczerjemi a anarchistami čžinicz. Anarchistjo
njechadža wo žanym knježstwje ničžo wjedžecž, džčžedžža
wščžo z mocu spowróčžecž a zničicž. Tohodla su ze

surowymi frędzlami pospytali, knjeżeństwo a lud za-
trafajęc. Kawachol, jedyn z najhórskich, bę w jenej
restawraciji w Parizu bombu zapołożił, kotraž so roz-
pułny, kęžu zniczi a mnohim njewinowatym žiwjenjo
rubi. Węzo męto knjeżeństwo z tajnimi žłótnikami
czisęce krótki procesš scžinicž. Tak radža wšchityc mudri
tohole swęta. Ale z tym by mutna woda jeno wot-
czerpána byta, jeje fužol pať njeby zatytany był. A
tutón fužol je — njewęra. Šchtóž do Boha njewęri,
tón so tež Boha a męcznoho khostanja njeboji, šchtóž
pať so Boha njeboji, toho dyrbi so kóždy druhi bojecž.
Węru a bojoscž Božu pať móže jeno cyrkej wuczičž a
zdžerjecž. Tuž, hdy bychu rozoma wužiwali, dyrbjeli

Arnytoł Kolumbus.

cyrkwi swobodnosčž w šhuli a w žiwjenju wróczjo dacz.
We swojim njerozomje pať ju podczisčęzujá, hdžęškuli
móža. Tola „liberalni“ maja woczi, zo bychu nje-
widželi, njewidželi, kať sebi samym, haj cyłomu czło-
wještju row ryja. Tu a tam so jim druhdy ščtricžka
węrnoscę zablystnje. W tym nastupanju móžemy za-
jimawy podawť z Katusteje zdželicž. W Galiciji
bę lęťša gymnastalny šhuleť profesora a potom sebje
samoho zatšelił. Na to hnydom mnohe liberalne no-
winy pišachu, zo staj wuczerjej nabožništwa na samym
gymnastiju wotšadženaj. Potajšim bę tola wina tutoho
nještutka, zo šhuleť žanoho nabožništwa nima. Haj,
prawje macę, ale czomu dha potom tuto nabožništwo

džei jako džei hanicę? czomu so potom wo to nje-
staracę, zo bychu gymnastije a wšchę šhule dobroho
nabožništwa ducha męle? Šhto hće wuczer nabožništwa
sam dokonjecž, hdyž wšchityc druzy torhaja, šhtož wón
twari? — We swojim czaju znaty general Boulanger,
kíž bę tóžhdy francóžski minister wóžny, je sebi sam
žiwjenjo wšal. — Wamž Leo XIII. napominášče
francóžskich biskopow, duchownych a z cyta katolikow, zo
dyrbja republiku pschipóznacž a so jej swęru pschi-
zamtnycž. Wón je węzo spóznal, zo je republika hžjo
kšętro hluboko korjenje zapuščęzila a zo drje za jara,
jara dołhi čas nadžije kraloswęrnych jeno nadžije
wostanu. Tak bychu so mocy swęrnych katolikow
jeno podarmo rozbrojale, mjež tym zo móhli zjebno-
czeni we swojim czaju wjetšchoho wulima na knježeń-
stwo docpęcž.

W Portugalskej su swęri katolikojo „centrum“,
podobne němštomu centrej, založili, zo bychu prawa
katholiskej cyrkwi pschęzijo swobodnym murjerjam
zakitowali.

W Italskej jene ministerium po druhim banferot
czini, to póndže tak dołho, doníž lud a kraj znicženy
njebudže. — Šwjaty wótc Leo XIII. je pschi swojej
wystokaj starobje (83 lęť) hšchęce pschęcy jenat czity a
knjezi z wobdžiwánja hódnej rozšladnosčju, mudrosčju
a křtosčju. W matym róžtu 1893 budže swoj
pjeczdzęsatlętny jubilej jako biskop šwjeczičž. Šhty
katholiski swęť so hotuje na tutón bamžowny jubilej
a tšjacý a tšjacý joho swęrnych džęczy žhromadža so
wokoło njoho, zo bychu so z nim zaradowali nad
wulimi hnadami a wosebitymi darami, kotřęž je Wóh
runje Leonej XIII. spožęzil. „Swętko z njebjęš“, tak
mjenuje joho stare wšchęzenjo swjatoho Malachijasa a
ma dospoknje prawje. Mjež tym zo so kólowokoło we
wšchęch krajach, pať wot horka, pať wot delka, pať
z wobeju bokow swętko kšęsczaniskej węrnoscę hšcha,
rozšwętluje našč swjaty wótc njewustawajęcy lęto jako
lęto z jasnymi słowami swojich listow a pismow wšchęch,
kíž hčędža rozšwętleni byčž. Zda so, zo je runje roz-
wuczenjo joho přeni nadawť, a to dyrbi sam nje-
pschęczel pschidacž, zo je kať kóždy bamž, tak wo-
sebję nętczišchi jasnje dopokazał, zo je widžomny za-
stupnik toho, kíž je pschischoł, „zo by rozšwętlil kóždoho
człowjeka“.

Węzo wjele je tyč, kíž so rozšwętlicž dacz njęhadža
a bohujel nic najmjenje w Italskej. Ani jene lęto
so njeminje, zo by tamniške knjeżeństwo so pschęzijo
bamžej njęžakowne njewopokazať. Praju „nje-
džakowne“, dokeľž wšcho, šhtož ma Rom, haj, šhtož
ma Italska dobre a sławy hódne, za to ma so po
prawom katoliskej cyrkwi a pschędewšchęm bamžam
džakowacž.

Runje tak je w zańdženym lęcze tež we Wuhersej
knjeżeństwo wjac hacž jedyn raz pschęzijo katoliskej
cyrkwi njępschęczelšcy wustupiko. Tam załhadžęja kal-

vinistoj, liberalni, swobodni murjerjo a židza napšchemoh a bychu najradšcho so wšchěch prawom cyrkwiye zmócnili. Tola wo to je postarane, zo tuta horstka Madžarow (je jich něhdže 5 millionow) katholickeje cyrkwiye njespowróczi. Wšchaf maja we swojim famsnyim kraju telko njespšhecželow, mjenujcy wšchě ludny, kiž madžarske njejsu, kotrej nimo měry podečišchězujaj, tak zo drje, pšchindže-li ke krutomu, z radoščju tutón tyranski spšchah wottšchastu a madžarske knježstwo so minje, zo njebudžaj wědzecž, hđže je wostalo. Nimo toho su kejžora, kotrohož jeno „krala“ mjenujaj, mohł rjec samoho ranili, hđyž revolucionara Rossuta sławjachu, wopomnjecžo swěrnoho generala Genty pał hanjachu. Tuž rěka, zo je něk kejžor posledni popšyt z Madžarami sežinit.

Za nowoho archbiskopa we Wołomucu bu wuzwoleny tamnišči kanonik dr. Rohn. Wón je ze židowskeje kreje, tola je so hižo joho džed kšchězicž dał. To pał njemóžeshe wina bycz, zo by so za biskopa njechodžak. Wažne je, zo je rođzeny Čech a zo móže so ze swojimi wěrinymi, kiž su hjez mała sami Česchaj, zrycjecž. Měšto Wołomuc je zajimawe, tež nam, dokelž bě tam swjaty Method, japoschtol Slowjanow, přeni

biskop, a dokelž bě tachant Jan Leisentritt (Tichoschlap) z Wołomuca, kiž je we swojim času tachantstwo w Budyšchinje a katholicstu wěru we Łuzicy wukhowal a zdžeržak.

W Hamburgu, w Parizu a w druhich, wosebje pšchi morju ležacych městach je cholera w lěcže jara wjele woporow žadala. Bě so z Afije do Ruskeje zanjelša a wot tam rozšchěri so storo po cyłej Europje. Najdłěje a najšurawišcho pał knježeshe w Hamburgu, je tam pšchěz 8000 ludži na nju zemřelo. Bě to wěsčje prut Boži, z kotrymž hčyshe Bóh swětej pokazacz, zo so hišchězje knježstwa zdał njeje a zo ma mocy došč, tyh hčostacz, kiž wo joho knježtwu nicžo wědzecž nohčedžaj.

Wjenježny djabol.

Něščto hodžin k połdnju wot města L. leži mała wješka šchowana w čičim dole, zдалena wot wšchoho hołka a hary njelhmanoho swěta. Wóčne hory

Wójna lětsa nihdže njebě, křiba bitwiczi w Africy. Ale na wojnu so hotowacz njejsu hišchězje pšchěstali. „Pšchi-hotuj so na wojnu, hčelch-li měr mēcž!“ Tak mēnjachu we starym času Romjenjo a po tym pšchilowje maja so storo wšchě kraje hišchězje džensa. Ale kajki dyrbi to kónc wzacz! Rědma je jedyn swoje wójfko pšchisporik, a tež susob hižo křiwata swoje wójfko powjetšchicž a wudospóncicž a tak dže to dale — storo mohł rjec — hjez kónca, hđy by to móžno bylo. Mjez tym zo tak jedyn stat pšchecžiwto druhomu wobronjenu stoji, wotebjera we wšchěch znutškwona móc: pšchetož mała wuzitka maja brónje wonka, hđyž so doma prawje njejnjezi. Njewěra a nješchěščanste žiwjenjo wšchudžom pšchibjera a tu a tam su znamjenja widžecž, zo maja njespšhecželjo kšchěščanštkich ludow móc nad nimi we rukomaj. Tak bě za Brusku nimale dobry zakon za konfessionalnu, zo wuznacžu wěry rođžěleu šchulu, knježestwo, wosebje minister hrabja Zetliž, sejměj pšchědpožožit a bě hižo wěšte, zo jón sejm tež pšchiwozmjje. Ale na dobo bu tutón namjet wróczjo wzaty jeno njespšhecželam kšchěščanštwa k woli.

Wuczomnikaj ducy do Emausa.

wjecžori!“ Haj, Bohužel, wjecžori so we utrobie a w myšli jara mnohich a, šchtož je pšchi tym najzrudnišche, woni du pšchěz žiwjenjo nic z Žezusom, ale hjez njoho, haj jako joho njespšhecželjo! Ach, woni njewopomnjaj, zo budže po takim wjecžorje žiwjenja wěczna nóc scžěhowacz. Mdy pał, kiž hčemy po straschnej scžěchocy tutoho žiwjenja z Žezusom hieč, kaž wuczomnikaj ducy do Emausa, pošchudajmy na joho słowa a prošchmy joho, zo hčyl z nami wostacz, hđyž je so našch wjecžor pšchiblizik, zo by po wjecžorje našchje smjerczeje nam zašwitalo wěcznje radostne ranjo a jasny džej, na kotryž žana nóc wjac scžěhowacz njebudže. To pšchěje z cyteje wutroby „Krajan“ wšchěm čitarjam k nowomu lětu!“

J. L.

šchitujaj ju pšchěd nadpadami njespšhecželow, kotřiz swět scžahnyčž pytajaj do hlubiny, do kotrejež wón džej a hlubšcho zapaduje, sebi pomhacz njemóžo. Mała cyrkwicžka we srjedž wšy je poklad, kotryž swo-

joho runjecza pyta. Wěža zda drje so njenahladna, hdyž ju ze spěšnym přehladnjenjom přehemřich, ale je pozběhowaca a wulotna, hdyž jeje twar a něžnosť fruczichu pruhujesć — zběha ponižnje swoju hłowu k hwězdnomu njebju a nosy pobožne modlitwy wosadnych hižo mnoho lět k nohomaj njebjeskeho Wótca. Cyka wjes so prócuje, zo by swojeje cyrkwički hódna była. Přchetož dwory a domy přcheradžeja hižo po zwonkowym czistoscě a rjanoscě, kiž w nich knježi. Ze to stara, luba, serbska wjeska, a jeje wobydlerjo dobri, sprawni, pobožni ludžo. Woni so njeju hišćeje naučili, kóždy swjat a pjat do forczmy křodžić a tam czušklic, sćto nowiny do swěta trubja. Tež njeběhaja hušto do města, zo bychu tam njetřebawšči móšćniczku kufali. Wšchitcy su džělawi a prócuja so nu přchemoh, zo njebychu sami, ani jich džěči do nuzy zapadnyli. Hdyž je po wšchědnym džěle swjatoł, křychich z kóždoho domu zhromadne paczerje k wječeri a po jědži. Potom so hišćeje z křotka wuradžuje džěto za nazajtra a zasy so wšchitcy polaknu a dokonjeja swoju wječornu modlitwu. Wo rejach a balach a koncertach a kelliach a piczach a taslowanjach a wjeselach a jubilejach atd. nještřichich tež nježelu nicžo. Přchetož po nychporje poswaciwšchi džě kóždy pohladac, kajke Bože zohnowanjō na polach stoji. Přchi tym so susodža zetkaja a powjedaja sebi wo tym a druhim. A kaž byšćtej nozy wjedžalo, hđže matej so nastajic, zeńdu so wšchitcy přchede wsu pod lipami, kotrejž ze swojim czichim křódkom kažatym pruham a swětnej harje wobaraja. A runje tohodla je tam městacžko kaž stworjene i tomu, zo móža sebi dobri a nješebicžni susodža nuzu wustoržić a słowcžko z wutrobny k wutrobje wuznacž. Dyrbich jich jónu nazdala wobkědžowacž; na jich waschnju hnydom poznajesć, mjez kajtimi ludžimy sy! Stary Worjedec nan, cyly potuleny a křichny wot džěla, kotrohož so ženje strážil njeje; Babitec kmoćr, kotryž ma tež šchěscždžesat zady so, ale tola hišćeje kubło dzerži, dofelž je najmłóšćomnu thowa; joho heško bē stajnje: Na swěcže hišćeje było njeje, sćtož so njeby dokonjecž hodžalo! Libušhec wuj, kiž ma mažu žiwnosť a přchi tym na czěšlowanjō křodži; joho cžoko přcheradža, zo je někotru staroscž přchewinycž měł — ma wšchaf žonu a sydom džěči fežiwicž — tohodla pak hlada wješoly do swěta a njeje žadym pokhmurjenc. Mjez nimi sedži tež kowarjec mišćtr; joho rucy pokazujetej na sylnosť a džělawoscž, a hačo muž swěry je wón po cyłej wšy znaty. Hišćeje mnozy druzy so zeńdu a bjesada je žiwisća, dyžli hđže w žanej forczmje: městno samo na sebi rjane, zo rjenšće bycž njemóže; powětr czisty a czerstwy, zo tež rozom tajki wostanje, ludžo czili a strowi a jeneje sprawnosť, myšle jasne a přcheczelne, w kotrychž njeje jebanjō: to so derje a rjenje rozmoleja. Tu móžesć křychecž, sćto ma kóždy na wutrobje; tu je městacžko, hđžež dyrbi so wuprajicž, a tu je tež městacžko, hđžež

žane słowo na jědojtu rolu njepadnje. Rozymy so samo, zo je přchecy najprěnišća a najwážnišća rozprawa wo hospodarjenju. Wosebje za młodych je tu jich praktiska wučerňa. Přchi tym pak so tež na podawki we wšy njezabudže, a sćtož je najnowšće, so přchecy tež najblěje rozpomina. Džens wubudža wjesny krawc najwjetšcu kědžnosť, dofelž tu přchitomny njeje a dofelž je wčera někotre sta w loteriji dobył. Wšchitcy je jomu z wutrobu přchēja, dofelž je hewaf sprawna wutroba a wjele lět so z nuzu bēdži. „Po prawom škřoda, zo je krawec mišćtr te pjenjezy dobył“, wujasni Babitec kmoćr, „přchetož pjenjez drje njeje škřoda, ale wobohoho krawca; džens joho we kemsćach njewidžach, a to je mi přchecy džiwne waschnjo!“ „Haj, haj“, murazy Libušhec wuj, „sćtož so k Bohu nima, toho wšchaf pjenjezy samo njewutorhnu; přchetož te cžłowjek džens ma a jutsje snadž hižo nic“. Stary Worjedec nan pokročowasće wážnje dale: „Sćtož halle ja za křychich, je tón luby susod hižo z ranjom ka piwom a winom sedžak z wulćimi rózynkami we hłowje, zo chce twaricž a wulki „geschäft“ založić, a to wšcho tak wurjadnje, mudrje a wumješcy, kaž by rjeł, zo je cyly tydžen mudrosć z karancžkami do so lač“. Tež kowarjec mišćtr so njemóžesće słowa zdacž, hdyž bē dołho doscž přchipošćuchaf. „Tak je, moji lubi susodža, mačo tych ludži, kiž zamóža njenadžite zbože znjesć. Mjez sto je zaměscže džewjecžadzewjecždžesat, kotrychž tajke zbože znicži a jedyn ledma wē je založicž. Wo tym mohł sam z nazhonenja powjedacž a wobžaruju wobohoho krawca!“ — „Nó, nó, sy snadž jónu pol milijona dobył a so do smjercže wustróžak, hdyž tajku powjesć dosta?“ wuprasny Babit, „tuž powjedaj, bychmy rady střicheli!“ — „Wojedla, wšchaf nikoho cuzoho njenastupa, a sćtož bē najblěže wot njezboža potřecheny, je na prawdže Božej, tuž njetřebam so poroka bojecž“, přchizwoli kowar mjez tym, zo hišćeje jónu sylnje pachny; potom wotpołoži swoju trubfu, swoju malicžoscž na kamjenju runajo, kaž cžłowjek czini, hdyž chce wážnje pocžecž rycžecž. Hdyž bēchu so wšchitcy wufasćlowali a trochu bliže ke kowarjej so zesydali, pocža tutón powjedacž:

„Hdyž bēch kowarstwo nawuknył a tóšćto w swěcže nazhonił, myšlach sebi na to, so něhđže zaschlicž. Chych rad w Serbach wostacž; tu zhonič, zo chce Wuhlicžanski Nuczan kowarnju wotnajecž. Džěch k njomu, a bórzy so zjednachmoj. Wmyšlach sebi, sym, hđžež sym; džělacž dyrbju wšchudžom a hdyž ludži spokoju, zežiwju so wšchudžom, tuž na wjes nježiwach. Ale to bē započat! Mějach 100 tolet, za te dyrbjach sebi najprjedy nuzny grat nakupowacž, přchi tym wosta tu a tam tóšćto wisajo, njemějach, zo bych zaplaccžil. Prócowach so, kaž so kšchescžanej přchisćušća a tež na Boha luboho Knjeza njezabuch, a tuž wuzbhtkowach kóždy měšac telko, zo móžach po položcy zaplaccžowacž, sćtož bēch zańdženy měšac nakupowaf. Mój hospodač

dyrbjesche husto na pjenjezy czafacz; wón mjejsche sczerpnoścź zo mnu, wschał mjejsche mje w swojim domje a czełnycz tola ze wschēm železom a czaprom pschez nóc njemóžach, na to by so husto powołał. Dostawač dale wjacj dźela. To bě mi jara witane a dźakowač so husto Bohu, zo mój pót tak žohnuje. Njemóžach skónčnje sam wjac dodźelač w kowarni, w kuchni a wo jstwě, tuž so woženich, hacžrunje běch hišće kudy kaž slěpc. Swój dobytč běch hacž dotal do kowarnje a do hojpodarstwa wutrzebał. Spušćajach so zasy na Boha. A hlejće, dostach žonu-hospozu, fajstej sebi njemóžecze lepšije myslicz. Běchmoj kaž jedyn za druhoho stworjena! Wona wobstara dom a zahrodku a pschi tym zeschi ludžom to a druge, dokelž bě trochu schwalczistwo nawukła. Za móžach wschu prócu a wschón čas na swoju kowarnju naložicž. Tak so podpěrachmoj a dźelo namaj njepobrachowašche. Tój-ščo trjebachmoj hišće do domu, pschetož dwaj cžłowekaj trjebataj dwójcy to, ščož jedyn, a moja žona ničzo sobu njemjejsche. Njeběch pak tež na to džiwač; wschał mjejsche frutej rucy a stromy rozom. K tomu móžese jara derje licicž. Spochi kedžbowašche na to, zo njeby wjac z domu ščo, hacž pschihadza. Kóždy pjenjež wobhlada dwójcy, hacž je tež wopradowže nužne, jón wudacž. Dacž jej prawo mēcz; běch sam za to, zo bychmoj so z dołha wudrapaloj: husto mējachmoj neple ze selu abo kofej — mjenujcy palene žito — ze kuchim khlěbom k wobjedu. To běchu hubjene cžasy, hdyž sebi na to pomyslu! Tajke sebi mandželstwo pschedstajal njeběch. Ale hinasche njebě! Hdyž su přenje rōze mandželstwa wutczēke, potom halle zbožo wubiva a krajnišcho zafczewa. Za dlēžichi cžas so žhrabachmoj, a wschitko, ščož mējachmoj, móžachmoj swoje mjenowacž. Pschi wschaj prócy a žlutniwoščzi roščese naju pschihilnošč a lubošč. Čyly prawje pak mi njebě, zo moja Leńka — budž jej Bōh luby Knjez hnadny a miłošćiwy — spochi hišće kóždy pjenjež tak jara wobhladowašche. Wysłach sebi wschelto, tak bych ju trochu wobrocžik, pschetož to mi storo wjacj žlutniwošč njebě. Pschirycžowač jej z daloka a wschelało a z do- brym, hacžrunje wo tajkim nēcim rady njelkyschese. Znajach ju hižo derje došč, zo wēdžach, kelko smēm rjec, zo ju njerozhnēwach; pschetož z frutum z czežka dobre pocžintk nawuczisč. Widžach hnydom na jeje wōczku, zo mi rozumi a spēschnje rycžach wo druhim. Tak zasakła žana žōnka wutroba njeje, zo njeby so po wutrajnym pschirycžowanju pohnuč dała. A po nēcim zacžuch płody swojeje dušchepastyrškeje džekawoščje: Naju zamoženjo roščese hladaicy, a hdyž Nucžan wo tym powēdašche, zo by kowarnju rad pschedač, běchmoj z dobom jeneje mysle, zo hcemoj ju kupicž. Hacžrunje ju z hotowymi pienježami zaplaczicž njemóžachmoj, namaj Nucžan kowarnju radlubje pschewostaji, so njebožo, zo wobš ščo pschisadžicž. Za pjecz lēt bě kowarnja zaplaczena a pschi tym tež to a druge wu-

porjedžane, kaž so na starych twarjenjach nēščtožkuli namaka, bycnjež tež hišće samo na sebi dobre bylo. Nēč móžachmoj sebi skónčnje na to pomyslicž, nēščto zo cžasy nuzy na bok položicž. To so jara derje cžinjese, hdyž mējachmoj wobaj došč dźela.

Běchmoj kaž w njebjesach; jenož zo dyrbjachmoj w pocze swojoho woblicza swój khlěb jēšč, ščož naju na tule žemju dopominašche. Wščo cžkowjeł znjeje, jenož nic dobre dny! To je zarjadowanjo Bože, a te je a wostanje wērne. Wysłachmoj sebi, to dyrbi tak wostacž; smój zbožo dosahnytoj, nēč joho wjac njepušćicžimoj! Džekachmoj pschecy krcžičko, ale pocžachmoj pschi tym pozabywacž na dawacžerja wschoho zboža. Mjez tym zo běchmoj kōžde ranjo swoje wschēdne dźelo Bohu woprowaloj a wječor so jomu podžakowaloj za darjene dobroty, zanjechachmoj je nēčto druhdy dźela dla. Ženož njedžela bēšche hišće za njoho; na džekawych dnjach žanoho Boha wjac njetrjebachmoj — tak so zdašche. Wēcžnje budž jomu džak, zo je naju w prawym cžasu ze spanja wubudžil.

Bēšche jónu sředu dopōdnja — wēm wscho, kaž by so halle wčera stało. — Mějach w swojej kowarni tak prawje nužne; tuž bijach, hacž twarjenje rčese a džese mi tež wubjernje wot rukow; pschipołdnju dyrbjach mēcz pluh hotowy. Běch sebi z nim trochu zakomdžik; — tola zo nēščto we slubjenym cžasu njedyrbjal hotowe mēcz, so ženje stało njebě a so tež bjez jara wažnoho zadžeržowanja stacž njedyrbjesche. Kunje běch pluh z ruki puščicž a pschehladowach jón hišće z hamorom we rucy, tu zawoła mje Leńka, zo dyrbju ji we pincy hōbž zabicž, zo by sebi nēščto na njón powisnyła. Žhrabnych hōšč a khwatač, zo so njebych podarmo zakomdžik. Leńka mi pschipožaza mēstno, hđžez chychche hōbž mēcz. Pschepytuju murju z hamorom, hacž tola kamjeń spody njeje. Klepam — klepam — poščam: „Čy, Leńka, tu je spody prózdne, tu mōže nēščto sthowane byč!“ Klepnu trochu bóle, prózdnišcho kinczi a scžena so hiba. „Dobēž po swēcu a zasuń kžžu!“ porucžu swojej Leńcy. — „Žo mi njebudžesč dale klepacž, hdyž tu nješty, to cži praju!“ zawoła hišće ducy po skhodže na mnje, hacž tak pinca zarža. Njedžiwajo na to, bijach dale a bōrny wuwalič kamjeń a móžach z ruku do džery dosahnyč. Mjez tym so kžžne durje zaprašnychu, zo bychu zawēšce rozlecžale, njebychu-li dobre dubowe byče. „Wščał sym cži porucžika, zo njedyrbisč ničzo cžinicž, doniž tu nješty!“ zawoła po skhodže dele, zo so pschecy postrōžich. Pschi tym pincžne durje trochu khwatnje pschizamkny a swēcu hařny. Nēč halle móžach sthchecž, po cžim su w kulowje wotruby, njebychu-li w pincy tschał. Wuhlado zatylawšchi běch sam wczipny, ščo běch po prawom namakał. Hrabnych do džery a mējach horščez poľnu žlotych. Njepschemyšlowach sebi dołho, ale funych je do zaka a jedžech runje po druhu horščez, hdyž so bjez hłosa na mnje zareji: „Wjedrjenco tola, nješty.“

czy pschikazała, zo so njesměch nicžoho pschimacž, doniž zas njepsiindu!" Kaž by mje něšto za ruku hrabało, wuczežech ju; pschetož we wokomiku tola njewedžach, z wotfel so taž zahrima, hacž z džery abo hdže druhdže sem. Włosy mi na hłowje stawachu, dofelž tajtkich rycžow wot swojeje Leika hišćeže dožitwił njeběch. Hdžyž widžach, zo je w džerje wšcho zmerom, zajedžech po druhu sep. Ale wona pschilecža kaž lawica a wutorže mi hjes mała ruku; złote so po cyłej pincy kulachu. Njedžitwajo na te rozkulane — dofelž te namaj wjac czełnyčž njemožachu — hcych rad cyły polkad wohladacž. Tuž džach mjelcžo: „Docžakaj jenož, hcucu džeru wjetšchu wubicž, zo móžemoj wšcho won wzaczž!" Ale wona dyrhjesche so sama pschewědčicž, kelto móže tam tšhecž. Storczi mje z cyłym wotmachom, zo jenož taž wotlecžach a zajedže sama z ruku do pjenjež: „Ty mi jenož pschiindž!" hrozjesche z druhej ruku na mnje. Njedach pał so tał snadnje zatraščicž; zbehnnych hejtu a žonu přecž storhnywšchi wubich džeru trochu wjetšchu. Dołho njetrajesche, dža ležesche wulki železnik złotyč psched namaj; mječachmoj wjele hary, přjedy hacž jón wuczežechmoj. Kóždy za nim hrabachmoj. Wjele pschi tym njepowědachmoj, ale tał hišćeže tola ze jobu zahadžakoj njejinioj, kaž tu w pincy. Dofelž běch tola trochu sylnišchi, hacž wona, drapašche a kusajche wokoło so, kaž džiwja. Štónčnje so namaj poradži, hornyč wuzbehnycž. Tu započža so torhajta z nowa. Nadobo zawoła so w kowacni, hacž ništo domach njeje. Dofelž žane wotmołwjenjo njepsiindže, počža so wo durje bicž, haj štónčnje pracž. Runje džjesche pólcaj nimo — joho hłós spóznach — a tón wobkrucžesche, zo tu kowac dyrbi byčž, psched krótkim je so tu dželało. Ale žadyn z naju njemějesche khwile, pohladacž hicž. dofelž so z hornyčom dajachmoj; tón so namaj štónčnje roztorhny, zo tał wotlecžachmoj.

Dofelž so horjeka njepsičesta dumpacž, dyrbjach so, hacžrunje njerady, pschepokazacž, šhto tam je. Sakrujo wotewrič durje. Kneži pohoncž z Drjewoweje tu z konjom stojesche, kotrohož dyrbjach hnydom wobtowacž. Pschecy bóle swarjo a wšcho mjetajo mórfotach tež na knjeza, zo sebi runje nětkle wumysli, konja sem póstacž. Pólcaj a pohoncž pał so hroznje džiwaschtaj, w kajkej bitwje sym pobyl. „Žónka je tebje hroznje pschemochlomała!" bě pólcajowe powitanjo. Na to jenož čim bóle njembry, zelach a posliwach wšcho do hromady: konja a pohoncža a knjeza a pólcaja. Šhtož bě najhórsche pschi cyłej wěcy: konja běch zakowal a pohonczej tež cyłe wšcho jene njebe, tał běch na njoho a joho knjeza zahadžał; scžehwł bě, zhubich knježe dželo — moje najlěpsche. Rowanjo dołho njetrajesche; zaprašnych durje, zo wokna zaržachu. Zhrabnych swěcu a cžerjach do pincy. Tu sedžesche žona na delnim šhodženku zuby kšipjo a poršty kaž pazory na mnje schčerjo; włosy jej stawachu na hłowje, wocži wudžerjeschtej so,

kaž by tam hestki pschecžimo mi stawał. Njewedžach pał tež, hacž bych sebi bliže zwaził a šhto bych činił. Bórzy spóznach, zo je so moja macžerka hroznje pschemjenila. Z dobom widžach, zo ze žym nicžo njewucziju. Tuž počach jej z dobrym pschirycžowacž, zo dyrbi rozoma wužiwacž, wšchako je wšcho naju, ništo wo nicžim njewě! Ale nicžo njewotmołwjesche. Nje-pschestach ju prošycž. „Pój jenož dele", powjedach jej štónčnje z tajkim hłosom, tał luboznje, tał něžnje, kaž so z lubym džjesčom ryczi, a kaž móžach jenož dokonjecž, „pój jenož dele, hcucu tebi pomhacž pjenježu zeběracž, wšcho dostanjesch do klina; potom je pschelicžimoi, zo byčmoj tola wedžakoj, kelto je!"

Po dołhim sebi da rycžecž. Mi; běsche přeni kamjei z wutroby. Zběrachmoj, ja jej mjetach wšcho do fale, wona pał wócžka ze mnje njepsičeczi. Hdžyž mješesche wšcho w klinje, zawodže z falu a tónč bě wšchoho licženja: wulka hromadka bě! Dołho njewedžach, šhto něč. Wona hladasche k zemi, włosy běchu roztorhane a wifachu jej pschěz woblicžo dele, rucy mješesche kručze na klin wodžete. Widžach, zo je wopravdže šhorjeka — cžežko šhorjeka. Napominach ju, zo hcemoj tola do jstwy hicž, wšchak móže sebi pjenježu šchowacž, njecham žanoho kroschta z nič mēcž. „Pólcanej do khlamy walicž hcęch mje a pjenježu!" bě krótko wotmołwa. Tróšchtowach, tał derje kaž móžach. Kał dołho smój hišćeže tam w podzemju sedžakoj, njewěm; ale hdžyž so mi štónčnje poradži, ju zmjehčicž a pohnučž, zo by jobu šchla a pjenježu we pincy wostajila, běsche hžjo daloko w popoldnju. Njewotfalich so wot njeje; pschinoschowach jej jěščž a picž, šhtož hacž dotal ženje činił njeběch. Wona pał njewopta, jenož hroznje mi wotmołwjejo, šhto wě šhto sym jej do jedže nacžinił.

Łedma běch jónu wuščoh a zasly do jstwy zastupil, běsche Leika won. Pytach ju a wočach za nej po twarjenju; haj, haj, wona běsche zas w pincy a sedžesche na horncu, do ktorhož běchmoj pjenježu sypnyłoj. Njeběch potajkim nicžo dale, dyžli přjedy. Dopóznach, zo je jejny duch zacžemujeny, zo njewě wjac, šhto čžini. Kał cžežko mi tehdy běsche, njemóžecze sebi ani wumyslicž ani mi dorozymicž. Wščelako pschirycžowach, a pschi tym hladach, zo ju njebych zranil. „Wěsch, Leika, hcemoj te pjenježu do železnika sypnyčž a potom je zasly tam zamurjowacž, hdžęž běchu! To pschizwoli. To tež scžinich; dołho njetrajesche a wšcho bě kaž přjedy. Džechmoj hromadže horje, dyrbjach ju pał kšetro cžahnyčž. Nicžo njebe namaj nuznišche, dyžli wotpocžim; tuž hnydom do łoža. Wona šmorcžesche bórzy, tež ja běch za khwilku w dobrym spanju. Wotucžich wo srjedž nocy; pomasach do jeje łoža, dofelž nicžo dyčacž nještachach — wona tam njebe. Šhwatajcy bęžach do pincy; tu sedžesche psched zamurjowanymi pjenježami. Z wulkej prócu so mi poradži, ju zasly do łoža dowjesčž. Něč pał žanoho wócžka nježanidželich a žaneje stopy

wot njeje njewotstupič, sam so lédma dzeržo, zo nje-padnyč. Bohu so dżafowacy, hdyž ranjo switafše. Šhto tu czinič? Wotmyslič sebi, ke knjesej fararzej hič, tomu wsčo na dróbnie rozpowědacž a joho radu posłuchacž. To czinjacy, a prošacy joho, zo njeby nikomu wupowědat. Wón pschuidže sam ju tróštowacž, a radžefše mi, zo byč po rozomnoho lěkarja pošlač a pschi tym na Božu pomoc njezabyč. Wjesnjenje pač so njemóžacyu dodžiwacž, z wotkel tute načle pschemjenjenje zo namaj; pschihadžacyu, zo byču khoru leńku tróštowali. Ale spochi bčudžefše wona wo pólcaju, pjenjezacy, rubjeznitacy a podobnym, tač zo ludžo bórzny na uamafane pjenjezy tučacy. Nještarač so w tu khwilu wo ludžace rycze, ani wo ničžo, šhtož njebė moja žona. Lěkač wusubži, zo je wona jara khora a zo skoro sam nad nej dwěluje a pschilubi mi wsču móžnu prócu.

Pšchedewščem dyrbjacy kowarnju zawrěcž, pschetož kóžde klepnjenje, kóždy schufot by ju tač rozhorit, zo khorosč wo wjele pschiberashe. Susodow prošacy, zo njebyču po móžnosčji wołoto nas žaneje hary czinili ani wjele powědali. Tač džefše wsčo z Božej pomocu pomakfu, ale — kaž mje lěkač a knjez husto troštowasčtaj — wěsčje. Cyle lěto, posłuchajcže, cyle dołhe lěto hym mē kowarnju zamknjenu; žane dołhody, ale wudawkow na dosč; a šhtož bė najcžejšče: jenož zrudoba. To móžecze mi wěricž: namafany poklad bėšče spóžerany, naju zaslužba na lěto sobu, a strowota pschi tym podryta. Najebacž wsčo bėč wjesoty, hdyž móžefše moja luba złota leńka zasly stawacž a po nēcim swoje domjace zastojnstwo zastaracž. Do pincy hič pač wona njesmėdžishe, pschetož hnydom by so khorosč dčyła wróćicž, tež njedyrbjeshe ničto wo namafanym pokladže ani słowcžka rjec. Dokelž pač so toho druhdy dobra susodžinka njeby zdžeržecž mohla, wotmyslič sebi kowarnju pschadacž a druhdže so zaslydlicž, hdyž ludžo wo tym ničžo njewědža, a tač hym pschicžahnyč k wam a hym nadeschol tež dobre dželo a hičcže lěpschich susudow. Čzas žiwjenja moja žona njeje wjac prjedawšefše strowoty docpila, a je hižo nēšcto lět, kaž wěsčje, na Božej prawdže! Ale ja wobkrucžam hičcže jónu: Zedyn mjež stami, kotromuž njenadžity pjenježny poklad hoji!”

Munje zwonjeshe swjaty wječor; wschitcy postanyču, spěwacy pschisłuschny pacžer ducy domoj a pschistajacyu wótczenasč za njeboh kowarjowu.

Kač je prjedawšchi general do katholickeje cyrkwy a do cyrkwinškoho rjada Karthauskich mnichow zastupil.

Njedawno zemrje w francóžskim kłóščtrje Karthausu (Chartreux) P. San Ludwig Nikolajowicz. Tónsamny bė pschod nimale 25 lětami generalny lieutenant w ruskim wójsku a carowy adjutant byl. Šako

ruski general bė Nikolajowicz w kaukaskich horacy pschecziwo Šamilej, czerkesiskomu wodžiczerjej, wojowal a so jara wuznamjenjal. W lěcze 1859 wjedžefše Nikolajowicz svojich wojakow pschecziwo poslednej twjerdžiznje, kotruž Šamil z cykej mocu zakitowashe. Tola stónčiznje padny twjerdžizna do ruskich rukow a Šamil bu jaty do Petrohroda wjedženy.

Tola tež Nikolajowicz bu w poslednej wojnje ranjeny a poda so k wulěkowanju do Francóžsteje. Zo by sebi čas zahnal, wuprošy sebi ranjeny general wot jenoho pscheczela něotre knihi k čitanju. Pscheczel poda Nikolajowiczej mjež druhimi knihami tež knihu wot Fenelona spisany a wot biskopa Dupanloup-a z nowa wudatu, z mjenom: „Křesčanska wěra, rozeštajena za swětnych ludži“.

General Nikolajowicz, kotrohož macž bė katholicka a kotrohož nan bė protestantiski byl, bė w mladosčji wo nabožnych wěcach malo rozumczenja dostal. Něč pač spózna z pomocu Božej hnady, zo móže jenož romsko-katholicka cyrkej ta jeniczy prawa a wot Křystusa založena byč. Zo by hičcže bóle w katholickej wěry so rozwuczil, poda so sam do Orleansa k biskopej Dupanloupej. Nikolajowicz wotpołožil katholicke wěry-wuznacžo. Z dobom pschi tym w joho wutrobje žadosč nastal, Bohu tomu knjezej z dojednjenjom ewangeliskich radow služicž hacž do smjercze. Nikolajowicz wojewi biskopej Dupanloupej swoje wotmyslenjo. Biskop pač generalaj radžefše, jene lěto czafacž, prjedyhacž by do kłóščtra so podal, zo by so sebie samoho hičcže bóle pruhowal. Potom poda so Nikolajowicz do krutoho w horacy ležacoho kłóščtra Karthauskich pola Grenobla, zo by žiwjenje mnichow znač nawuknyč. Za tsi njedzele wróći so zasly k swojomu pscheczelej z pschedewščom, najprjedy swoje swětne naležnosčje zarjadowacž a potom so zasly do kłóščtra wróćicž. General Nikolajowicz pucžowashe do Ruskeje, zo by tam swoje zamoženjo rozdželik. Ruski car drje so jara zrudži, hdyž nawróćenje swojoho adjutanta do katholickeje cyrkwy žhoni, tola jomu žane zadžewki njeczinjefše. Nikolajowicz poda so nětko hnydom do Karthauskoho kłóščtra, wobsta derje pruhowace lěto, wotpołožil swoje sluby a studowashe na mēšchništwo. Karthauski cyrkwinški rjad, wot swj. Bruna založeny, je jara kruty rjad. Sobustawy tohole rjada su cyle wot swěta wotdželeni, modla so wjele a czinja tež rucžne džela. W noci Karthauscy k „hodžimskomu modlenju“ stawaja, njejedža mjaso, ale jenož rostliny, a su do bėnych wotmjanych drařtow zwoblekani. Wobštajne mjelczenjo je jim pschedpifane. Jenož z dowolnosčju pschedstojerjomym smėdža rycžecž. Nikolajowicz wobkėžbowashe z wulkej swěrnosčju wschē kaznje swojoho rjadu. Husto wošebni ludžo do wołoknosčje kłóščtra pschihadžacyu, zo byču sławnoho muža widželi, tola mnich džefše jim z pucža. Jenož hdyž pschedstojicžedowoli, rycžefše z nimi. Někotryžtuli z joho pschecze-

low so prjedawšchoho generala woprašča, hač wulka samotnosć, do kotreje je so podał, joho zrudnoho nječini. Tola P. Nikolajowicz praji, zo so runje w samotnosći jara zwjeseleńy čuje. Hewať smědža Karthauscy jóntróc za indjeti pschi zhromadnym pschekhodžowanju mjez sobu rycjeć. Sónu so něchtó prjedawšchoho generala woprašča, hač zyma jomu wobčežna njeje w tajlich zymnych horach. Na to wotmołwi P. Nikolajowicz, zo je hižo w kaukasskich horach so na zymu zwuczil. Tež wobstajne zdžerženjo wot mjańnych jědži je jomu lohke, dokelž je pschecy rostlinowu jědž lubował. Druhi zasy so mnicha woprašča, hač ta twjerda cilicina hruba drašta jomu wobčežnosće nječini. P. Nikolajowicz praji, zo runje hruba drašta (cilicium) krej w čěle do běženja čěri, sčtož je wosebje pola nócnoho spěwanja w thorje wuzitne. Tak widžesche pobožny mnich we wschěch čežkoszczach krotoko žiwjenja tež něchtó woschewjace namaćaz. Sčtož žadny z lubosću k Bohu znjesy, to so jomu tež čezke nježda. Pschi tym zwošta P. Nikolajowicz ponizny mnich a wuzna swoje čłowjeczke słabosće. Tak běchu pschi zhromadnym pschekhodžowanju mnichow pěst a kamjenje z wysokeje hory so suple a P. Nikolajowicza zawodžese. Sdyž běchu druzy joho zasy wuryli, wuzna mnich, zo je we wulkej bojosczi był a zo so wjeseli, zo je živy wostał. Pobožnje a mernje a do Božeje wole podaty poda P. Nikolajowicz swoju dusčtu Bohu tomu knjezej, zo by w druhim žiwjenju myto dostał za swoje scžehowanjo za Khrystusom, swojim bójškim wjedžiczerjom.

Hora Pilatus.

Póbla módroho jězora „Bierwaldstetter See“ we Schwicy stojitej porno sebi dwě horje: Rigi a Pilatus. Rigi, parła Schwicy mjenowany, je kaž posyppany z rjanosćemi Božeje stwórbhy. Z mlódnymi lesami a tucznyim trawnikom, z kuzołami a tyfacorymi kwětkami so wupyschėjo a z ptaczinu njelicjomnej sebi spěwajo, wabi čyrjódy puczowarjny k sebi. A sčtož hatle je wjeršćk horn, w samym stóncu kupany, po kšódných scžežkach dostupiczi a do wschitkich rjanosćow z blizka a z daloka pohladacž mohł, tón, praja ludžo, budže wěricž, sčtož stara bajka powjeda, zo je jandžel swětki ze zhubjenoho paradiza najrjensche kwětki a kšćenja zesčćipal, a je na wutrobje thowajo k wječjoru leczał a wschitke te kwětki a kćenja do kraja Schwicy wusypał.

Napšćeczo Rigi stoi druha hora Pilatus. Soko hlowa je skoro pschecy do nutnych kurjawow zababjena, kotrež stónczo jeno z rěda roztorhnje; tehdom pak poskiczeja te hoborske kamjeniska napohlad wulkoho zrudnoho rownišćca. Soko scžežki, nahle a čymowe, z rědka sčto nastupi, čim mjenje zwaži sebi něchtó horje na wjetč. Trawniki a woschewjace lěsy nje-

pschca joho khibjet a bjedra, jeno khipate, po zemi lažace sčtomy klócza so mjez kamjenišćcom. Bojazna čichina a smjertne mjelczenjo leži po čykej horje. Z hrózbju a z čykej modlitwu jědža čotmarjo nimo tych skaliznow, kotrež z hory hač do jězora storfaja. Z wotkel tale khuboba a hróžba porno tej rjanosći na druhej stronje? Lud sebi ju wukładuje ze scžehowacej podawiznu.

„Pšched wjacj dyžli 1800 lětami krocžesche po brjozy jězora cuzbnit, cuzy zhotowany do tyrisfoko purpura, ze złotym bantom wočoło ččoła, z wulkim pjerščćenjom wuznamjenjenty hačo mócnj zastojnit Romsfoko knještwa. Strach a žahle zadwělowanjo wobrazowasche so na joho wobliczu. To bě Pilatus, ta scžina we wětru, kotryž z bojoscze židow a zo mohł kejžorome pscheczestwo zhubicž, z bójšnika židam do pazorow poda. Sdyž pak bě najswjeczisčoho, kiž je hdy po zemi kłodžil, k smjerczi wotjudžil, njenamaka wjacj pokoja w slubjenym kraju, kiž bě pojenny z krewju njezinowatoho Sehnjeczja Božoho. Wěr phtacž a wódychnyč wot znutfownych čzwilow, puczowasche do swojeje domizny, kotraž w dołach Germanije ležesche. Ale podarmo! Wschitko bě w Jeruzalemje wotpołożicž a wostajicž mohł, ale to jene dyrbjesche sobu bracž, to joho scžehowasche krocžel za krocjelu w nocy a wo dnjo: joho swědomjo, surony judnit we wutrobje. Čzwilowany a zrudženy z dopomnjeczom bjezbóžnoho skutka pschindže hač k tomu jězorej, pschecrocziwšči Alpy po drózy, kotraž tu nimo wjedžesche.

We wječjornych zerjach kupachu so wjeršćki horow a lěsy a wotbnył padasche dele do wodow jězora. Pilatus pak njeptyny ničzo teje rjanosće wočoło šo, po kšmurjenty sedžesche na brjozy, zlemjenty muž. Čžich Boži měr w stwórbje bolešče joho žakostnje pschi tym hróžbnym strachu w duchu. Sdyž pak z čělnym wóczkom njehladasche, dha počza so joho duchomne wóczto wotewrjeć; wón dšta widženjo do pschichodnych lětstotkow a zo by joho čzwile rozmnožil, rozdželi so zawěščk pschichoda. A wón wuhlada kšičž, prjedy znamjo hańby, na hrodach kralowskich wjetčow a wěžach cyrkwjom; widžesche jón so zybolicž w trónach kralow a w mjeczach wojakow; wón widžesche, kať so psched tutym znamjenjom ktonja wschitcy, kiž w njebiesach a na zemi a pod zemju su; wón widžesche dobywacž w tutym znamjenju milijony martrarjom w Romsfich arenach, a čyrjódy kšičerjom, kotřiž smjercze so njebojo do Jeruzalema čehnjechu. Wón styščesche just a kšwalbny kěrlušč, z kotrymž so kščeczanstwo Synej Božomu modli, Tomu, kotrohož je wón zajudžil; a póbla widžesche z wulkim krawym pismom swoje mjeno napisane — poklate wot cykoho swěta. Za njoho njebě wumozjenja wjacj, na wěczne bě wón zhubjenty a ččemnym mocam hele podaty. We žahlym strachu pozběhny Pilatus wóczko k njebjju a hladasche do stónczka, kotrež so thowasche; ale zymny smjertny pót liny so

jomu z czoła pschi napohladže wobraza, kotryž tu wu-
hlada. Z jasnosću a njebhjeskej rjanosću wobdaty,
hlowu z czernjowej krónu wobwitu, hladasche zbóžnik
na njoho, hordozne, kaž tehdom, hdyž psched njespraw-
nym sudnikom stojesche, ale krute, sprawne a hrozjace
bë joho wóczo. Syn Człowjeka bë pschischoł w mró-
czelach njebjja, zo njeby najwjetschomu zlóstnikaj wšchěch
časow cžasa ł nakazanju nic wjacj popschal.

Poslednja stónczna pruha za horami hafny a
z nej tež jasny wobraz w mróczelach. Czorne scžiny
padachu na hory a lěsy a sčerjace mħly zběhachu so
po brjozy. Kaž wot žtych duchow schwikany a wot
tyfacorych pschescžeharjow do smjercze honjeny, czělasche
Pilatus po brjozy, hjęz hlōsa wołajo do czimoweje
nocy. Dobry duch bë nad nim mocy zhubił, ze suro-
wymy pozorami hrabny joho zadwělowanjo a storchny
joho do hlubokoho jězora. Krótke hrózbne smjertne
bėdženjo — a Romski bohōt bë žiwjenjo stónczik. Ale
hlubina jězora, w kotrymž so mōdre njebjjo kupasche,
njechāsche hycž row Bohomordarjej. Hladke mērne
woby počaču schumicz a so zběhacž, kaž w strašnym
hněwje, jena žołma zběhny druhu a z mocu wuplu-
nychu wone czěło pschēz brjoš daloko do kraja. Z ho-
row hrimotāsche a ržesche, wōhniwe blyski bijachu z mró-
czelow. Pilatusowe czěło bu kamjeń a počža roscž a
so ł njebjw pinacž — hoborske kamjenisťo, hrózbne
wopomnjeczo pschichodnym splaham."

Z tutej traschacej podawizny wo Pilatu je lubozna
legenda zjenoczena, pschi kotrejž człowjek na złe kuzkař-
stwo tamneje zabudže.

"Sdyž bu najrjenšhi mjez džęcžimi człowjekow",
tak powjeda podawizna dale, „žatōstnje rozschwikany,
z tyfacorych ranow krawjo, zasj psched Pilata dowje-
dženy, dħa Pilatus sam człowjeske hnuczo zaczu a
wōn pschedstajesche joho židam: „Hlejeje człowjek!“
Tehdom padny krepka droheje krewje Jezusowej na
prawu nohu bohōtej, kotraž bë jeno sandalu wobuta.
Žane drohe perfišće žalby, nic spōdžiwna woda z hata
Bethsaida njemōžesche tu krepku wjacj wotmycž; wona
wosta, hrozjacy sud Boži, krawwne dopomnjeczo na
nēhduschu hjęzbōžnu winu. A pschi horje, kotruž lud
Pilatus mjenuje, wupina so skala — Pilatowa noħa
— daloko do mōdrych wodow jězora, a frjedž skały
kčžejja rōže, purpurowe, njewuprajnje lubozne; ale jeno
Wulki Pjatk mōža je ludžo widžecž, a potom tež jeno
wóczo z czistej wutrobu. Sčtōž tu spōdžiwmu rōžu
widžecž a sebi ju dobyčž smē, tōn je psched wšchitkim
nježbožom zakitany, žadyń blyst joho njetrejedi, žana
snehowa lawina jomu njeschłodži. Ale tak dolħo hacž
so ludžo dopomnjecž wēdža, njeje ničtō ze smjertnych
człowjekow Pilatowu rōžu ani widžal ani schčipal;
kelkož je tež z nazdala za tej rōžu hladało, nikomu
njeje so radžiko, zo by so ł tej nahlej skale bližicž
mohł; pschetož runje Wulki Pjatk, hdyž hišćeje wšchitka
rosflina w žymštim spanju leži a nihdže daloko a

ščeroko žana kwětka hišćeje njedycha, zalcžewa a želi
drje so spōdžiwna rōža w krajnych barbach a z wopo-
jacej wōnju, wuroscžena z droheje krewje Zbōžnikoweje,
ale tehdom schumja a žołmja wody z hněwom wołoko
skaly, czorne roztorchane mróczele czahnu nimo tych
skalnych scženow; tehdom wuje wichor w schčatbach a
prōzdničacach, kaž dušče zatamanych z hele, a bēda
tomu czōłmikej, kotryž so ł tej skale bližicž žwoži."

Su dħa so nahle njeschistupne brjōbi jězora w
bēhu lēstotkow pschemjenike, abo je to džiw, sčtōž stare
kchroniki klōschtra St. Gallen powjedaja? Wo pobož-
nym hrabju Rudolffe Habsburgskim powjedaja wone:
„Sčyšchawšhi tu pobožnu podawiznu, je wōn wēriwje
ł Pilatej pucžował a z czōłma na skalu wēšty wustup
namafal a tam ranku najrjenšchich Pilatowych rōži
wuschčipal. Ĥato droħi a swjaty poklad je wōn tu
ranku hajil, kotraž ženje njezwjadny a hjęz rohy a
stōnca rjenšcho so zybolesche a blyškotāsche, dħyli droħe
kamjenje w schescžorych krōnach joho džowfow."

To je ta rjana podawizna wo Pilatu a joho
rōžach, kotruž sebi lud pobožnje we wutrobje kħowa a
z tymle wukladowanjom stwōrby Zbōžnika czescžuje.

M. B.

Wětny hōjcž.

Wōjna je drje njedobry pscheczel, ale ma tež
swōj žort. W sydomlētnej wōjnje, tak so powjeda,
pschicžahny czrjōda wojakow do Delanec a Ĥcychu tam
pschenocowacž. Wojacy buchu ludžom do Ĥospody roz-
dželowani. Bur Schibalk džesche ł wojerštomu wyschkej
a rjekny: „Mir den allerlofsten!“ A dōšta joho.
Wēdma bë Schibalk zasj domoj, pschindže wojak durje
wotrazycž a zaprasnyčž, hroznje hladacž a wacžol a
tesal na blido czisnyčž. Potom sydny so za blido.
„Žesčž!“ — Schibalk czini jara strachocžiwje a po-
kornje. „Žona!“ zawoła do kuħinje, „nēk nosch,
sčtōž masch!“ Za kħwilu pschinjese žona swinjace
mjaso z czornej juschku. Wojak scžahuje czuchajo
z nosom, na dobo zamōrcži: „Dos fr... ich nich!“
hrabnje mjaso a juschku a czisnje woboje do duri.
„Dwħa!“ rjekny Schibalk pschi sebi, tola kaž ze stra-
chom zawoła do kuħinje: „Žona, kħēsije nosch wjacj,
mōj buchmōj hotołaj!“ Žona pschinjese Ĥowjaze mjaso
z krēnom. Wojakej bēžachu stēny, hrabnywšhi nōž a
widlicžki Ĥcyšche so do mjaso walicž. Tola Schibalk
scžahuje czuchajo z nosom: „Dos fr... ich nich!“
czisnje mjaso a krēn do duri. Wojak so zatōrbny a
wuwali wocži. Wojak stany, Schibalk tež. Hrabny-
šchtaj so, kaž schčricžka stomu, smōkāschtaj so po
kħachlowej kawcy, po scženach dale po istwoje. Schibalk
wobarasche so z wopredka jeno tak, zo so njeby schle-
picž dal. Tola hdyž bë wojak dyħa zhubił, zebra
mōc, a schwipny muža na zemju. Pschemjecze a psche-
flaka joho hroznje, dōńž wojak njepocža profycž:
„Pschestań!“ — „Nō mojedla njeħ je dofcž“, rjekny

Schibak. „Ale nēt kōzdy pola duri swoje zbēra!“ Stanyščtaj a zbēraščtaj: wojak homjaze z krēnom, Schibak swinjace z czornej juschku. A na to jēdžeščtaj bromadže za blidom w lutym mērze. Wojak za cnył džeń njeputny. Wječor džešče Schibak smējo do korcžmy a powjedajše: „Chacha! tajkoho pētneho hosčza swój žywy džeń mēł nješym, tōn ze samoho ščupnowanja jē, hdyž byč dyrbi.“ M. B.

Směški.

(Kožane abo žane.) W Kulowje je hermant. Czihec Motš hotuje so, woczinja kščinju a wubjera z pschilopka swētke tolerje; potom dže z časom na hermant jelenjace kholomy kupowacz. Ducej pschindže pschēž lēs. Na wjerščtu koleba so ptaczik a spēwa: Trylich, trylich, trylich! — „Chacha, mój ptaczko!“ wotmołwa Motš, „lēpje, lēpje: kožane budža!“ Dōndže do Kulowa, wobhlada sebi hermant a, hōže kožane kholomy na pschedań su. „Kupicz je hiščče czasa došč, pōndžešč wōhladacz, hacž tu ničto znaty njeje.“ Džešče na pincu pytacz — aj, tu sedža, šheščjo dipaja. Motš pschistupi k nim a pschihlado= wasche. „Kak wjele?“ — „Wo tsi!“ — „Sym hm!“ Rhodži z jeneje strony na druhu. „Hdy bych jeno so ja tež pschihdnyč mohł!“ zdychuje. Stōncznje so jenomu wostudži. „Chcešč na moje mēsto, Motšo?“ — „Sel ničto pschecziwo njeje, mojedla.“ Sydny so, sadžešče a pschēhrawasche. Hdyž rēkajše „dodawacz“, bē swoje pjenjezy hacž do nēkotrych slēbornych wusadzak. „Nō, nēt dži kupowacz!“ rjekny Motš pschi jebi a pōžeri hōrcy; wostajšchi hermantka džešče dom. Hdyž do lēša pschindže — trylich, trylich, trylich! witasche joho ptaczik, na wjerščtu šhtoma so kolebajo. „Ha, mój ptaczko“, wusmjja so Motš hōrcy, „to hiščče trylichowe njebudu!“ M. B.

(Nje k azaj, hdyž nje chasč.) Znaty muž pschindže k mlynecom na hjesadu. Mlynec wobje= duja; jene mēsto je prōzdne, dofelž je mlynski do mlynicy wuschoł, tola stoji tam taler z połoječku hōłbja. Muž zastupi strowjo. — „Witaj k nam!“ — „Wjeršč pomazy. Bōh zohnuj!“ — „Bōh zaplacž! Bōj sobu!“ — „Nō, wšchako mōžu“ — a syda so na prōzdne mēsto za blido a jē, hdyž ma kazane. Mlynec to tola nēt mjerzy, ale prajicz jomu njechadzja. Zedyn po druhim klepaja joho ze kžicu na ruku, hdyž do šchlē pschijēdže. Muž rjeknje w mērze: „Ah, hōlcy, ja wšchak žort rozymju“, a jē dale sobu. Čšto sebi chychu? M. B.

Suzlaršta czapta.

Wjesoty kuf ze studentkoho žiwjenja.

W auguščje lēta 18 . . puczowachu pēdži — železnicy tehdom hiščče njebeču — tšjo wjeseli stu=

dencza z univerzitnoho mēsta B. Dwaj z nich, Sekla a Horjent, bēščtaj hižo filistray w filisterškej drascje. Banczik pak hiščče studenta po duchu kaž po drascje; bēšče w dołhich šhtōrnjach, w studentškim kabacze a na hłowje mēješče studentšku czapku. Kaply našchid studentow bēču nimale prōzdne. Zenož Banczik mēješče toler — ale to bē tež posledni. Psched pschipołdnjom lehnycu so wšchitcy tšjo pod wulku kruschwinu do khlōdka a wuradzowachu, kak bychu sebi z pjenjezami wupomhacz mōhli. Banczik so pozbēhnywšchi praji: „Hlejče tam toho burika z kruwu; tōn je so zawēščje kuf wotunkal — tomu dyrbinny nēščto k lubu ščinicž.“

„Čšto to“, prashēščtaj so Sekla a Horjent.

„Ja namjetuju“, praji Banczik, „zo jomu joho kruwu wotwēdžemy“.

„Čšto sebi tola mysliče“, praji Horjent, „to rēka z druhimi słowami: ju kradnyč, to nješmēny czinicž“.

„Nē, nē, tak ja tež nje mēnju“, wotmołwi Banczik, „ja sebi myslu, wotkupny ju jomu za toler, kotryž mamy“.

„To by so sterje hōdžato“, praji Sekla, „ale wōn ju nam z czežka za toler pscheda, abo chcešč pak zasy nēščto prawje mudre zworacz, dha nam to powjez“.

Banczik rozestaji swojimaj towaščhomaj, kak chce to wuwješčz a wonaj jomu hnydom so smējo pschi= hšofowaschtaj.

Burik pak bē wopravdže kuf hšuboko do šchlericžki pohladał a pasesche kšchijwe stupajo swoju kruwu dale, njenadzijejo so, na czo ju sebi joho studentca zhladali.

Tu pschindže Sekla po puczju nimo njoho. „Dobre ranjo, knježe. Wy macze tu prawje rjane štoczo.“

Burik: „Haj, sym tež z njeje derje špokojom, dawaj dobre mloko.“

Sekla: „Čšto mloko? Tola čas žiwjenja štyščal nješym, zo pša deja.“

Burik: (so džiwoj) „Pša, ja rycžu tu wo swojej krumje.“

Sekla: „Kruwu? Knježe, wy šče wēščje kuf kšory? Wy macze tola pša psched sobu a powjedaczje pschecy wo kruwe a wo mloku. Kak dyrbjju tomu zro= zymicz?“

Burik: „Džicže, džicže, z wotkelž šče pschishčoł, to je moja kruwa a žadyn pos! Džicže w Božim mjenje.“

Sekla dže, burik pak z hłowu wijo so džiwo, kak mōže tajki człowjek joho kruwu za pša mēcz. —

Dołho njetraje, pschindže Horjent po puczju sebi wješele spēwajo. Hižo wot nazdala woła: „Štyščče, knježe, to so mi runje trjehi! Nazyma pschindže bōrży, ja sym hajnik a trjebam k hōntwam dušchnoho pša. Wasch jow so mi njezda hubjenny byč. Nimače lōščta joho pschedacz? Ja joho derje zaplacžu!“

Burik sebi Horjenta a zasy swoju kruwu wobhladuje a z hłowu wijo praji: „Ale knježe, ja tola žanoho pša nimam!“

Horjent: „To je rjenje, dzerži jow człowjek krasnoho psa na rjeczaju a praji, zo žanoho psa nima! Wščedajće mi joho, sčęšnať wam dam.“

Burik: „Njewēm, kať mi je, hižo pšchēd poť hodžiny zętkach knjeza, tón tež mēnjęše, zo mam psa na rjeczaju — ale to tola njeje mōžno, to je tola moja kruwa, to jo rozumi, ja tola widžu, moja stara sčaka je.“

Horjent: „Postajće, knjeze, pokazće mi jazyt, sym kusť lękarja, a wy so mi khory zdacze bycz, a nimale jara khory, hdyž macze tutoho psa za kruwu; je tola pos, wopravdže rjany wulki pos! Hdyž mi joho pšchēdacž nochceće, męjće so derje, w Božemje.“

Hodžinka so miny. Burikej wšchē mōžne mysliećki we hłowje khodzachu. Bē joho kruwa zakuzłana? Bē jomu žly duch tajke sčibakstwo zworat? Ze strachom so po cyłym czele počęješe. Tu widži nazdala něčoho po puczu pšchitęcz; cžataj, myslu sebi, toho so wo radu woprašam. Dyrhjal tole wopravdže pos bycz? Tola nē, to dže je moja stara sčaka!

Banczik bē, kiz jo jomu bližęše. Tutón burika jenož z krótka a z horda postroni. Burik pať za nim wolajo so woprašča: „Postajće, luby knjeze, njemęjće mi za žlo, tola prajće mi, kať so to zwęrjo mjenuje, kotrež ja jowle pasu?“

Banczik: „Smęščne prashęno, mōj luby. Njejće hiščęje psa widžat? Z cyła wasch, kotrohož tu macze, njeje hubjny.“

„Mōj Božo tola“, žalosći burik, „ja sebi tola kručę myslach, zo kruwu pasu a nęť je tola pos. Dwať staj mje hižo zętkatoj a staj mi toľamo wobkrućitoj; ja nježbožoowny człowjek, zo so mi runje tajke něšto stanje, zo mam jow zakuzłanu kruwu!“

Banczik: „Postajće, luby knjeze, wy seje najsterje strashęnje khory. Za wam radžu, dżicze dom a pōsčelęće po lękarja; ale derje by za was było, zo njebyščęje psa wjac widžat a na njoho hładat, wón hiščęje was bóle zamoli. Tohodla hču wam joho wotkupieć, sčęšnať macze doščę za njoho.“

Burik: „Knjeze, jeli je to wopravdže pos — a (na kruwu pohladnywschi) to węscze je, dyrbi mi lubo bycz, zo mi joho wotkupieće, sčto hču z tajtim psom započęcz? Ale sčęšnať, luby knjeze, to je tola kusť maľo, wón je tola tať wulki.“

Banczik: „Tu macze toľeť, a z tym je doščę, do stocęcja je tať najsterje djabol zajęť.“

Burik tynny toľeť do kapy a nōžkowasche z hłowu wijo dom.

Banczik pať ze swojim „psom“ doščęahny bōrży Horjenta a Seklu. Wjeseli wschitcy tjšo nętko puczowachu dale, druhdy tola spōsčiwje so wohladujo, a za krōtki cžas doščęjęchu męstasčko. Tu pšchēdachu „psa“ za 45 toľeť a hčychu nęť prawje wjeseli bycz. W tjšoch hōscęncach skazachu sebi wosobne jęčę a wino a zapłacžichu wscho, sčtož so pola studentow hewat

cžasto nještawa, do cžasa. Popōdnju w tjšoch hodžinach dyrbjesche so přenja hōscęcina započęcz.

Burik bē mjez tym do swojeje wsy pšchitchoť. Žona, joho wot nazdala wuhladawšči, pšchitęža jomu napsčęczo, wolajo: „Ale Hanso, hđže mašč kruwu?“

„Haj, haj“, žalosćęše Hans, „ty sy runje tať zaslepjena byla, kať ja a sy toho cž. . . oho psa za kruwu męla; žly njeypšchęczel je nam tajke něšto nacžiniť, smōj psa mętoj w hrōdži a nic kruwu“.

„Ale mužisko, sy ty wōłbyrny“, žona na njoho zakhadža, „hđže je moja kruwa? Pos! Za cži psa dam! pšchepit ju sy! Dawa pos hdy mloko? Ty pať sy zasy něšto prawje hčupe zworat, na blaku mi wupowjedasč.“

„Dha jenož postaj“, praji Hans, a wupowjeda wscho, sčtož bē so jomu staťo.

„Ty wosole ty“, žona z nowa na njoho započęnje. „Zjebali cze su a to hroznje. Toľeť za našču rjanu kruwu! Mužisko, sčto pať sy mi zworat. Hnydom pobęhnješč za paduchami a pšchiwjedž kruwu zasy abo ja cži . . . !“

Wo přędka drje so Hans stajęše. Stōncęnje pať joho žona pšchepokaza, kať su joho zjebali a z wulkim křjom wobronjenu poda so na pucž za jebatami. Zo njeby zasy do tajkich pasli zalęzł, wza sebi tōn raz wjesnoho pšchēditojicjerja Motta a nōcnoho stražnika Žōzefa sobu. Tuczi tjšo puczowachu k męstacžku, sebi cžijeće prawje myslu: studencza su tam kruwu pšchēdali a nętko w nęľajtim hōscęncu sedžo pija. Tohodla wobzamknychu woni, wschitke forcžmy pšchēpytacž.

Bōrży so jim tež radži, zo našchich tjšoch studentow w hōscęncu za blidom, z wosobnej jędžu a z winom nastajany, namalachu. Woni sydnýchu so napsčęczo nim, skazachu sebi pivo a wobfedžbowachu jich na stajnosći, kať bychu hčyli dōrtki licžicž. Studencza pať jędžachu a pijachu, a na cuznikow z cyła njehladachu, kať bychu nikoho njeznali. Sekli a Horjentej pať tola wutroba pufotasche, doľeť derje wędžesčtaj, cžohodla je burik tať bōrży za nimi pšchitchoť. Banczikej pať to k wutrobje njeidžęše a z joho cžichocho sčibatoho smjeća bē derje spōgnacž, zo ma nowy tryšť w hłowje. Mjez tym bęchu so wschitcy tjšo najędli, jōnu hiščęje sčhłenęy zaklincžachu a hōscęcina bē ke kōncej — doľho žadny z nich tať wosobnje jędł njebē. Banczik postany, wza prawje napadnje swoju studentsku cžaptu do rui a sebi ju na hłowu stajo so woprašča: „Njež hōscęncarjo! sčto smy doľžni?“ a pšchi tym wobwjertny cžaptu na hłowje.

„Ze wschitko zapłacžene, moji knjeza“, wotmoľwi hōscęncar, „prošču počęjće mje bōrży zasy“.

Studencza so wotřalichu.

Hans pať, kotryž njebē Banczika z woczow pufčęžit, wije zasy z hłowu prajicy:

„Staj widžaloj? Zenož swoju czapku je wobroczył a wscho bě zapłaćzene! Ubo staj trach widžaloj, zo je žadny z nich płaczić?“

„Ně, ně!“ wotmołwišchtaj Mlots a Zóžef na dobo, „pójmy za nimi!“

Rhětje zapłaćidhu a psched durje stupiwšči widžachu, zo studencza do susodnoho hošćenca du. Woni so tež za nimi podachu a sydnnychu so zasy blisko pschi nimi. Czapka ležesche psched nimi na blidze a Hans stajnje na nju hladasche. Studencza pak jedžachu a pijachu; stóncznje pozběhny so zasy Bancežik, staji sebi czapku, so praschejo: „Knježe hošćencarjo, kelko mamy płaczić?“ a pschi tym ju zasy wobwjertny. Hošćencať wotmołwi: „Ze hižo wscho zapłaćzene, proschu, pschiudźće bórzy zasy!“ Studencza porucziachu so.

Hans a tež Mlots a Zóžef njemóžachu so psched dźiwac. Hans dyrj z pjasczu wo blido, zo tak schleńcy wokoło letachu a praji: „Ta czapka dyrbi moja być a byrnje dyrbjat 100 toleť za nju dac!“ Ani słowcža dale njeprajo, běža wschitcy isjo za studentami. Bórzy jich dosczahnywšči zawoła Hans: „Moji knježa, wy wschak scze mi džensa krumu wuryczeli, ale to mam wodom, jeli zo mi czapku za to dacze; dyrbi-li być, hišćeje něšto pschidam.“

Hans pschida stóncznje 30 schěsnakow, Bancežik tykny je do kapy a czapka bě Hanjowa.

Womny wobšedžeť dyrbjesche pak ju nětko tež spytac. Tohodla podachu so wschitcy do hromady do nowoho hošćenca, do toho, hdžez běchu sebi studencza isczu hošćinu skazali a ju zapłaćzili. Wschitcy schěcjo sydnnychu so za blido. Hošćencať noschesche jěscz a porjedžesche pilnje prózdne faranczki. Hans njemóžesche tónca hošćinu doczalać, zo by přeni raz ze swojej czapku kuzlać mohł. Stóncznje bu čas; Hans so bozběhny a czinjěsche z czapku runje tak, kaž bě pola Bancežika widžal, pschi tym so za worczižnu praschejo: „Wšcho zapłaćzene“, wotmołwi forczmar. Hans bě najradšcho z radošču Bancežikej wokoło schije padnył!

Studencza pak so porucziachu a mějachu so z procha.

Hansej bě so wěc smjercz jara lubila a wón namjetowasche, hišćeje do jenoho hošćenca hicz a so zasy darmo najěscz a napicž. Mlots a Zóžef běšchtaj z tym spokojom. Mlots dyrbjesche tutón raz z tej spodžiwnej czapku skutkowacž. Bórzy sedžachu tež wo prawdže za bohacze a wosobnje nastajany mblidom, a běchu nimo měry wjeseli.

Naposledku pozběhny so Mlots, staji sebi czapku, wobwjertny ju so praschejo: „Knjež hošćencarjo, sčto smy dožjni?“

„Džesacž schěsnakow a tšeczi krejcarjow!“ bě wotmołwa.

Hans a Zóžef na so hladaschtaj. Mlots pak so z nowa woprascha czapku wjerczo: „Sčto smy dožjni?“

„Džesacž schěsnakow a tšeczi krejcarjow, sym prajit“, wotmołwi hošćencať, „scze dha htuški!“

„Daj czapku sem“, praji Hans, „ty njemóžesč z njej wobšhadžecž, ja czi hnydom pokazam. „Knjež hošćencať, sčto smy dožjni?“ praschesche so nětko t isczom razej z wótrishim hłosom.

„Sčto dha to pschecy dčecze?“ roznjemdri so hošćencať, „Džesacž schěsnakow a tšeczi krejcarjow. Sem z pjenězami!“

Sčto so dale sta, njehodži so derje wopisacž. Hans spytowasche wschak hišćeje jónu swoju czapku, wjerczesche ju do prawoho a ľewoho boča, ale wscho nicžo njepomhasche, dyrbjachu worczižnu ze swojeje kapy zapłaćicž. Wotom wróćidhu so do prjedawšchoho hošćenca, spytachu czapku tam hišćeje jónu, ale po-darmo. Stóncznje jim hošćencať wěc wujasni a woni džěchu njemdri a mjerzacy dom.

* * *

Pjatanacze lět je so mjez tym minyło. Hans skoržesche hižo dołhe lěta ze swojim susodom a skoržba žerjesche njeměrnje wjele pjeněz, a bě na tym, zo ju Hans pschěhraje. W měsceje bě so młody „ufkota“ zaschlił z mjenom B., kotryž bě wumołany, zo wschě skoržby dobywa. Tomu so tež Hans doměri. A „ufkota“ wopravdže w poslednej instancy doby; ale wón za to pak tež Hansej zlicžbowanjo pschipošta, w kotrymž 120 toleť žadasche.

Z cžezfej wutrobu poda so Hans z 120 tolerjemimi t „ufkocze“. Psched durjemi stychi nutška wulke powědanjo a wjesole smjeczo. Wón posta a posta pschecy bóle a nutrisho. Na dobo pak so wobroczi, staji sebi swój klobuk na hłowu a běži runu sczežku domoj. Doma wza z schinje z pschilopka maču tyřku, položi na jeje měřtno te 120 toleť a běžesche zasy do města. W „ufkotowej“ istwoje je hišćeje pschecy jenake wjesele. Hans klepa a zastupi.

„Z cžim móžu wam služicž?“ prascha so „ufkota“.

„Sa dčych swoje zlicžbowanjo zapłaćicž.“

„Tak, tak, to je prawje.“

Hans wza tyřku z khabata, wotwibasche ju prawje pomakfu, a wuczeje staru studentřku czapku z njeje, a sebi ju na hłowu stajiwšči praschesche so: „Knjež ufkota, kelko sym wam dožny?“

„Wšcho je zapłaćzene“, wotmołwi Bancežik, — tón to mjenujcy běsche, — „proschu, počžesćeje mje bórzy zasy.“

Smjeczo njedhasche žanoho tónca měcz. Bancežik bě swojim pschecželam, kotřiz běchu pola njoho na wopycze, swój studentřki kufk powědať, runje hdyž Hans psched durjemi posłuchasche, a so z tym sam pscheradžil. Hdyž wón swoju staru czapku w Hanjowymaj rukomaj wuhlada, wón tež Hansa zasy spózna, w swojej czapcy dowoli hišćeje jónu dživ wuskutkowacž. Tutón raz bě Hans tón mudry a pscheklepany.

J. R.

Gładajcie so židow!

Njebziwajcie so, lubi Serbja, zo jónu tajfe dživne napominanjo zaključicze. Zaveščje sjeze hižo wjele wo židach slyšeli, wjacj snadž, hačž móžu wam tu z krótkimi słowami zdželicz. A tola sebi myslu, zo je derje, hdyž so tež lubnym Serbam w tak ważnym czasu jónu pschitwoła: „Gładajcie so židow!“ Někotři snadž tola hišcze njewědža, sčto židža, kotřiž so lěto wot lěta bohuzel tež pola nas bóle a bóle množa, po prawym do ludži su; a zo bychu to tež tuczi někotři zhenili, a zo bychmy potom wschitcy najhóršich njepscheczelow kšesczanow so zhromadnje zdalowali, k tomu njedj su tute krótkie rynczi powšjeczene.

Sčto su židža? Wschitcy wěmy, zo bėchu něhdy lud, kotryž Bóh sebi wuzwoli za swój, kotryž wosebje wobzese, zo by z njoho wuschlo wumoženje za cyłe człowjestwo. Hdyž pať bė slubjeny wumožniť pschischoť, njepschipožna joho wjetščina židow, za czož buchu woni z rozpjerschenjom po cytym swěće křostani. Hdyž człowjek z Božej hnadu sobu njeskutkuje, pada pschecy hlubšcho a hlubšcho do duchownoho hujbenstwa. Tak podobnje bė tež ze židowškim ludom, hdyž bė swětko swěta wotpořazal. Kaž njepscheczeljo Khrystusowi buchu židža tež njepscheczeljo so rozwiwacoho kšesczanstwa. Najwjetše pschesczėhanja mtodeje kšesczanstjeje swójbny, kotrež mějesche tuta pschedemschēm w romškim kejšorstwe pscheczerpjeć, buchu z najmjenšcha z wjetšchoho džela pschecz židow zaminjene. Židža schczuwachu poňanow pschecziwo czesczerjam swojoho wumožnika, kotrohož bė jim miłosčiwny Bóh hižo dawno slubiť! Wot toho czasa su so židža po cytym swěće množili, množilo pať je so z nimi tež jich njehmanstwo.

Njeje móžno, tu z krótkimi słowami wscho to tať wuwicž, kať by to derje byto; tohobla chcu tu jenož naspomnicž wo tym, sčto židža džens su. Najprjedy wobhladajmy sebi, sčto sami wo sebi mysla. Židža maja so za knjezow cyłoho swěta; sčtož žid njeje, nima po jich wuczbye žanoho prawa, ale je kať njerozumne škoczjo. We wschelach židowškich knihach, pschede-wschēm w „talmudze“*, kotraž kniha džensnišchi dženi židam wjacj ptaczi, hačž swjate pišmo, namařaja so dopokazy, zo tomu tať je a zo je židam potajkim tež pschecziwo „gojim“ abo „akum“, kať kšesczanow a z cyła wschitich, kotřiž židža njejsu, mjenuja, wschitko dowolene kať pschecziwo zwěrjatam, kotrež ničjeje njejsu. Čitamy tam na pschitkad: „Wy (židža) řekacze ludžo, ale gojim njejsu žani ludžo“. Tuczj gojim, potajkim my wschitcy, pschirunaja so najrabscho z njeczštyimi zwěrjatami, najbóle ze swinjemi. Čžoho-

* Sčto talmud židam je, póżnajesč tež z toho, zo wuczja: „Samo Bóh studuje řožby dženi talmud a hdyž něsčto njerožymy, prařcha so wuczjenoho rabbi!“

bla smy potajkim po židowskej wuczbye na swěće, my zwěrjata we człowjeczej sčtattnosci? Na to wotmolwi nam Sefer Midraš Chalpioth (Warschawa 1875, str. 255): „Bóh stworiť akum w człowjeczej sčtattnosci židam k czesczi; pschetož k ničjomu druhomu njebuchu stworjeni akum, hačž zo bychu dženi a nóe židam škuzili a njewotstupili wot jich škuzby, a wono njeje hódne princa (žida), zo by jomu poskuzowalo zwěrjo w zwěrjacej sčtattnosci, ale zwěrjo w człowjeczej sčtattnosci“. Wulka czescz za nas!

Škoczjo njemóžesč wobelhačž. Tohobla dowola rabbinimus křu, jebanstwo a wopacznu pschisahu pschecziwo kšesczanam. W „Baba Šamma“ piřaja: „Hdyž žid a goj pschitřbzetaj wšed sub, a ty móžesč jomu (židej) dohycž pomhačž po zakonjach židow, pomhaj jomu k dohycžu a praj gojej: tať chce to najch zakon; po zakonjach ludow swěta pomhaj jomu dohycž a praj gojej: tať chce to wasch zakon; njeje-li tež to móžno, ma so wojebacž goj“. Tola pschi tajkim jebanstwje dyrbja židža wobhladnivi bycz; družu njesmědža to pŕtŕncz. To džě so po džensniškich wobšojnosczach tež samo rozumy; hewal bychu sebi sami sčtodžili. Tak dotho žid swoje mjeno njewonjeczesczi, hačž kšesczan njepytŕnje, zo je zjebany. Ničjo hóršche pať njeje za žida, hačž hdyž by kšesczanej pombať pschecziwo židej, abo hdyž by chcyť kšesczčanam něsčto pscheradzicž, sčto židža wo nič a pschecziwo nim wuczja. To židža derje wědža, zo by zľě za nič byto, bychu-li kšesczenjo wscho to wědželi. Tohobla wuczj Talmud: „Bychu-li czi, kotřiž židža njejsu, wědželi, sčto my wo nič wuczimy, bychu nas zabili; tohobla dyrbi tón wumřecž, kiž jim něsčto pscheradzi“. Woni to potajkim taja, a hdyž wuczemy kšesczčan něsčto wušľedzi abo žid, kiž je z pschewědczenjom ke kšesczčanstwu pschitřtupil, něsčto pscheradzi, přeja to ze wschēm mocami kře. Wuczja takle: „Směch, haj dyrbišch wopať pschisahacž, hdyž gojim so nas prařcheja, hačž w naschich knihach něsčto pschecziwo nim stoji; my dyrbimy potom pschisahacž: „ně!“ zo jich njebychmy rozhorili, zhonja-li něsčto z nič (z knihow)“. To džě tež jenož dživne njeje, hdyž je jim z cyła wopaczna pschisahu pschecziwo nam dowolena, hdyž jenož so njepscheradža.

Hdyž pať so wscha wěrnoscž pschecziwo druhim tať podrywa, tam njemóže tež w bóžškim wěrnoscze bycz. Tohobla wuczj rabbinimus, zo smě so žid zwonkownje tež hať kšesczčan wuznawacž, hdyž jenož znutřtownje wostanje „dobry žid“. W „Joreh dea“ stoji: „Hdyž móže žid zamylitč akum, tať zo sebi mysla, zo je akum, dha je to dowolene“. So wě, woprawdže kšesczčanscy zmysleny bycz njesmě; potom by židam dowolene byto, tež joho moricž, je-li móžno. Štunje to, zo smědža so kšeczič dacz a so za kšesczčanow wubawacž, je jata strařchne. Njeham tu řudžicž jenotliwych židow, kotřiž su kšeczeŕcu dostali,

to je Bohu zamostajene. Nekotli zaměćže su, kotliž su z Božej hnadu blud wobohoho naroda póżnali a wěrnoscž pýtali, tola najwjačy z nich pohnuhu drube miny k zwontownomu pschizowacžu křesczanstwa. Husto je to materialny wužitk: pať njemóža snadž we měštej krajiny jako židža dosč wíkwacž, pať njemóža wěšte zastojnstwa dostacž, hdyž nimaja dopokazma, zo su křczeni, pať zasy radža jim wšchelat drube pschicžiny, zo bychu so křesczenjo mjenowali. Wrótsławski žid dr. Graež praji wo dwěmaj křczenymaj židomaj, zo „staj so zwontownje židowskej wucžby wotrjektoj, ale jenož jato bojownikaj, kotrajž njepschecželowo bróu a křerhoj do rukow wzaščaj, zo byščaj tutoho czim wěščischo zraniloj a czim dospolnischo znicžiloj“. Tu je potajkim zjawnje w němstej knizy („Geschichte der Juden“, zwj. 11, str. 368) wuprajene, zo maja so křesczenjo jako njepschecželowo židow tež na tať hrózbne waschnjo znicžicž. Hdyž su křczeni, potom něchtóžtuli pschod nimi tať ledžblimy njeje, tať zo móža wěščischo swoje pasle lac. Haj, jim je samo tež móžno, so na katholicich duchownych a biskopow wuswjećicž dacž, kať je so to w srjedžnym wětu pschede wšchēm w Španiiskej stawało, zo bychu czim lěpje swój jěd rozšymacž móhli. —

Rabbi Edels praji, zo Messias pschindže, hdyž budža křesczenjo bjez wěry. Hdyž so tať wucži, je bjez dźima, zo wšchě srědk naložuja, zo bychu křesczanow do njewěry zastorcžili. Kotry srědk pať mohť džensnišchi džen tomu lěpje služicž hacž pismowstwo? Tohodla wobzamkny tež židowska synoda lěta 1840 w Kralawje, zo dyrba židža pismowstwo do swojich rukow dobyčž, zo bychu swět zamylili a tať po cyłym swěče knježstwo židow rozšchěri. A židža wobkedžuja wopravdže tež tutu porucžnosč ze spodžiwnej poslušnosčju. Šcho su z njewěriwymy časopisami a knihami a z njepóccžiwymi swjećalkami wosebje w tutym stotku hižo docpjeli, je widžecž, hdyž wobkedžujemy, zo wot nich wusyhane njekřmanstwo a njewěra njeje jenož w myslach zasydlena, ale zo so tež hižo po kraju rozšchěrja. Dalschi słowny srědk k rozšchěrjenju njewěry a njekřmanstwa je židam swobodne murjekstwo. Ze to mjenujcy dopokazana wěc, zo su židža založerjo a džensnišchi džen hišcže wódžerjo tutoho wšchě prawo, wěru a póccžiwoscž podrywacoho towarstwa, towarstwa, kotrež čžerta ma za swojoho Boha a k njomu so modli.

Bych tu hišcže wjele pišacž mohť, šcho židža su, kať na nas zhladuja. Myslu pať sebi, zo móže tuto došahacž, zo by lubym Serbam wótšje pschimołało: hładajcže so židow! A zaměćže so tež kóžby po tym změje, hdyž sebi rozmysli, zo je židam, kať hižo prajidmy, wšcho pschecžiwjo nam dowolene kať pschecžiwjo zwěrjatam. Šcho myli židowe swědomje, hdyž křescžana zjeba, hdyž jomu póccžiwoscž wozmnje a křescžanow džowki zastorcži do njecžescže, hdyž tež,

je-li móžno, rozlije křescžansku krej? Wšchato smy jencž psy po joho wucžbje! A krej tutych pšow dyrbi so rozlecž, dyrbi-li Zbóžnik pschicž, z njeje woprjuje so Bohu spodobny wopor! O wobohi, zaslepjeny ludo! Njepóznajemy tu djabolsku móc? Tohodla hišcže jónu: hładajcže so židow, njekupicže pola nich, byrnjež za tuńšche pjenjezy pschodawali, — je dže to pať šchpatnišche, pať su jim to křubzi křesczenjo w pocže swojeho woblecža za mału mždu nadželacž dyrbjeli; njescželcže tež swoje džecži do jich služby!

Alle, lubi Serbja, budžecže snadž sebi myslicž, zo sym prawje njekřescžansky zmysleny, hdyž tať pschecžiwjo bližšchomu rycžu. Tola njeje to njekřescžansky. Hdyž žlo widžimy, dyrbimy tež pschecžiwjo njomu byčž. Mamy dže tež wulke pschikłaby samo swjatych mužow, kať su pschecžiwjo židam wufupowali. Dopomnju tu jenož na francóžstoho krala Ludwika swjatoho. Hdyž njekřmanstwa židow w joho kralestwje póżna, hdyž widžesche, kať křescžanow do wjetšchoho a wjetšchoho hubjenstwa zastorkuja, porucži wón, zo dyrba njefpravne kubło wróćicž a tajkich njefprawnosčow so pschichodnje wostajicž, njechaja-li z krajaj wupokazani byčž. Tola žid wostanje žid. Njetrajšche dołho, židža hrěšchachu zasy kať prjedy. Nětk pať wza jim kral w swjatym hněwje njefpravne kubła a wupokaza jich ze swojoho kraja.

Wěm pať sebi dale tež winy wažicž, czohodla židža tajcy su. Wbohí lud je jara, jara zaslepjeny. Ze to žle křostanjo za to, zo njepšchipóznachu czěrpjacoho zbóžnika. We swojim bludže wocžakuja joho hišcže a mysla sebi, zo czim prjedy pschindže, czim prjedy budža křesczenjo znicženi. Tohodla praju ze sławnym catholicim wucžencem: „Njeje gněw a wjeczenjo nad jednotlivymi wosobami atd., šchož rabbinow pohnuwa k morjenju a wobšchobzenju křescžanskeho swěta, k znicženju naschoho žiwjenja, nascheye czěscže a wobseženstwa. Ze to hoky nabožny fanatismus, kiž jim rozleczo kreje a zniczenjo kaza, to rěka, blud, zo su Bohu z tym spodobnišchi, zo z tym dostanu wocadžo hrěchow, zo tať křěšichjo pschindže hišcže wocžakowane messias a zo z tym sebi dobudža wěčnu zbóžnosč.“ Tohodla hładajmy so židow, zhladujmy pať na nich ze sobuželnosčju a pomodlmy so tež drubdy prawje nutrne „pro perfidis Judaeis“ (za njefwěrych židow), zo by Bóh hrózbny blud wot jich wocžow wotemžal. —ks.—

Mały krawc.

Ze mało czělnych brachow na swěče, kotrež so na někaťe waschnjo wuhojicž abo porjedžicž njehodža. Tať na pschikład móže so hrozny z najmjějšcha někať rjany scžinicž a rjenje wuhotowacž, suchi móže sebi z wutrajnosčju schifowany brjusčk nakormicž, a tołsty móže jón zasy z „Karlsbadstej“ wotštronicž; schelawomu lěkar z nožikom rune woczji wobradži, pschěz barby a

tinkтуры nastanje z četrmenowłosatoho czornoludzellatny rjanuščak, a plěchatoho „perika“ z najmjeńšcha dzesacz lět młódszeho sežini.

Alle psche jedyn brach njepomhaja ani krjepki, ani žalby, ani wschě druge srědki, a czi, kotřiz jón maja, wołaja podarmo wo pomoc. Tuczi wbozy su — mali. Tak mjenowane czahace loža a podobne pospyty, małoho naczahnyčy, njejsu so ženje poradzile; tež wysoke pjenki na stupnjach móža swět jenož wo něotre cóle zjebacz, a staji-li sebi mały prawje wysoki klobuk, zo by so wjetřichy zdał, so jomu zhy swět wusměje.

Wschitko tole a podobne bě tež mały krawc Knjejl nazhonicz dyrhjal k swojomu wulkomu mjerzanju. Knjejl bě jenož pokřecza lohcza dołhi a jeho znači mjenowachu joho tohodla tež „Knjejll“. Knjejl bě hižo dawno woženjeny, a běšče sebi mandželisku wuzwolil, kotraž bě poldra hlowny dlějšcha hacz wón. Mandželstwo bě tak daloko zbožowne. Do ludzi rak našch Knjejl ze swojej wulkej žonu ženje njepřihńdže, wjedžo, zo bychu so jomu tola wschitcy, kotřiz bychu joho zetkali, smjeli, a smějo za nim hladali.

Tola so po času zbašče, zo sebi Knjejl, kaž so praji, ničjo wjac z toho nješćini a zo je jomu kaž by rjell wscho jene, sčto wo nim powěbaja. Sčtož našchoho Knjejla tajtoho widžesche, dyrbjesche sebi, mysliz, zo je ze swojej dołhosčy dospołnje spočojom a zo wjetřichim ludžom z najmjeńšcha njezawidzi. Tola tomu tak njebe. Wjelcžo drje wón cžasto swarjesche a žalosčesche, kał so jomu dže, a pschecy zasy myšlesche, kał rjenje by tola bylo, hbyž by nekajte dzesacz abo dwanacze cólów dlějšchi byl. Najbóle wječor, prjedy hacz so lehnj, jomu porjadnje tajke mysle kłodžachu. To wschal bě tež bjez džiwa, joho ložo dyrbjesche joho pschecy zasy na to dopomnicz. Wón bě je jako kwałny dar wot swojeje cžety dostał; wone bě z najmjeńšcha hišće jónu tak dołhe kaž mały krawc a dopomnjesche jara na tamne kořičeža slynych rycerjow srjedznoho wěka, kaž hišće so nam džensnišchi džej w starých hrodach pokazuja. Hbyž Knjejl wječor tak do njoho zalěže, dyrbjesche wone joho pschecy z nowa na joho mólčkosčez dopominacz. Njezbožowny hluboko zdychujo poba so pał bórzy do rukow spara a rjaných sonow.

Jónu pał bě wječor dlěje we wjesolym towarštwe jedžal, hacz žona rady widžesche — haj, wón hišće bě dlěje wostał, njebychu-li něotři młódzi pacholojo, sčytleńcžku pschez měru we hlownje, ze swojimi žortami so na njoho mēri. Najprjedy Knjejl na jich „sulo-wanjo“ nježiwasche; ale hacz, hbyž bě jim prajit, zo sebi to załaza, woni hišće hórje cžinjachu, wza sebi wón swój klobuk a kij, a džesche bórcžo dom.

Joho žona hižo spasche; wołacz ju njechascche, a tak njemóžesche niłomu nuzu skoržicž a swoju wutrobu wutřasčez. Za to pał nēme ložo něotre zdychowancžka slyšćez dósta.

„Kał rjenje je tola na swěcže bylo, hbyž hišće běchu pschipołnicy a kuzlatki. Džesacz lět žiwjenja dam, hbyž mi za to tajka dobrocžywa kuzlatka k hladnej dołhosčez dopomha.“

Tak myšlo a žalosčez a so nadžijejo Knjejl wusny. Bórzy joho són do tamnoho kraja džiwow a kuzlatstwow pschjadzi. Knjejl běšče w hrodze kralowneje, kotraž móžesche kuzlacz. Kralowna sedžesche na złotym trónje a tysacy ludzi so wokolo njeje kłóčachu ze wschelatimi próstwami a pscheczemi. Jedyn prošesche wo bohatoščez, drubi wo rjanosčez, zasy druhi wo rjanu a dušchnu mandželisku abo hewal něšcto. Wschitcy tež wot kralowneje dostachu, sčtož běchu sebi pscheli.

Stónčnje so tež Knjejl k njej bližesche.

„Hnadna kralowna“, započja wón pscheb trónom na kolena panuwšchi, „wysoka knjeni! Ja nježadam ani bohatoščez, ani rjanosčez abo cžesčez, jenož wo pschistojnu dołhosčez swojoho cžela sebi ponižnje prošycz dowolu, zo njebych wjac ludžom k směcham w swěcže wokolo bēhacz trjebat.“

„Twoja próstwa njech je czi dopjelnjena“, wotmolwi kralowna, joho z kuzlatřkim kijesčkom so dótknywšchi.

Hbyž Knjejl stany, pytny, zo je runje tak dołhi a wulki kaž wschitcy druzy, a zo staj jomu kabat a kholowny krótkej.

„Džal, tysac krócž džal“, bēžesche wón, zo by so swojej žonje potazal, a wot njeje wobdžiwacz dał.

Pschi wrotach jomu kralowški wrótnik hlebiju napschecžo tyłny, jomu dale njebajo.

„Stejo wostač!“ rejesche hruby cžłowjek; myslisč trasz sebi, zo našch jedyn jenož k žortej tu steji, a zo jedyn pschi tym lacžny njeje. Sem z pschistojnym mytom, abo ja czi . . .“

„Tysac krócž wo wodacžo“, mjalotajšče Knjejl wustróženy, a da wrótnikej clyu swoju kapsu.

„Docžalaj, njech licžu; dwacnyčzi, třicnyčzi, sčtyrcnyčzi, pjecz a sčtyrcnyčzi krejcarjow jenož, a to sebi zwerič kralowštomu wrótnikej posčicžicž?“

Knjejl počza so zamolwjećz, zo woprabdze wjac nima, zo njeje na to myslil a t. d., ale hruby wrótnik na to njepostuchajo, wza joho za křornak a — wonka ležesche. Bě so tola křětrje dyřik, dolež nahle wotuczi.

„Spodžiwny són“, bórcžesche hišće w spicy. Alle sčto to je. Deleka z nohomaj tola cžujesche ložo, a z hlownu horka tež do loža storkasche, zbašče so, sam sebi tak dołhi kaž ložo. Njedyrhyato to woprabdze z prawymi wěcami bycz? A dospołnje wotucženy tola tež bēšče, to derje cžujesche, hbyž so za nos abo wlosy cžahascche.

„Tu je so weprabdze džiwo štal“, wón sam sebi praji, a pschecy z nowa spytomasche z nohomaj deleka a z hlownu horka do loža storkacz.

Wotom pał z clyje sčije zawoła: „Marja, žona, wotucž!“

„Dže so pali?“ tuta zastróžena so wotwoła.

„Nihdže, nihdže, njepali so nihdže! ale stań jenož kšćitje a zaswěcź swěcu!“

„Łobodla dha? Ty pať sy pschěz mēru piť a nētko sy khoru“, pocza žona hižo swarjecz.

„Ach nē, nē“, praji Knjeſt; „ja sym cyle ſtróžbny, a narosťl sym ſtoro dwaj łohczi w tutej nocu, ja deleka do łoza ſtorſkam, a teź horjeła ja je doſpołnje wupjelnu, ſwoje dolhe łožo“.

„Głakaj, ty pjane muźiſto, ja czi dam ſo takle wopicz“, žona z nowa ſantrowaſche.

„Ale nē wſchak, nē, žónka luba, njeſym pjany, nawopať, njeſym ženje ſtróžbniſchi był, hačz runje nētkle; ale ja cze proſchu, žónka, zaswěcź swěcu a pſchepołaž ſo ſama, kaſki dživ je ſo na mni ſtať!“

„Kłoncznje ſo žona naryczecz ba, ſtany a zaswěczi swěcu a muzej bliže ſtupiwſchi ſo — z cyleje ſchije ſmējeſche.“

„Ale Knjeſto“, móžeſche lēdma prajicz, ſchto tola czi niſch? Ty dže — haħahaħa — preki we łožu ležiſch.“

„Cyle rjane nadzije małoho krawca bēchu na dobo zniczene.“

„Ja ſebi myſlač, zo budze nēť tnych wēcznych ſmēchow a žortow łonc a zo budu ſo wſchubzom poľazacz mōc, ale — . . .“ žaloczeſche mały Knjeſt, ſo runje lēhajo.

„Swoju žonu proſcheſche pať, žanomu cziłowjekei ani ſłoweczka wo tym njeſpomnicz, zo njebychu hiſchcze ſo jomu bóle ſmjeli.“

„Žona mējeſche teź wſcho, ſchtož bē ſo teħdom w nocu ſtaťo, mjelczo; jenož ſama pſchi ſebi druħdy na to ſpominaſche, a jónu ſo tola zdzerjecz njemōžeſche teź mojej czeze wſcho wupowēdaje. Wot tuteje mam je zaſy ja, ale wote mnje pať zamēſche niſchto teź najmjenſche njezhoni, wo tajkich wēcacħ ja do cyla ničzo njepowēdam.“

Internuncijus Salamon.

Pſchēd ſto lētami zaħhadzeſche w Francóžſkej rewolucija. Najhórje wēzo džeſche ſo ſwērnyym katholicam, wosebje mēſchnikam a biſkopam; bamž bu jaťo ħłowa cyleje cyrkwie wotſadżeny. Bamžowſti wotpoſtanc, nuncijus Dugnani, wopuſchczi kħwatajcy Pariž. Hiſchcze w poſlednim wofomiku, hdyž ħycyſche wotjecz, tyknychu jomu wotrudnjenju ħłowa kralowſtoho gardiſty do woza. To bē wēcze ħrózbnie rozžoħnowanjo a traſchne znamjo za joho naſlēdnika. Bamž Pius VI. pomjenowa ħnydom za internuncija (zaſtupowacoho nuncija) w Parižu monſinjora de Salamon. Łón bē ſo w Abignonu* narodžł a bē potajkim bamžowu poddan. Zaťo prawizniť a jobuſtaw francóžſtoho parlamenta bē hižo wyſchſche ſluźby zaſtať. Salamon, kotryž runje w Parižu

* Abignon měſto, kiž w Francóžſkej leži, ale teħdom hiſchcze bamžej ſluſcheſche.

pſchēbywaſche, zepjeraſche ſo ze wſchej mocu pſchēcziwo tutomu pomjenowanju, tola bamž napisa ze ſwojej ſamsnej ruťu liſt na njoho, papjery nunciatury buchu do joho bydlenja pſchējenjeſe a monſinjor naſtupi bjez łombdenja ſwoju ſluźbu, kotryž je jednacze lēť, hačz łwujednanju (konfordat) za konſula Napoleona, zaſtawať.

Salamon mējeſche ħnydom ze zapoczatka ſurowu pruħu wobſtačz. Słēdzerjo rewolucije wotpopadzechu jomu wſchē piſma a zajachu podħladnoho internuncija. Žoho wina bē to, zo bē z cyla mēſchnik a wosebje, zo bē zaſtupnik bamžowu. Najprjedy bu domjedżeny ł mōc-nomu Marat-ej, jenomu z najhórſchich njepſchēczełi wſchoho kſchēſczaniſtwa, kotryž mējeſche runje teħdom najwjeťſchu mōc. Z tym bē Salamon hižo prjedy zrudne poderidżenjo mēť. Marat bē leťar a bē prelatej Salamonej w khoroczi ſurowe leťarſtwo zapisať, kotrež by joho zamēſcze moriťo, njebē-li ſo ħaptykať hiſchcze w prawym czaſu doħladať. Redžbny ħaptykať mēnjeſche, zo je dobry doťtor Marat błažen, dofelž tajke leťarſtwo mohťo ſo z dobrym wuſpēchom jeno ſylnomu ħowjadej zapisať. Marat a joho towaťſchojo daču wobohoho internuncija do jaťwa wotwjelcz, hdyž wón wjele mēſchnikow a znatych wosobow nadenidze, kiž bēchu pod tať nizkeť tſchēu zawrjeni, zo ſo wjeťſchi mjez nimi ani zrunacz njemōžachu, ale zo dyrħjachu pať kleczech pať ſedzech. Zaťo lēħwo namjetachu zajatym nēſchto ſłomy, z małym, zapłoczonym wotnjeſchkom doħywaſche ſo jeno ſtabe ſwētko do tuteje dżery, kotraž bē wſcha czmowym ſmjertnym wrotam podobna.

Tola jow hiſchcze ſmjercz na nič njeczataſche. Buchu do druħoho jaťwa pſchēwjedżeni, kiž „abtaja“ rekaſche. Tam zeſłħadza jim zrudny 2. ſeptember. Salamon ſam wopijuje we ſwojich wopomniſkach, kiž ju ħakle w najnowiſchim czaſu cziſchczane wuſchē, ſurowe podawki tutoho dnja. Za wobjedom wotemriču ſo nadobo durje do jaťwa a jaťwownik zawoła: „Pſchi-hotujeje ſo — lud czeħnje do jaťwow a mordowanjo je ſo hižo zapoczatko.“ Durje ſpadzechu czežcy a zamknychu ſo zas; zajeczi bēchu ſwoje wotjudżenjo ł ſmjerczi ſtycheli. Dživje ħewrjekanjo, rejenjo roznjemdrjenoho pata bē z nazdala ſtychecz a ſmjertny ſtrach wobja mnoħich njezbožownych jatych. Najprjedy pomysłi ſebi łóžby na wumōženjo, na czeħnjenjo — tola podarmo! Krute durje bēchu zaſunjene, wotna wuźte a njepſchēſtupne: njeħladaſche ničzo druħe do rukow, hačz ſo podacz do ſurowoho wosuda. Nēťotſi tſchafechu ſo ze žymnicu, druzy žaloczejachu wōſte, jeno nēťotſi woczaťowachu mēnti ſmjercz. Njeſtróžitny mlōdy mnich wobzarowaſche jeno, zo ſo jomu matraťſkeje króny njedostanje, dofelž wón hiſchcze na mēſchnika wuſwjecżeny njebē a dofelž bē widzech, zo lud najprjedy na mēſchnikow ſwoju złóſcz wuťchafe. Sedyn z mēſchnikow wuznamjenjeſche ſo w cylej žħromadżiznje z czeſczomnej ħhutnoſczu a ze zmēromnym zadżerženjom. Zadaču wot njoho ħnydom, zo by wſchēm wotwjazanjo w pſchi-

padže smjercze wudželit, tola šchedziwc napominasche towarščow w horju, zo bychu hiščcže zbytny čas k pšchepyntowanju swědomja a k wuſpowědanju hrěchow nałožili. Snydom poczachu mješčnicy jedyn druhomu ſo ſpowědacž, internuncijus ſam poklakny ſo pšched starym mješčnikom, zo by jomu ſwoje hrěchi wuznał — tu wotewriču ſo zaš durje a jaſtiwownik wozjewi, zo je wopity pał w bližkim jaſtwje karmelitow hižo wſchěch mješčnikow moriž.

Potajkim bē hižo najwjetſchi čas a z nowa zadasche ſo, zo dyrbi čzeſczomny mješčniſki ſchedziwc bjez komdženja wotwjazanjo w ſmjertnej hodžinje wudželicž. Wſchitcy zhromadžiču ſo wokoło ſtarca, kiž po krótkej modlitwy pšchitomnym kazasche, zo bndu wóſte konſiteor ſo modlili, na czož wón abſoluciju wudželi. Potom poklakny ſo ſam pšched internuncijom a proſchěſche wo ſamſne poſtuženjo. Ničto njeſtany, wſchitcy kołowokoło klecžachu a modlachu ſo modlitwy mrějacych. Sylzowate hloſy zjednocžiču ſo do ženje njeſtyſchanoho, nimo mēry zrudnoho ſhora a mjez ſchtyrjomi cžornymi ſčženami jaſtwa zyncžachu žalofčitcy ſłowa cyrkwyje: Exeas anima christiana . . . (wuńdž duſha kſchěſčzanſka!)

Tola lud njemōžeſche doſčž ſpěſchnje wſchěch domoricž. Halko wo poł nocy nawali ſo cžrjōda hačž do jaſtwowych wrotow, pſchelama ſo a pocža nēk ſwoje ſurowe, hełſke džeło. Zajatyč wodžachu jenoho po druhim k ſudnomu ſtolej, kotryž bu ſpěſchnje k nuzy zeſtajany; kōždoho ſo praſčachu, hačž je hačo mješčnik na revolucionſku „civilnu konſtituciju“* pſchisahał. Wjez mala wſchitcy wēzo na tuto praſčenjo „nē“ wotmołwiču. Snydom na to hrabnyču ſwój wopor a moriču joho na ſurowe waſchnjo w jaſtwowej zahrodže, we dworje abo na prozy ſudniſteje iſtwy. Tuto mordowanjo trajeſche tſi hodžiny piči ſwētle kažacych faklow, naběžany pał k tomu džiwe rejeſche, mjez tym zo wbozy morjomni ſtyſſniwje žalofčachu.

Internuncijus zdžerža na ſpodžiwne waſchnjo žiwjenjo, k cžomuž jomu joho wuſtojnoſč a woſebita ryčžniwoſč wjele dopomha. Wón ſedžeſche w cžēnnym kucžiku jaſtwa a pſchihladowasche ze ſwojoho ſchowca, ſtajnje ſwój kōnc woczakujō, kał ſurowcy njewinowatu krej rozliwachu a wbohich mješčnikow cžwilowachu. Widžeſche, kał wopojeny pał we ſwojim ſlepym nje-rožomje na njemurjekniče hrube waſchnjo ſwoje wopory wuſmješčesche, z hlebijemi do nič kaſasche, z teſakami do nič rubasche, jim do woczow plumasche — wſcho to cžinjo na kažanjo najwyſchčoho nawjednika a ſudnika, kotryž mēnjeſche, ranjenomu ludej njeje doſčž, zo by ſo jeno „ſprawnoſč“ ſtała, kſhoſtanjo pomocnikow tyranow (kralow), mjenujcy mješčnikow, dyrbi na kōžde waſchnjo hiščcže pohōrſchene byčž. Tola dołho njemōžeſche internuncijus tutomu hrōžbnomu zaſhadženju pſchihladowacž. Ekōncžnje tež joho pytnyču, pšched

ſudny ſtoł wlecžechu a ſebi wot njoho žadachu, zo dyrbi ſwoje zadžerženjo pšchecžiwō „majefſtoſczi“ a zakonjam ludu zamołwicž. Smjerczi ſamej hižo do woczow hladajo, ſwojich wažnych winowatoſczow a wulkoſho nadawka ſebi doſpołnje wēdomy, kotryž mējeſche hiščcže za ſwoju ſwjatu cyrkej dokonjecž, pocža wón hačž najhorliwiſcho a najwobrotniſcho ryčžecž, zo by ſwojich ſudnikow k ſmilnoſczi pohnuł. Wón ſpominasche na to, zo je nic jeno bamžowoy połnomōcny zaſtupnik, ale tež bamžowoy pōddan, zo nimo toho žanoho zaſtojnſtwa w Francōžikej njezaſtawa a tohodla njemōže ſo wot njoho žadacž, zo dyrbi wón kaž francōžicy duchomni na civilnu konſtituciju pſchisahačž. Mōžno, zo „ſudniſtwa“ joho dopokazy za prawe ſpōzna a zo ſnadž tež mējeſche joho zaſtojnſke ſtutkowanjō za cyrkwinſke naležnoſcže w Francōžikej za trochu wažne, ale mōžno, zo bēchu ſurowcy ſpokojom z dotalnym mordowanjom abo tež trochu ſpōrcni — z krótka internuncijus namaka hnadu pšched „ſudžacy“ ludom; joho tu žhwilu z najmjeiſcha pſchelutowachu a z nēčto mačo ſwētnymi wojobami puſchčiču.

Monſinjore de Salamon je we ſwojich dženikach abo wopomnjenkach na tutym mēſtne nēčto zapijał, ſchtož je mjez tutymi jačofſtnymi podawkami woprawdžite woſchewjenjo. Mējeſche ſtaru ſkžomnicu, kotryž bē po ſwojej macžeri pſchiwzał. Tuta ſtara ſwērna woſoba je w cyłym hōrkim cžaju revolucije ſwojomu knjezej wulkotnu woporniwoſčž a pōddatoſčž wopokazała. Wona je joho wjac hačž jedyn ras ſmjerczi wutorhla; jeno jeje ženje njewuſtawacej tedžbnoſcži mējeſche ſo džałowacž, zo je tał huſto ſwojim kōerjam cžēnył a jich nje-pſchēstawace ſlėdženjo podarmo ſčžinił. Bu ſama tſi razy zajata, ale tež tehdom hiščcže wēdžeſche ſwojomu knjezej ſkžibu wopokazačž; plokasche za druhich jatych a ſčželeſche zaſkžene pjenjezy internuncijej, kotryž huſto, bjez pjenjez, ſo po wſach tulaſche. Po mordowanju 2. ſeptembra dcyſche wona na kōžde waſchnjo zhonicž, hačž je internuncijus ze žiwjenjom woteſchoł, abo hačž je jačo wopor „ludowoho ſudniſtwa“ we jaſtwje wurjel. Džeſche do „abtaje“, pſchepyta na ſto krawych cžēłow a pſchepokaza ſo, zo internuncijus mjez „wotprawjenymi“ njebē. Na to ſlėdžeſche po wſchěch dnach a nocach kołowokoło, zo by nēčto zhoniła, hđže je woſtač, tola podarmo — tež mjez žiwymi joho nje-nadeńdže. A hđže bēſche mjez tym monſinjore de Salamon? Wón, bamžowſki internuncijus, zaſtupnik ſwjatoho romſkoho ſtoła w Francōžikej, dyrbjeſche kaž mnozy druzy wjele mēſacow w Parizkej wokolinje ſo khowacž; jačo mēſczan, kiž je revoluciji ſwērny, pſchēhotowany, z cžapku jakobinow* pſchēny, bludžeſche wón, ženje pšched ſlėdžerjemi wēſty, wopuſchčeny wokoło, nocowasche pał w kſjach, pod moſtami, na ſynowych kſbjach a we wopuſchčenyh pōltyh hētach. Tſi mēſacy

* To bē nowa francōžſka wuſtawa (verfaſſung.)

* Jakobinojo bēchu dołho najſhlniča ſtrona w francōžſtim jejmje w revoluciji.

dołho žiwješe so bjez mała ze samymi neplemi, kiž jomu khuda žona z Voulogne sczeleše, a bjez pomocy tuteje pobožneje samaritanki bē drje joho zestabjena strowota njezwuczonym napinanjam a czerpjenjam najskerje podležaka. To bē zawēšce czežte pruhowanjo za tak wysokeho knjeza!

Čedma bē wón mjenujcy ze žiwjenjom z abtaje czežnyk, a hižo z noma napisachu joho mjeno do zapiska pschstupnikow a wotjudžicu joho bjez pschschyschenja k smjerczi. Bē bamžowe wulaznje, zo mēšćnicy na „civilnu konstituciju“ pschisahacj njesmēdža, ze wschej horliwosću mjez ludom rozchěrjał a to bē po wobzamknjenju konwenta* pschstupjenje pschecziwo statej, kotrež dyrbeješe so ze smjerczu khostacj. Tola internuncija so radži, a to z joho samšnej rozhladnivosću a wustojnosću, wofebje pał z pomocu wēriwoho a cyrkwinscy swērnoho džela mjez wobydlerjemi, pschede wschēm z pomocu pobožnyh žónstich, zo wón wschē wotmyslenja swojich pschescžeharjow wohanbi a zo swoje žiwjenje wukhowa, doniž surowe tyrantstwo zawjedzenoho nješmanoho ludu podczišnjene a direktorium** postajene njebu. Pschi tym wón stajnje lud a duchownyh ze svojej radu podpyrowaše, kiž so w dwēlomyh cyrkwinstich naležnosćach na njoho wo radu wobrocjachu, a bē jomu tež možno, dofelž bēchu jomu mnozy tajni pscheczeljo a pscheczelnicy na pomoc, zo možeshe za chyt čas suroweje revolucije tež w najstrašnišćich wobstojenjach bjez pschetorhnjenja z bamžowškim stolom pisomnje wobkhadžecj. A tola bē wopravdže džiw Boži, dofelž joho nje-pscheczeljo, nje-pscheczeljo swjateje cyrkwie prōcowaču so z najwjetšej tedžbnosću, zo bychu listy a dopisy wot njoho a jomu stane spopadali. A bē-li so sledžerjam hdy radžilo, joho listy popadnyčj, njemōdžaju jomu tola ničjo wotehnacj, pschetōž wēdžeshe swoje rozprawy bamzej tak zestajecj, zo joho jich dla ničto wobstoržicj njemōžeshe. Wón wēdžeshe w tak mjenowanym „jakobinškim stylu“ pišacj, wón wōjnste dohycjo revolucije z wēštnym zapalom wopisowaše, ale tak, zo bamž bōrzy spōzna, šćto ma cžinicj. Pius VI. mjenowaše joho toho dla tež „mon petit jacobin“ (mōj mały jakobin) a wón je jomu na mnohe waščnjio swoju domēru a swoje pschipōznacjo wopofakazal.

Šćōncznje mēšeshe surowe knježstwo roznjemdrjenoho ludu swōj kōnc, direktorium pschēnža knježenjo w kraju. Monšinjore de Salamon mysleshe sebi, zo zmēje z tym tež revolucija swōj kōnc; tola to njebu za njoho hiščesje wumōženjo, ale nowe pruhowanja a czerpjenja pschiudžechu na njoho. Z joho zawostajemyh dženišow (zapisow) možemy tež to, šćtož bē dotal njeznate, spōznacj, zo chycšhe hižo direktorium konfordat z bamžom scžinicj, šćtož pał so halle za Napoleona jako konsula sta. Z ničim njehodži so mōc

nabožništwa tak jasnje dopofakacj, kaž runje z tym, zo chycšhe samo direktorium z cyrkwiu mēr mēčj. Čžile revolucionarōjo, bjez mała wschitcy sami bjez wēry a bjez bōžni, cžuja, tak nuzne je, zo so z bamžom, kotrohož nimo toho za najwyschšicu hlōwu cyrkwie pschipōznacj njechadža, zjednaja! — Tola, hdyž so jednanja z Romom pschetoržechu, mēšeshe internuncijus nowe pschescžehanjio pschetracj. Radžachu jomu, zo by hlōwne mēsto — Pariz — wopuschčik, tola wón wošta kruty na svojim stejšćecju. Raž popadžechu joho kurēra, kiž mēšeshe bamzej rozprawy wot internuncija pschinječj, w kotrymž bamzej radži, zo dyrbi Rom wopuschčicj, dofelž jomu wot Francōžškeje nowe strachi hroža. To wukladžechu internuncijej za pscheradu stata; zajachu joho a cžinychu joho z cyle nječnicžomnym žkōstnikom do woħidnoho jastwa. Žoho stara služomnica bē z nim.

Za nēšćto cžasa mjez dołhim pschepytowanjom domjedžechu joho do jastwa „conciergerie“, w kotrymž wón hiščesje mnoho dopomnješkow po kralownje Mariji Antoaneče namafa, kotrež bēchu hlōwu wotcželi.

Pschepytowanjo wo internunciju so dlješhe; mēšeshe wjele pschēstyschowanjom pschētracj a mnoho rjanah zakitowacnyh ryczi rycžecj. Žow pschēd sudnistwom, w pschēd pišach zakonjow, bē džē wón derje wobhonjeny a wopofaza wjele wjetšcu zmužitōščj, hacj hdyž roznjemdrjenomu ludej z napschecža stojeshe. Direktorowje, kiž tak surowi njebēchu kaž prjedawšći surowcy z luda, su drje tež na joho dopofazy džiwali; njenamafachu šćōncznje tež dosahaceje winy, zo bychu joho wotšudžili, a tak bu po zajecju, wjacny mēšacow trajacym, zasy puschčeny.

Netk šćōncznje pschiudžechu lēpshe cžasy wobohomu, wobzarujomnomu internuncijej. Wichory bēchu so wuzakhadžate, myšle bēchu so zas zmērowate. Po direktoriju pschiudžechu konsulojo* ke knježstwu. Napoleon spōzna z wōtrym rozomom mēšēncu a bēšhe na tym, wēcy zas zriadowacj. Derje wēdžo, kał nuzny nabožniški mēr je, wobzamkny wón konfordat z bamžom. Z tym bē tež nawdawł monšinjora de Salamon šćōnczeny; internuncijus njemēšeshe w Parizu ničjo dale cžinicj. Wón wopuschčji mēstno swojeje wubjerneje dželawosce, ale njenamafa prawoho pschipōznacža a myta. Bamž Pius VI., swēdł joho wažnyh službow, njebē wjacny živy a joho naslēdnik, Pius VII. je, kaž so zda, druhich bōle wažik. Po Salamonje pschiudžje Caprara do Pariza jako nuncijus, Salamon bu bštop in partibus infidelium t. r. bjez diōcesy, jeno z titlom. Žoho mjeno pał je hōdne, zo so z cžescju mjenuje, dofelž wón bē jedyn z tamnyh rjekow, kotřiz su zmužitče za swjatu cyrkwej dželali a czerpjeli w surowej francōžškej revoluciji pschēd sto lētami.

J. L.

* Konwent mjeno francōžškeho sejma teħdom.

** Direktorium bēchu jeno nēwisi, kiž mējachu potom mōc w kraju na rukomaj.

* Konsulojo (stajnje 2) bēchu najwyschšći zastojnicy w Romškej republici, kaž maja w naschim cžasu jeno jenoħo prezidentu.

Kraje a jich wjerchojo.

Němske kraje.

Sakska: 271,⁸³ □mil abo 14,992,⁹ qkm.; 3,500,000 wobydlerjow; (86,952 katolikow, 59,756 Serbow). Kral Albert I., rodź. 23. hapr. 1828, na trón pschischof 29. okt. 1873, zwěr. 18. jun. 1853 z Karolu z Wasa, rodź. 5. aug. 1833. — Přyncefnu Hilzbjeta, rodź. 4. febr. 1830, wudowa wójuwody Ferdinanda z Genuy. — Přync Jurij, rodź. 8. aug. 1832, wožen. 11. meje 1859 z Mariju Hanu, sotru portug. krala, rodź. 21. jul. 1843, zwudowjeny 6. febr. 1884; jeju dźěći su: Mathilda, rodź. 19. měrca 1863; Bjedrich August, rodź. 25. meje 1865, zwěr. 21. nov. 1891 z Luisu, rakuskej arcywójuwodu; Marija Józefa, rodź. 31. meje 1867, wudata 2. oktobra 1886 na Rakuskojo wulkowójuwodu Otta Franca Józefa, rodź. 12. hapr. 1865; Jan Jurij, rodź. 10. julija 1869; Max, rodź. 17. nov. 1870; Albert, rodź. 25. febr. 1875.

Anhaltška. Wójuwoda: Leopold Bjedrich, rodź. 29. hapr. 1831.

Badenška. Wulkowójuwoda: Bjedrich Wilhelm Endwif, rodź. 9. septembra 1826.

Bajerska. Za thorocho krala Otta I., rodź. 27. hapr. 1848, knjezi přyncregent Luitpold, rodź. 12. měrca 1821.

Braunschweigška. Wójuwodstwo. Přyncregent: Albrecht, pruski přync, rodź. 8. meje 1837. Heissenška. Wulkowójuwoda: Ludwif IV., rodź. 12. septembra 1837.

Lippe-Deimold. Wjerch: Bjedrich Wolde-mar, rodź. 18. hapr. 1824.

Lippe-Schaumburg. Wjerch: Adolf, rodź. 1. augusta 1817.

Mecklenburg-Schwerin. Wulkowójuwoda: Bjedrich Franc III., rodź. 19. měrca 1851.

Mecklenburg-Strelitz. Wulkowójuwoda: Bjedrich Wilhelm, rodź. 17. oktobra 1819.

Oldenburgška. Wulkowójuwoda: Bjedrich Pětr, rodź. 8. julija 1827.

Pruska. Kral: Wilhelm II. němski kejzor, rodź. 27. januara 1859. Krónpřync: Bjedrich Wilhelm, rodź. 6. meje 1882.

Reuß-Greiz. Wjerch: Hendrich XXII., rodź. 28. měrca 1846.

Reuß-Schleiz. Wjerch: Hendrich XIV., rodź. 28. meje 1832.

Sakska-Weimar-Eisenach. Wulkowójuwoda: Karl Alexander, rodź. 24. junija 1818.

Sakska-Meiningen. Wójuwoda: Jurij II., rodź. 2. hapr. 1826.

Sakska-Altenburg. Wójuwoda: Ernst, rodź. 16. septembra 1826.

Sakska-Roburg-Gotha. Wójuwoda: Ernst II., rodź. 21. junija 1818.

Schwarzburg-Sondershausen. Wjerch: Karl Günther, rodź. 7. augusta 1830.

Schwarzburg-Rudolstadt. Wjerch: Viktor Günther, rodź. 21. augusta 1838.

Waldeck. Wjerch: Jurij Viktor, rodź. 14. jan. 1831.

Württembergška. Kral: Wilhelm II., rodź. 25. febr. 1848.

Druhe europske kraje.

Belgiska. Kral: Leopold II., rodź. 9. hapr. 1835.

Bolharska. Wjerch: přync Ferdinand Koburgski, rodź. 26. febr. 1861.

Čornohórška. Wjerch: Nikola I., rodź. 25. septembra 1841.

Danska. Kral: Křyštian IX., rodź. 8. hapr. 1818.

Francózska. Přichodny republiki: Sadi Carnot, rodź. 11. augusta 1837.

Gričiska. Kral: Jurij I., rodź. 24. dec. 1845.

Italška. Kral: Humbert I., rodź. 14. měrca 1844.

Jendželška. Kralowna: Alexandrina Wiktorija I., rodź. 24. meje 1819.

Liechtenstein. Wjerch: Jan II., rodź. 5. okt. 1840.

Monako. Wjerch: Albert, rodź. 13. nov. 1848.

Nizozemška (Holland). Kralowna: Wilhelmina, rodź. 31. augusta 1880.

Portugal. Kral: Karl I., rodź. 28. sept. 1863.

Rakuska (Awstrija). Kejzor: Franc Józef I., rodź. 18. augusta 1830.

Rom (cyrkwinski stat). Bamž: Leo XIII., rodź. Joachim Pecci w Karpinetu 2. měrca 1810, wuzwoleny 20. febr. a krónowany 3. měrca 1878.

Rumunška. Kral: Karl I., rodź. 20. hapr. 1839.

Ruska. Kejzor: Alexander III., rodź. 10. měrca 1845. Krónpřync: Miklawš.

Serbiska. Kral: Alexander I., rodź. 14. aug. 1876.

Španiška. Kral: Alfons XIII., rodź. 17. meje 1886. Kralowna-regencina Marija Křyština.

Šchwajcarska. Republika.

Šwejdška. Kral: Oskar II., rodź. 21. jan. 1829.

Turkowska. Sultan: Abdul-Hamid-Rhan II., rodź. 22. sept. 1842.

